

ANALYSE

De Belgische illegale vuurwapenmarkt in beeld

Nils Duquet & Kevin Goris

Colofon

© Vlaams Vredesinstituut, Brussel, 23 juni 2017
ISBN 9789078864875

Auteurs: Nils Duquet, Kevin Goris

Coverfoto: Jimmy Kets

Eindredactie: Els Roger

Verantwoordelijk uitgever: Tomas Baum, Leuvenseweg 86, 1000 Brussel

Druk: Artoos

Disclaimer

Hoewel het Vlaams Vredesinstituut uiterste zorgvuldigheid heeft betracht bij de redactie van dit document, kan het niet aansprakelijk worden geacht of gesteld voor mogelijke vergissingen of onvolledigheden. Tevens wordt geen enkele vorm van aansprakelijkheid aanvaard voor enig gebruik dat een lezer van dit document maakt.

INHOUD

Introductie	5
1 Het beleid inzake de strijd tegen de illegale vuurwapenmarkt in België	9
1.1 De Wapenwet van 2006	10
1.2 De toegenomen beleidsaandacht voor de illegale vuurwapenmarkt	13
1.3 Het beleid van de huidige federale regering	16
2 Officiële gegevensbronnen voor de beeldvorming van de illegale vuurwapenmarkt	21
2.1 Gerechtelijke en administratieve inbeslagnames van vuurwapens	22
2.2 Registratie van Model 10 in het Centraal Wapenregister	25
2.3 De Algemene Nationale Gegevensbank en de politieke criminaliteitsstatistieken	28
2.4 Justitiële cijfers	31
2.5 Nationale ballistische gegevensbank van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie	35
2.6 Operationele beeldvorming door de gespecialiseerde politiediensten	36
3 Kenmerken van de illegale vuurwapenmarkt	39
3.1 Omvang van de illegale vuurwapenmarkt	40
3.2 Vraag naar vuurwapens op de illegale markt	50
3.3 Manieren waarop vuurwapens terechtkomen op de illegale markt	63
3.4 Transacties op de illegale vuurwapenmarkt	75
3.5 Samenvattend	78
4 Pistes ter verbetering van de beeldvorming van de illegale vuurwapenmarkt in België	81
4.1 Knelpunten bij de officiële gegevensbronnen	82
4.2 Uitbouwen van kwantitatieve analysemogelijkheden	84
4.3 Optimaliseren van de registraties	85
4.4 Inzetten op systematische en gelaagde beeldvorming	86
Bijlagen	88

Lijst van afkortingen

ADIV	Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid
AIK	Arrondissementeel Informatiekruispunt
ANG	Algemene Nationale Gegevensbank
BBET	Bloed, Bodem, Eer en Trouw
BIPOL	Business Unit Beleid en beheer
CCC	Cellules Communistes Combattantes
CIC	Communicatie- en informatiecentrum
COL	Omzendbrief van het College van Procureurs-generaal
CWR	Centraal Wapenregister
DGJ	Algemene directie gerechtelijke politie
DJSOC	Directie van de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit
DRI	Directie van de politionele informatie en de ICT-middelen
EU	Europese Unie
FEEDIS	Feeding Information System
FGP	Gedeconcentreerde gerechtelijke directie van de Federale Gerechtelijke Politie
FOD	Federale Overheidsdienst
HFD-wapens	Wapens met historische, folkloristische of decoratieve waarde
IS	Islamitische Staat
ISLP	Integrated System for the Local Police
KB	Koninklijk Besluit
KIV	Kadernota Integrale Veiligheid
NICC	Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie
NVP	Nationaal Veiligheidsplan
OCAD	Orgaan voor de Coördinatie en Analyse van de Dreiging
PACOS	Pièces à conviction / Overtuigingsstukken
PCS	Politiële criminaliteitsstatistieken
REA	Rechtbank van eerste aanleg
SDG	Sustainable Development Goal
SICAD	Communicatie- en informatiedienst van het arrondissement
SIN	Single Identification Number
VN	Verenigde Naties

Introductie

Het voorbije decennium is in België een aantal belangrijke stappen gezet in het controleren van het bezit van en de handel in vuurwapens. De introductie van de Wapenwet van 2006 – in overeenstemming met de Europese vuurwapenrichtlijn van 1991 – heeft gezorgd voor een gevoelige verbetering van het juridisch kader voor wapenbezit en -handel. In de daarmee gepaard gaande amnestieperiode werden bovendien meer dan 200.000 vuurwapens ingeleverd. Ook de specifieke strijd tegen illegale vuurwapens stond de afgelopen jaren hoog op de politieke agenda. Zo werd in maart 2012 een Actieplan Wapens opgesteld en vormt de illegale vuurwapenzwandel sinds 2012 een prioritair criminaliteitsfenomeen in de Nationale Veiligheidsplannen. In de nasleep van de recente terreuraanslagen in Frankrijk en België nam de federale regering bovendien een reeks bijkomende maatregelen om de strijd hiertegen op te voeren. Ook op Europees vlak verschenen recent verschillende initiatieven, waaronder het Europees Actieplan ter bestrijding van illegale vuurwapenzwandel en de aanpassing van de EU-vuurwapenrichtlijn.

Ondanks de hoge prioriteit die aan het fenomeen wordt toegeschreven, bestaat er in België – net zoals in veel andere EU-lidstaten – echter vooralsnog weinig analytisch inzicht in de illegale vuurwapenproblematiek. Dat is een belangrijke hinderpaal voor de ontwikkeling van een effectief en efficiënt beleid. In de verschillende Europese en Belgische beleidsinitiatieven vormt het optimaliseren van de beeldvorming over de illegale vuurwapenmarkt dan ook een van de belangrijkste doelstellingen. Zo ook in het Nationaal Veiligheidsplan 2016-2019, dat de nadruk legt op een betere informatie-uitwisseling rond in beslag genomen vuurwapens, het optimaliseren van de registratie en het opvolgen van deze wapens.

Doel en onderzoeksvragen

Het doel van dit onderzoek is een bijdrage te leveren aan de strijd tegen de illegale vuurwapenmarkt in België door het inzicht hierin te verbeteren. Het doet dat enerzijds door een overzicht te schetsen van de belangrijkste kenmerken van deze markt op basis van de verschillende officiële en open bronnen die vandaag voorhanden zijn. Anderzijds

brengt het de voor- en nadelen van de officiële bronnen in kaart en reikt het pistes aan om de beeldvorming inzake de illegale vuurwapenmarkt structureel te verbeteren op de langere termijn.

De belangrijkste onderzoeksvragen zijn:

- 1 Welke officiële bronnen zijn er momenteel voorhanden om de illegale vuurwapenmarkt in België in kaart te brengen?
- 2 Wat is de omvang van de illegale vuurwapenmarkt in België? Wie zijn de belangrijkste actoren op deze markt? Wat zijn de belangrijkste bronnen van vuurwapens op de illegale markt? Hoe ziet het logistiek kader van de illegale vuurwapenmarkt eruit?
- 3 Welke pistes zijn mogelijk de beeldvorming inzake de illegale vuurwapenmarkt in België structureel te verbeteren?

Methode

Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden, werden verschillende informatiebronnen aangeboord en een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethodes aangewend:

- Literatuurstudie van de reeds bestaande onderzoeken over de Belgische en Europese vuurwapenmarkt.
- Analyse van officiële kwantitatieve gegevens, waaronder:
 - het Centraal Wapenregister (CWR);
 - de Algemene Nationale Gegevensbank (ANG) van de politie;
 - justitiële statistieken met betrekking tot vuurwapens als overtuigingsstukken en door de Proefbank vernietigde vuurwapens;
 - de nationale ballistische gegevensbank van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC).
- Verzameling en analyse van informatie over (gerelateerde) criminaliteitsfenomenen, specifieke cases en evoluties inzake de illegale vuurwapenmarkt in officiële publicaties van (internationale) instellingen en persartikels.
- Semigestructureerde interviews met sleutelactoren (zie hieronder).

In de maanden februari tot en met juni 2017 spraken wij op 18 momenten met in totaal 27 verschillende personen die een sleutelrol hebben in de beeldvorming over en strijd tegen de illegale vuurwapenmarkt in België. Deze personen zijn onder meer actief binnen diverse politiediensten, de gerechtelijke overheid, de FOD Justitie en het OCAD (zie Tabel 1). In deze gesprekken peilden we zowel naar (de beperkingen van) de bestaande bronnen voor de beeldvorming als naar de aard van de illegale vuurwapenmarkt in België.

Tabel 1: Overzicht van de interviews

Datum	Actor
24 februari 2017	Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC)
3 maart 2017	Parquet-generaal Gent
15 maart 2017	Voormalig diensthoofd Federale wapendienst FOD Justitie
22 maart 2017	DJSOC/Terro binnen de Algemene directie gerechtelijke politie (DGJ)
24 maart 2017	Centraal Wapenregister (CWR) binnen de Directie van de politionele informatie en de ICT-middelen (DRI)
28 maart 2017	Gezamenlijk gesprek met vertegenwoordigers van diverse gespecialiseerde diensten binnen de federale politie
5 april 2017	DJSOC/Wapens binnen de Algemene directie gerechtelijke politie (DGJ)
6 april 2017	Federale wapendienst FOD Justitie
18 april 2017	Orgaan voor de coördinatie en analyse van de dreiging (OCAD)
19 april 2017	Provinciale wapendienst Antwerpen
25 april 2017	Gezamenlijk gesprek met vertegenwoordigers van diverse gespecialiseerde diensten binnen de federale politie
25 april 2017	Federaal parket
4 mei 2017	Proefbank voor vuurwapens Luik
8 mei 2017	Wapendienst van een lokale politiezone
10 mei 2017	Onderzoeksafdeling illegale wapenzwende FGP Brussel
16 mei 2017	Verantwoordelijke PACOS-project binnen de Directie van de politionele informatie en de ICT-middelen (DRI)
24 mei 2017	Onderzoeksafdeling terrorisme FGP Antwerpen
7 juni 2017	BIPOL binnen de Directie van de politionele informatie en de ICT-middelen (DRI)

Structuur van het rapport

Dit rapport bestaat uit vier hoofdstukken. In een eerste hoofdstuk schetsen we het beleid ten aanzien van de illegale vuurwapenmarkt in België. Achtereenvolgens gaan we – met inbegrip van een poging tot definiëring van de illegale vuurwapenproblematiek – in op de federale wapenwet uit 2006 (1.1), de toegenomen beleidsaandacht voor de illegale vuurwapenmarkt sinds 2010 (1.2) en het beleid hieromtrent van de huidige federale regering (1.3).

In het tweede hoofdstuk analyseren we de verschillende officiële bronnen die vandaag voorhanden zijn voor de beeldvorming over de illegale wapenmarkt in België. Na een duiding van de mogelijke vormen van inbeslagname van (al of niet ‘illegale’) vuurwapens door de politie, gaan we achtereenvolgens in op het Centraal Wapenregister (2.2), de Algemene Nationale Gegevensbank van de politie en de hieruit gedistilleerde politieke criminaliteitsstatistieken (2.3), de justitiële statistieken met betrekking tot vuurwapens als overtuigingsstukken en door de Proefbank vernietigde wapens (2.4), de nationale ballistische gegevensbank van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (2.5) en de operationele beeldvorming door de gespecialiseerde politiediensten (2.6). Daarbij beschrijven we niet alleen de belangrijkste kenmerken van deze gegevensbronnen, maar leggen we ook de vinger op de verschillende beperkingen waarmee ze worden geconfronteerd.

Het derde hoofdstuk schetst een beeld van de illegale vuurwapenmarkt in België. Voor de omvang van de illegale vuurwapenmarkt (3.1) beroepen we ons met de nodige voorzichtigheid en kanttekeningen op de in paragrafen 2.2 tot en met 2.5 besproken statistische gegevensbronnen. Vervolgens gaan we over tot een beschrijving van zowel de vraag- (3.2) als aanbodzijde (3.3) van deze markt en een analyse van de transacties op de illegale vuurwapenmarkt (3.4). Aangezien de huidige officiële gegevensbronnen momenteel te weinig houvast bieden voor een adequate analyse van deze verschillende aspecten van de illegale vuurwapenmarkt in België, hebben we hiervoor een kwalitatieve onderzoeksmethodologie gehanteerd. Als afsluiting vatten we de voornaamste bevindingen uit het derde hoofdstuk beknopt samen.

In het vierde hoofdstuk komen we terug op de diverse pijnpunten die geïdentificeerd konden worden met betrekking tot de officiële gegevensbronnen en presenteren we een aantal pistes die kunnen bijdragen tot een betere structurele beeldvorming over de illegale vuurwapenmarkt in België op de langere termijn.

1

Het beleid inzake de strijd tegen de illegale vuurwapenmarkt in België

Vuurwapenwetgeving is in België een complex kluwen van regelgeving op het federaal, gewestelijke en gemeenschappelijk niveau. Het sluitstuk voor het juridisch kader voor het bezit, de binnenlandse handel en het gebruik van vuurwapens in België is de wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens (hierna: de Wapenwet).¹ De bepalingen in de Wapenwet worden verder vorm gegeven door verschillende koninklijke besluiten en omzendbrieven.

Het controleregime voor het bezit en de handel in vuurwapens is echter niet louter een federale bevoegdheid. Zo is in België het toezicht op vuurwapens die gebruikt kunnen worden voor het sportschieten een bevoegdheid van de gemeenschappen, terwijl de gewesten bevoegd zijn voor vuurwapens die gebruikt kunnen worden voor de jacht. Bovendien is ook de invoer, uitvoer en doorvoer van wapens sinds 2003 grotendeels een gewestbevoegdheid.¹ Personen die een vuurwapen willen importeren of exporteren moeten hiervoor een vergunning aanvragen bij de gewestelijke overheid¹¹. Sinds 2012 hebben het Vlaams en Waals Gewest hun eigen wapenhandeldecreten. In 2013 vaardigde ook het Brussels Hoofdstedelijk Gewest haar ordonnantie uit.²

Dit complexe kluwen van regelgeving heeft als doel het legaal wapenbezit en de legale wapenhandel te controleren. Het opvolgen, uitvoeren en controleren van dit regulerend kader gebeurt door een diverse groep overheidsdiensten, en dit op verschillende niveaus (federaal, gewesten en gemeenschappen, provincies, lokaal).³ Het regulerend kader bepaalt niet enkel de regels en procedures voor de legale activiteiten met vuurwapens, maar is ook van cruciaal belang voor de strijd tegen de illegale vuurwapenmarkt

¹ Sinds 2003 worden enkel de rechtstreekse invoer en uitvoer van defensieproducten bestemd voor of afkomstig van het Belgisch leger of de politie en de activiteiten van tussenhandelaars in defensieproducten nog gereguleerd door de federale overheid.

¹¹ Tot 2012 werd deze vergunningsplicht gereguleerd door de wet van 5 augustus 1991 betreffende de in-, uit- en doorvoer van en de bestrijding van illegale handel in wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie. Tussen 2003 en 2012 oefenden de gewestelijke vergunningsdiensten hun activiteiten dus uit op basis van deze federale wet.

aangezien het een juridisch grens trekt tussen legale en illegale activiteiten, en hierdoor de vervolging van deze illegale activiteiten mogelijk maakt.

De bestrijding van de illegale vuurwapenmarkt is een federale bevoegdheid. De federale regering bepaalt het beleid inzake illegale wapens, de opsporing ervan gebeurt door verschillende politiediensten en het gerecht. In België is de beleidsaandacht voor vuurwapens in het algemeen en de illegale vuurwapenmarkt in het bijzonder cyclisch. Ze wordt sterk aangestuurd door gewelddadige incidenten die de publieke opinie beroeren. In deze sectie beschrijven we de belangrijkste kenmerken en de evoluties inzake het federaal beleid voor de bestrijding van de illegale vuurwapenmarkt in België sinds 2006. Gezien de focus van dit onderzoek leggen we hierbij de nadruk op de voorgestelde maatregelen met het oog op het verbeteren van de beeldvorming van dit criminaliteitsfenomeen.

1.1 De Wapenwet van 2006

In juni 2006 werd de Belgische wapenwetgeving gevoelig verstrengd met als concrete aanleiding een dodelijke schietincident in Antwerpen enkele weken eerder waarbij een jongeman, Hans Van Themsche, twee vrouwen en een peuter doodschoot met een jachtgeweer dat hij diezelfde dag legaal had aangekocht op vertoon van zijn identiteitskaart. Dit dodelijke schietincident leidde tot grote opschudding in de Belgische politiek. Hoewel het proces om de voorgaande wapenwet uit 1993 te vervangen al in 2001 was ingezet^I (en onder andere opgenomen was in het federaal regeerakkoord van 2003⁴) zorgde dit schietincident ervoor dat het debat in een stroomversnelling terechtkwam. Gevolg hiervan was dat het ontwerp van de nieuwe wapenwet versneld door het parlement werd goedgekeurd en vrijwel onmiddellijk werd ingevoerd.

1.1.1 Doelstellingen en implementatie

De Wapenwet van 2006 was beduidend strenger dan haar voorganger. Vuurwapens die voorheen vrij verkrijgbaar waren, zoals bepaalde jachtwapens en sportwapens, werden vergunningsplichtig. Bovendien werd het criterium van de 'wettige reden' ingevoerd om vergunningsplichtige wapens te mogen bezitten^{II}. Deze verstrenging van de Wapenwet lag in lijn met de Europese richtlijn 91/477/EEG van de Raad van de Europese Unie van

^I In 2001 keurde de ministerraad reeds een voorontwerp van de nieuwe Wapenwet goed. Dit voorontwerp werd in 2002 in het parlement ingediend.

^{II} De wettige redenen die in de Wapenwet worden opgelijst zijn:

- a) de jacht en faunabeheersactiviteiten;
- b) het sportief en recreatief schieten;
- c) de uitoefening van een activiteit die bijzondere risico's inhoudt of het voorhanden hebben van een vuurwapen noodzakelijk maakt;
- d) de persoonlijke verdediging van personen die een objectief en groot risico lopen en die aantonen dat het voorhanden hebben van een vuurwapen dit groot risico in grote mate beperkt en hen kan beschermen;
- e) de intentie een verzameling historische wapens op te bouwen;
- f) de deelname aan historische, folkloristische, culturele of wetenschappelijke activiteiten.

18 juni 1991 inzake de controle op de verwerving en het voorhanden hebben van wapens.⁵ Naast het harmoniseren van de vuurwapenwetgeving met de internationale regelgeving, waren de doelstellingen van de nieuwe Wapenwet het beveiligen van de maatschappij door de registratie en de opspoorbaarheid van vuurwapens te verbeteren, het centraliseren van de bevoegdheden bij de minister van Justitie, het waarborgen van de eenvormigheid in het afleveren van vergunningen – door deze bevoegdheid over te hevelen van de lokale politiezones naar de provinciegouverneurs – en het beter controleren van het beroep van wapenhandelaar. Alle wapenbezitters moesten zich conformeren aan de nieuwe wetgeving en werden verplicht hun wapens te regulariseren. Daarnaast werd met het oog op het verminderen van het wapenbezit ook een grote amnestieperiode georganiseerd waarbij in totaal meer dan 200.000 vuurwapens werden ingeleverd.⁶

De snelle invoering van de Wapenwet van 2006 zorgde voor problemen bij de praktische uitvoering ervan. Zo waren niet alle uitvoeringsbesluiten voor deze Wapenwet klaar en hadden de gemeenschappen nog geen eigen decreetgeving over het statuut van de sportschutters en de regeling rond sportschutterslicenties. Bovendien kampten de provinciale diensten, die grote stromen regularisaties en aanvragen voor vergunningen moesten verwerken, met aanzienlijke capaciteitsproblemen. De problemen inzake de praktische uitvoering van de Wapenwet versterkten het verzet ertegen door verschillende groepen die de belangen van wapenbezitters, wapenhandelaars en wapenfabrikanten verdedigden. Zo werden bij het Grondwettelijk Hof verschillende verzoekschriften ingediend om een aantal van de bepalingen uit de Wapenwet aan te vechten. Hoewel grote delen de toetsing door het Hof doorstonden, werd een aantal aspecten van de Wapenwet wel degelijk in strijd bevonden met de Grondwet – meer bepaald met de grondwettelijk beschermde eigendomsrechten. Dit maakte een aanpassing van de Wapenwet noodzakelijk. Dat gebeurde in 2008, met als belangrijkste wijziging het invoeren van de mogelijkheid om vuurwapens zonder munitie te bezitten (zogenaamd passief wapenbezit) voor erfgenamen, voor jagers en sportschutters die na het verlopen van hun licentie of vergunning hun wapen wilden behouden, en voor personen die het vuurwapen wilden behouden dat ze legaal in hun bezit hadden vóór de invoering van de Wapenwet van 2006.⁷ In 2013 werd de Wapenwet een voorlopig laatste keer opnieuw op significante wijze aangepast door het vergunningsplichtig maken van historische, folkloristische en decoratieve wapens (zogenaamde HFD-wapens) (zie 3.2.3).

1.1.2 Definitie van een ‘illegaal wapen’

In het kader van dit rapport speelt de Wapenwet van 2006 uiteraard een bepalende rol. Door het vastleggen van een legaal kader voor onder meer het bezit, gebruik, vervoer en verhandelen van (vuur)wapens, bepaalt ze tegelijk wat begrepen moet worden onder ‘illegale vuurwapens’. Het afbakenen hiervan is geen sinecure. Het concept ‘illegaal vuurwapen’ correspondeert namelijk niet met een aparte categorie binnen de Wapenwet. Of een vuurwapen al of niet legaal is, hangt vrijwel volledig af van de context waarin het zich bevindt, of waarin het gebruikt wordt. Hierbij is het belangrijk om kort in te gaan op de wettelijke categorieën van (vuur)wapens waarin de federale Wapenwet wel voorziet:

- 1 *De verboden wapens:* Hieronder vallen onder meer wapens die ‘uitsluitend voor militair gebruik’ ontworpen zijn, zoals automatische vuurwapens¹ en vuurwapens uitgerust met onderdelen en hulpstukken zoals geluidsdempers, laders met een grotere dan toegestane capaciteit en nachtkijkers.⁸ In principe kunnen particulieren geen verboden wapens bezitten en is ook elke andere handeling ermee illegaal: dracht, vervaardiging, herstel, vervoer, tekoopstelling, overdracht of opslag.⁹ Dit verbod is evenwel niet absoluut. Er is in uitzonderingsregimes voorzien voor overheidsdiensten die voor de uitoefening van hun taak over dienstwapens mogen beschikken, erkende handelaars die in de behoeften van deze diensten voorzien, erkende wapenfabrikanten en (onder bepaalde voorwaarden) erkende wapenverzamelaars en musea.¹⁰
- 2 *De vrij verkrijgbare wapens.* Hier gaat het onder meer over vuurwapens die zijn vervaardigd vóór 1897, vuurwapens die definitief voor het schieten onbruikbaar gemaakt zijn en namaakwapens en alarmpistolen.¹¹ Voor het bezit van deze wapens is geen vergunning vereist, maar het dragen ervan is enkel toegestaan voor personen die een wettige reden kunnen aantonen.¹²
- 3 *De vergunningsplichtige wapens.* Hieronder vallen alle vuurwapens – alsook hun munitie – die niet uitdrukkelijk in een van de twee andere stelsels zijn ingedeeld. Deze wapens kunnen door particulieren voorhanden gehouden worden mits een voorafgaande vergunning is uitgereikt door de provinciegouverneur of een andere goedgekeurde bezitstitel.¹³ Ook andere handelingen, zoals de verkoop, het transport, het gebruik en de dracht, zijn aan strikte voorwaarden onderworpen.¹⁴

De illegaliteit van een (vuur)wapen verwijst naar “een feitelijke toestand waarin wapens van eender welke categorie kunnen terechtkomen”.¹⁵ Zo is het evident dat het bezit van een verboden wapen – net als om het even welke andere handeling met zo’n wapen – buiten een van de wettelijke uitzonderingsregimes een illegale toestand in het leven roept. Hetzelfde geldt wanneer niet voldaan is aan de administratieve vereisten voor het voorhanden hebben, dragen, transporteren of verhandelen van zowel vrij verkrijgbare (bijvoorbeeld het ontbreken van de wettige reden voor de dracht) als vergunningsplichtige (bijvoorbeeld het niet beschikken over de benodigde vergunningen) vuurwapens. Illegaliteit kan voorts onder meer voortvloeien uit:

- het wederrechtelijk gebruik (bijvoorbeeld tijdens een diefstal met geweld);
- de hoedanigheid van de bezitter (bijvoorbeeld een minderjarige);
- (de ongeoorloofde manipulatie van) de technische toestand van het vuurwapen (bijvoorbeeld het uitwissen van serienummers of het reactiveren van geneutraliseerde wapens).

Ook overtredingen van de regionale wapenhandeldecreten – meer bepaald wanneer vuurwapens in België op illegale wijze worden in-, door- of uitgevoerd – maken deel uit van de illegale vuurwapenproblematiek.¹⁶

¹ Dit zijn vuurwapens die na elk afgevuurd schot automatisch herladen en die met één druk op de trekker salvo's van meerdere schoten kunnen afvuren.

1.2 De toegenomen beleidsaandacht voor de illegale vuurwapenmarkt

Met de verstrenging van de Wapenwet in 2006 en de moeilijke praktische implementatie ervan lag de politieke aandacht inzake de vuurwapenproblematiek in België in de periode 2006–2010 hoofdzakelijk op de controle van het legaal wapenbezit¹. Begin 2010, op een moment dat de discussies over de nieuwe Wapenwet stilaan geluwd waren, kwam de problematiek van illegale wapenhandel op de politieke agenda terecht. De concrete aanleiding hiervoor waren een aantal opeenvolgende gewelddadige incidenten in de regio van Brussel waarbij de daders gebruikmaakten van oorlogswapens. In de daaropvolgende jaren kunnen we een sterk toegenomen politieke aandacht voor de illegale vuurwapenmarkt vaststellen, vaak aangestuurd door nieuwe geweldsincidenten.

1.2.1 Gefragmenteerde beleidsreactie op geweldsincidenten met oorlogswapens in 2010

De preciaire veiligheidssituatie in het Brusselse, de aanwezigheid van oorlogswapens in het criminele milieu en het toenemende gebruik ervan beroerden begin 2010 meermaals de gemoederen. In januari 2010 raakte een politieagent in het centrum van Brussel zwaargewond bij een schietincident met een kalasjnikov na een mislukte overval. In de nasleep daarvan kwam een zevenhonderdtal politieambtenaren op straat om te protesteren, onder meer tegen *“het toenemende aantal gevallen van extreem geweld tegenover politieambtenaren, waarbij wordt vastgesteld dat buitenproportionele gewelddadige middelen worden aangewend, zoals oorlogsvuurwapens van het type kalasjnikov”*.¹⁷

De initiële beleidsreactie was vooral gericht op het bestrijden van de illegale vuurwapenmarkt in Brussel en op het verbeteren van de Europese samenwerking om dit fenomeen te bestrijden. De focus lag daarbij bovendien op de beschikbaarheid van oorlogswapens in het criminele milieu. De federale regering reageerde meer in het bijzonder via een achtpuntenprogramma voor de aanpak van de onveiligheid in Brussel. Dat plan bevatte het voornemen om de strijd tegen illegale wapenhandel op te drijven, onder meer door een betere tracering van in beslag genomen wapens en een betere informatie-uitwisseling.¹⁸ Daarnaast werd binnen de politie een ‘taskforce wapens’ opgericht, bestaande uit acht rechercheurs van de federale gerechtelijke politie (FGP) Brussel en van de Brusselse lokale politiekorpsen, die zich specifiek moest richten op de strijd tegen illegale wapenhandel in het raam van het grootbanditisme in het gerechtelijk arrondissement Brussel. De federale regering maakte verder gebruik van haar voorzitterschap van de Europese Unie in de tweede helft van 2010 om de problematiek van de beschikbaarheid van oorlogswapens op Europees niveau aan te kaarten.¹⁹ Onder impuls van het Belgisch voorzitterschap keurde de Europese Raad begin december een Actieplan goed voor de bestrijding van illegale handel in ‘zware vuurwapens’ die gebruikt kunnen worden voor criminele activiteiten.²⁰

¹ Dit blijkt onder meer uit de vaststelling dat illegale wapenhandel niet als een prioritair veiligheidsfenomeen werd beschouwd in het Nationaal Veiligheidsplan van 2008-2011.

1.2.2 Een meer omvattend beleid ten aanzien van de illegale vuurwapenmarkt vanaf 2012

Ondanks de bovenstaande initiatieven werd het bestrijden van de illegale vuurwapenmarkt in België pas begin 2012 echt een nationale beleidsprioriteit. Dat was het rechtstreekse gevolg van een schietpartij op de kerstmarkt in Luik op 13 december 2011, waarbij vijf dodelijke slachtoffers en 123 gewonden vielen. De dader gebruikte vuurwapens die hij op illegale wijze had verworven.²¹ Het incident zorgde voor grote maatschappelijk consternatie over de beschikbaarheid van illegale vuurwapens in ons land. In de daaropvolgende maanden werden verschillende maatregelen aangekondigd om de illegale vuurwapenmarkt beter te bestrijden.

Concreet kreeg het beleid ten aanzien van het bestrijden van de illegale vuurwapenmarkt vorm via drie instrumenten: het Actieplan Wapens (2012), het Nationaal Veiligheidsplan 2012-2015, en de gemeenschappelijke omzendbrief COL 14/2012 betreffende de gerechtelijke aanpak van de illegale wapentrafiiek. Elk van deze documenten richtte zich op een ander aspect van de strijd tegen illegale wapenhandel, met respectievelijk een wetgevende, operationele en gerechtelijke aanpak. Opvallend is dat het verbeteren van de beeldvorming omtrent de illegale vuurwapenmarkt daarbij vaak een prominente rol kreeg. We overlopen hieronder de voorgestelde beleidsmaatregelen per instrument.

Het Actieplan Wapens (2012)

In maart 2012 stelden de toenmalige ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie een operationeel actieplan voor waarmee ze de strijd tegen illegale wapenhandel en tegen veelplegers wilden opvoeren. In dit vier pagina's tellende document kondigden de ministers aan dat illegale wapenhandel een van de prioriteiten zou worden in het nieuwe Nationaal Veiligheidsplan. Met betrekking tot de wapenproblematiek werden in dit document vijf concrete maatregelen aangekondigd:

- het volledig schrappen van de lijst van vrij te verkrijgen wapens^I;
- het bekijken van de opportuniteit om inbreuken op de wapenwetgeving op te nemen als een van de strafbare feiten waarvoor telefoontap en infiltratie toegelaten zijn^{II};

^I De Europese vuurwapenrichtlijn 91/477 laat toe om voor antieke wapens niet in een vergunningsplicht of registratieplicht te voorzien. In het 'koninklijk besluit van 20 september 1991 betreffende de vuurwapens met historische, folkloristische of decoratieve waarde en de vuurwapens die voor het schieten onbruikbaar zijn gemaakt' werd een aantal algemene criteria (zoals het schieten met zwart kruut en productiedatum) gestipuleerd waaraan wapens moeten voldoen om binnen dit regime vrij verkrijgbaar te zijn in België. Daarnaast werd bij dit KB als bijlage ook een lijst gevoegd waarin een reeks modellen van vuurwapens werd opgenomen die ook als vrij verkrijgbaar werden beschouwd (de zogenaamde HFD-lijst). Deze lijst werd in 1995 en in 2007 uitgebreid. Op deze uitgebreide lijst bestond al langer veel kritiek, enerzijds omdat ze te ruim werd ingevuld en ze mogelijkheden bood aan particulieren om zonder wettige reden bruikbare vuurwapens aan te kopen, anderzijds omdat de Belgische lijst veel uitgebreider was dan die van de buurlanden waardoor ze aanleiding gaf tot wapentoeisme naar ons land. Voor meer informatie hierover, zie: Duquet, N. & Van Alstein, M. (2011), *Vuurwapens: Handel, bezit en gebruik*, Leuven: Acco, p.177-180.

^{II} Begin 2012 werd in artikel 60ter van het Wetboek van Strafvordering op vlak van wapenhandel enkel verwezen naar de federale "wet van 5 augustus 1991 betreffende de in-, uit- en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik dienstig materieel en daaraan verbonden technologie". Deze wet heeft echter enkel betrekking op internationale handel in militair materieel. Bijzondere opsporingsmethoden waren dus niet toegelaten voor gevallen van binnenlandse

- het uitwerken van een gestandaardiseerde en veilige procedure voor het neutraliseren van oud oorlogsmateriaal (zoals kanonnen, raketlanceerders en granaten);
- het verbeteren van de opspoorbaarheid en registratie van wapens door het introduceren van een duidelijke en precieze reglementering inzake verkoop van vuurwapens;
- de oprichting van een nieuw Comité tot Coördinatie voor de strijd tegen de vuurwapenzwandel waarin zowel vertegenwoordigers van de magistratuur als van de politiediensten zouden zetelen.²²

Het Nationaal Veiligheidsplan 2012-2015

De focus van het Actieplan Wapens van maart 2012 lag duidelijk op het verstrengen van het wetgevend kader inzake (illegaal) wapenbezit en het optimaliseren van de procedures. Meer operationele doelstellingen, waaronder het verbeteren van de beeldvorming, kwamen aan bod in het Nationaal Veiligheidsplan 2012-2015. Zoals aangekondigd in het Actieplan Wapens van de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken werd de illegale vuurwapenzwandel hierin als een prioritair criminaliteitsfenomeen voor de politie naar voren geschoven. Meer in het bijzonder werd *“een prioritaire aanpak van gerechtelijke aard beoogd, gesteund op een gedegen beeldvorming en beschreven in een (toekomstige) richtlijn van de gerechtelijke overheden, met een bijzondere focus op de proactieve recherche”*.²³

Specifiek gericht op de bestrijding van de illegale vuurwapenzwandel werd het optimaliseren van de beeldvorming over wapentrafië en over het gebruik van ‘zware’ vuurwapens bij het plegen van misdrijven als expliciete doelstelling opgenomen. In het plan werd op dit vlak ook een aantal concrete maatregelen opgesomd, meer bepaald:

- het analyseren (en indien nodig) aanpassen van de procedure voor de identificatie van de oorsprong van een bij een misdrijf gebruikt zwaar vuurwapen;
- het promoten van het gebruik van deze procedure bij alle entiteiten van de politie;
- het systematisch controleren van in beslag genomen zware vuurwapens op het gebruik ervan bij andere zware feiten waar hulzen en/of kogels zijn aangetroffen.²⁴

Belangrijk om te benadrukken is dat het verbeteren van de beeldvorming niet enkel een expliciete doelstelling was in de strijd tegen illegale vuurwapenzwandel, maar dat een betere strategische, tactische en operationele beeldvorming ook meer algemeen als doelstelling naar voren werd geschoven voor alle prioritaire criminaliteitsfenomenen.²⁵

wapenhandel en gevallen van handel in ‘civiele vuurwapens’.

Dit betekende praktisch dat de politie voor een significant deel van de illegale vuurwapenzwandel in België geen mogelijkheden tot bijzondere opsporingsmethoden voorhanden had.

De gemeenschappelijke omzendbrief COL 14/2012 betreffende de gerechtelijke aanpak van de illegale wapentrafiëk

In de nasleep van de schietpartij in Luik werd in oktober 2012 de vertrouwelijke gemeenschappelijke omzendbrief COL 14/2012 van de minister van Justitie en het College van procureurs-generaal opgesteld die de gerechtelijke aanpak van de illegale wapentrafiëk vormgeeft.²⁶ Ook in dit document ligt een deel van de focus op het verbeteren van de beeldvorming en op het uitwisselen van informatie inzake wapenzwandel tussen politiediensten onderling en tussen de politie en het Openbaar Ministerie.

De omzendbrief schuift eveneens een definitie van illegale wapentrafiëk naar voren. Onder deze problematiek wordt verstaan *“het vervaardigen, wijzigen, herstellen, te koop aanbieden, verkopen, overdragen, vervoeren, opslaan, voorhanden hebben, dragen, ter beschikking stellen, doorvoeren, invoeren en uitvoeren van vuurwapens, hun hulpstukken, onderdelen, en munitie, evenals de ontplofbare en voor deflagratie vatbare stoffen en mengsels en de daarmee geladen tuigen, zoals gedefinieerd in de wet van 28 mei 1956, dat indruist tegen de nationale en/of de internationale wetgeving.”*²⁷

1.3 Het beleid van de huidige federale regering

De huidige federale regering heeft het beleid van de vorige regering hieromtrent – zoals hoofdzakelijk vormgegeven in het Actieplan Wapens (2012), het Nationaal Veiligheidsplan 2012–2015 en de omzendbrief COL 14/2012 – voortgezet en geconcretiseerd¹. Ditmaal waren het terroristische schietincidenten die het proces significant hebben versneld. Verschillende maatregelen werden dan ook aangekondigd en genomen in het bredere kader van terreurbestrijding.

De strijd tegen illegale wapenhandel komt verder ook prominent aan bod als een van de prioriteiten in de jongste Kadernota Integrale Veiligheid en in het Nationaal Veiligheidsplan voor 2016–2019. Het verbeteren van de beeldvorming inzake de illegale wapenhandel vormt in beide documenten een belangrijk aandachtspunt.

¹ In het federaal regeerakkoord van oktober 2014 komt de strijd tegen illegale wapens slechts beperkt en zijdelings aan bod. De enige passage die betrekking heeft op illegaal wapenbezit is de aankondiging van een nieuwe amnestieperiode voor bezitters van illegale wapens die te goeder trouw vergeten zijn hun wapens in de vorige amnestieperiode aan te geven en op voorwaarde dat deze wapens al geregistreerd waren vóór de inwerkingtreding van de Wapenwet van 2006. De beperkte aandacht voor de problematiek van de illegale vuurwapenmarkt in het regeerakkoord van 2014 is niet uitzonderlijk. In de voorgaande regeerakkoorden (2008 en 2011) kwam het thema van vuurwapenbezit niet of nauwelijks aan bod.

1.3.1 Beleidsinitiatieven in de onmiddellijke nasleep van de terroristische aanslagen

Vooraf vanaf 2015 kwam de strijd tegen illegale wapenhandel opnieuw prominent aan bod in het politieke debat. De concrete aanleidingen daarvoor waren de terroristische aanslagen in Parijs in januari en november 2015 en de daaraan gekoppelde mediaberichtgeving dat de daders van deze aanslagen een deel van hun wapens op de illegale vuurwapenmarkt in België zouden hebben aangekocht²⁸, het dodelijk vuurgevecht tussen de Belgische ordehandhavingsdiensten en terroristen in Verviers in januari 2015²⁹, en de vrijdelde terroristische aanslag op de Thalys-trein tussen Brussel en Parijs in augustus 2015.

Zo kondigde de minister van Justitie na de mislukte aanslag op de Thalys verschillende maatregelen aan, waaronder een wetsvoorstel om bijzondere opsporingsmethoden mogelijk te maken voor illegale wapenhandel, het heropstarten van het interfederaal overlegcomité ter bestrijding van de illegale wapenproductie en wapenhandel, een evaluatie van de omzendbrief COL 14/2012, en een betere Europese samenwerking en een harmonisering van de regels voor het neutraliseren van vuurwapens.³⁰

Na de aanslag in Parijs van 13 november 2015 – waarvan bleek dat verschillende daders een nauwe link hadden met de Brusselse gemeente Molenbeek – kondigde de minister van Binnenlandse Zaken een Federaal actieplan tegen radicalisme, gewelddadig extremisme en terrorisme in de Kanaalzone aan (het zogenaamde ‘Kanaalplan’). Het werd officieel gelanceerd in februari 2016. Binnen het brede gamma maatregelen – met onder meer een uitbreiding van het politioneel kader en een intensievere monitoring van gebedshuizen en vzw’s – ging ook expliciet aandacht uit naar een opgevoerde aanpak van wapenzwendel. Samen met andere illegale economische activiteiten, zoals drugstrafiek en vervalsing van identiteitsdocumenten, wordt dit namelijk beschouwd als een nauw met terroristische cellen verweven fenomeen. Specifiek voor wapenzwendel bleek bij een eerste evaluatie, ruim een half jaar na de lancering van het Kanaalplan, dat de acties geleid hebben tot de inbeslagname van 20 wapens en 1.100 patronen. Bij zeven vzw’s werd een link met illegale wapenhandel vastgesteld.³¹

Verscheidende van deze aangekondigde maatregelen werden ondertussen verwezenlijkt. Zo diende de federale regering in maart 2016 in het kader van aanvullende maatregelen ter bestrijding van het terrorisme een wetsontwerp in dat onder andere telefoontap mogelijk maakt bij wapengerelateerde delicten (met name bepaalde overtredingen van de Wapenwet van 2006, de federale wet van 1991 en de gewestdecreten van 2012 inzake buitenlandse wapenhandel). Dit wetsontwerp werd op 27 april 2016 goedgekeurd door het federaal parlement.³²

Verder werden ook aangekondigde initiatieven inzake een verbeterde uitwisseling van informatie en expertise tussen de verschillende betrokken diensten verwezenlijkt. Zo werd in oktober 2015 een interfederaal overlegcomité inzake illegale wapenhandel

opgericht.³³ Dat overlegcomité bestaat uit vertegenwoordigers van de betrokken federale en gewestelijke overheidsdiensten^I en komt sinds 2016 ongeveer vier keer per jaar samen onder voorzitterschap van het diensthoofd van de federale wapendienst van de FOD Justitie. Het comité heeft als taak een forum te bieden voor informatie-uitwisseling, gemeenschappelijk initiatieven voor te bereiden, de bevoegde ministers en overheden te adviseren en de leden te ondersteunen bij het uitvoeren van hun taken. In het begin werden vooral administratieve kwesties behandeld. Ondertussen worden echter ook tendensen en evoluties inzake de illegale wapentrafiëken in ons land besproken in dit comité. Het betreft daarbij informatiedeling op strategisch niveau, niet op operationeel niveau.³⁴

Ongeveer gelijktijdig werd binnen de politie ook een werkgroep van wapenexperten opgericht bestaande uit vertegenwoordigers van de federale gerechtelijke politie, de Arrondissementale Informatiekruispunten (AIK)^{II}, de wapenverantwoordelijken van de lokale politiezones, de Vaste Commissie van de Lokale Politie, de Technische en Wetenschappelijke Politie en het Centraal Wapenregister (CWR). De oprichting van deze werkgroep is belangrijk met het oog op het verbeteren van de beeldvorming inzake illegale wapenhandel. Ze stelt zich onder meer tot doel werk te maken van de automatisering van de gegevensverzameling over in beslag genomen wapens, een verbeterde registratie in het CWR en het opstellen van een handboek over een kwaliteitsvolle werkwijze voor het in beslag nemen van vuurwapens.³⁵

1.3.2 Kadernota Integrale Veiligheid en het Nationaal Veiligheidsplan 2016-2019

De Kadernota Integrale Veiligheid 2016-2019 werd ontwikkeld onder de bevoegdheid van de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken en vormt het strategisch beleids- en referentiekader voor alle actoren die vanuit hun bevoegdheden en verantwoordelijkheden of vanuit hun maatschappelijke doelstellingen een bijdrage kunnen leveren tot het veiligheidsbeleid in België. In dit document worden tien clusters van prioritaire veiligheidsfenomenen naar voren geschoven waarbij een integrale en geïntegreerde aanpak, over de verschillende bestuursniveaus en door de gehele veiligheidsketen heen, nodig is. De strijd tegen illegale wapenhandel wordt opgenomen in de cluster 'georganiseerde eigendomsriminaliteit en illegale goederentrafiëken'. Opvallend hierbij is de expliciete vermelding dat het belang van een betere beeldvorming noodzakelijk is voor een efficiënte doorgedreven opsporing en vervolging van illegale wapenhandel.

^I Meer bepaald vertegenwoordigers van de Federale wapendienst; het College van procureurs-generaal, het federaal parket; de federale politie; de lokale politie; de douane; de inlichtingen- en veiligheidsdiensten; de Proefbank voor vuurwapens; de Economische inspectie; de gewestelijke diensten bevoegd voor het afgeven van in-, uit- en doorvoervergunningen en overbrenging van wapens; de gouverneurs en de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

^{II} Die ondertussen samen met de provinciale communicatie- en informatiecentra (CIC) verenigd werden in de Informatie- en communicatiediensten van het arrondissement (SICAD).

In de Kadernota Integrale Veiligheid 2016–2019 worden verschillende maatregelen rond illegale wapenhandel meer gedetailleerd uitgewerkt (zie overzicht in Bijlage 1^I). Het verbeteren van de beeldvorming is een van de concrete doelstellingen die worden opgesteld, meer bepaald door een betere registratie en informatieverzameling (bijvoorbeeld van in beslag genomen vuurwapens) en door het versterken van de expertise door het aanduiden van referentiepersonen voor wapenhandel in de verschillende politiezones en bij de griffies. De regie voor het verbeteren van de beeldvorming ligt bij de geïntegreerde politie en het openbaar ministerie.³⁶

De veiligheidsthema's en het conceptueel kader zoals uitgewerkt in de Kadernota Integrale Veiligheid worden in het Nationaal Veiligheidsplan 2016–2019 vertaald naar een aantal concrete doelstellingen voor de geïntegreerde politie.³⁷ Inzake illegale wapenhandel werden 13 doelstellingen opgenomen (zie overzicht in Bijlage 2^{II}), waarvan er drie expliciet betrekking hebben op het verbeteren van de beeldvorming van het fenomeen:

- verbeteren van de beeldvorming inzake de legale en illegale wapenhandel door betere samenwerking en informatie-uitwisseling met andere Belgische actoren (doelstelling 7);
- verbeteren van de beeldvorming inzake illegale wapentrafiëk door het optimaliseren van registratiesysteem van in beslag genomen vuurwapens (doelstelling 11);
- meewerken aan de monitoring en evaluatie van de illegale vuurwapenmarkt door het beeld van in beslag genomen illegale vuurwapens op te volgen, de resultaten te cross-checken met het CWR en het ontwikkelen van een tactisch beeld van de dadergroepen die actief zijn in de illegale wapentrafiëk (doelstelling 12).

De focus voor beeldvorming ligt duidelijk bij het optimaliseren van de registratie en het opvolgen van in beslag genomen vuurwapens, en bij het versterken van de informatie-uitwisseling. Daarnaast bevat het Nationaal Veiligheidsplan eveneens verschillende doelstellingen die niet expliciet betrekking hebben op het verbeteren van de beeldvorming, maar die er onrechtstreeks ook toe kunnen bijdragen. Voorbeelden zijn het verbeteren van de aangifte en registratie in het CWR (doelstelling 1), het verbeteren van de aangifte van gestolen vuurwapens (doelstelling 2), het systematisch in beslag nemen van illegale vuurwapens (doelstelling 3), het verbeteren van de informatie-uitwisseling en het beleidsoverleg tussen alle administratieve en gerechtelijke diensten (doelstelling 4), het verlenen van technische ondersteuning (identificatie, technische analyse, tracering, etc.) door de federale politie (doelstelling 6), het versterken van de internationale samenwerking bijvoorbeeld op het vlak van informatie-uitwisseling (doelstelling 9), en het vergroten van de expertise van sleutelactoren door specifieke opleidingen en het uitwisselen van goede praktijken in het expertennetwerk Wapens (doelstelling 13).

^I Zie Bijlage 1: Voorgestelde maatregelen in het kader van de strijd tegen illegale wapenhandel in de Kadernota Integrale Veiligheid 2016–2019.

^{II} Zie Bijlage 2: Doelstellingen in het kader van de strijd tegen illegale wapenhandel in het Nationaal Veiligheidsplan 2016–2019.

2

Officiële gegevensbronnen voor de beeldvorming van de illegale vuurwapenmarkt

Het Nationaal Veiligheidsplan 2016–2019 bevat drie expliciete doelstellingen voor het verbeteren van de beeldvorming inzake de illegale vuurwapenmarkt in België. Daarbij ligt de nadruk op een betere informatie-uitwisseling over in beslag genomen vuurwapens evenals op het optimaliseren van de registratie en het opvolgen ervan. Hoewel dit alles vandaag reeds tot op zekere hoogte gebeurt – op verschillende manieren en via diverse instrumenten – toont deze prioritering aan dat er zich op dat vlak een aantal belangrijke knelpunten voordoen op het terrein. De gesprekken met diverse sleutelfiguren bevestigen dat.

In dit hoofdstuk gaan we in op de bestaande officiële bronnen voor de beeldvorming rond de illegale vuurwapenproblematiek. Politionele vaststellingen hieromtrent kunnen aanleiding geven tot een gerechtelijke inbeslagname van de vuurwapens in kwestie. We komen met andere woorden terecht in het strafrechtelijk circuit. Dat blijkt duidelijk uit figuur 1 (zie 2.1), waarin aan de linkerkzijde het proces naar aanleiding van een gerechtelijke inbeslagname van een ‘illegaal vuurwapen’ inzichtelijk gemaakt wordt. Ook wanneer er geen sprake is van een dergelijke strafrechtelijke inbreuk kan de politie overigens overgaan tot het bestuurlijk en administratief in bewaring nemen van vuurwapens.

Logischerwijze komen ook de voornaamste officiële cijfergegevens voor de beeldvorming rond de illegale vuurwapenproblematiek uit het gerechtelijk circuit. Zo toont figuur 1 aan dat hier in essentie vier – deels overlappende – officiële statistische bronnen bestaan: (1) cijfers over inbeslagnames in het Centraal Wapenregister (CWR), (2) de Algemene Nationale Gegevensbank (ANG) van de politie, (3) justitiële cijfers over wapens als overtuigingsstukken en door de Proefbank vernietigde vuurwapens en (4) ballistische data van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC). Deze cijfergegevens worden enerzijds gekenmerkt door de welgekende knelpunten eigen aan alle officiële criminaliteitsstatistieken.³⁸ Zo blijft een aanzienlijk aandeel overtredingen doorgaans onder de officiële radar (het zogenaamde *dark number*) en

kunnen vaststellingen eerder de werking van politie en justitie reflecteren dan de reële omvang van criminaliteit.^I Anderzijds kampen de gegevensbronnen met een aantal specifieke tekortkomingen en inconsistenties eigen aan de vuurwapenproblematiek. Hierop zullen we tijdens de bespreking in dit hoofdstuk de vinger leggen.

Vooraf deze specifieke knelpunten beperken de meerwaarde van deze gegevensbronnen voor tactische en strategische analyses van de gespecialiseerde politiediensten belast met het opsporen van illegale wapentrafië. Wegens het gebrek aan betrouwbare cijfers moeten zij zich daarvoor vandaag de dag naar eigen zeggen nog te zeer te beroepen op vermoedens: hun beeld blijft hoofdzakelijk dossiergebonden. Ook bij dit probleem staan we uitvoerig stil in dit hoofdstuk.

2.1 Gerechtelijke en administratieve inbeslagnames van vuurwapens

Wanneer een bevoegde overheid – doorgaans de (lokale) politie^{II} – vaststelt dat een vuurwapen op een van de onder 1.1.2 beschreven manieren illegaal voorhanden gehouden, gedragen, vervoerd, verhandeld, gebruikt of gemanipuleerd wordt, kan het in beslag genomen worden. Aangezien er in dergelijke gevallen sprake is van een strafbaar feit, betreft het in principe een gerechtelijke inbeslagname. Dat is een voorlopige dwangmaatregel waarbij het wapen krachtens de wet en naar aanleiding van een misdrijf onttrokken wordt aan het vrije beschikkingsrecht van de eigenaar of de bezitter. Deze maatregel wordt genomen met het oog op waarheidsvinding, verbeurdverklaring, teruggave of ter beveiliging van de burgerlijke belangen.³⁹

Indien de inbeslagname betrekking heeft op een illegaal vuurwapen is een verbeurdverklaring door de strafrechter doorgaans verplicht. In dat geval wordt het naar de Proefbank voor vuurwapens te Luik gezonden teneinde er (in principe) te worden vernietigd.^{III} In de praktijk komen veel inbreuken op de Wapenwet evenwel niet voor de

^I Nog meer dan bepaalde andere criminaliteitsvormen zouden officiële cijfers met betrekking tot de illegale vuurwapenproblematiek hiermee te kampen hebben. Net als onder meer drugsinbreuken en financiële en economische misdrijven definieert de politie dit immers als een vorm van 'haalcriminaliteit': hoe meer capaciteit men vrijmaakt en inspanningen men doet om de problematiek bloot te leggen, hoe meer feiten men zal registreren. Daartegenover plaatst de politie zogenaamde 'brengcriminaliteit' (zoals inbraak en moord), die wordt veel meer spontaan gemeld via klachten van slachtoffers of aangiftes door derden (Federale politie (s.d.), *Methodologische nota politieke criminaliteitsstatistiek*, http://www.stat.policefederaale.be/assets/pdf/methodologie/methodologische_nota_PCS_algemeen.pdf, p. 6-7, geraadpleegd op 6 juni 2017).

^{II} Ook de Algemene Administratie van de Douane en Accijnzen kan in het kader van haar opdrachten geconfronteerd worden met illegale wapens en hiervoor een proces-verbaal opstellen. Dat kan zowel naar aanleiding van de controle van de (Europese) buitengrenzen als bij binnenlandse fiscale controles. In de overgrote meerderheid van de door haar in beslag genomen wapens zouden dit evenwel verboden niet-vuurwapens betreffen (bijvoorbeeld vlindermessen, boksbeugels, pepperspray). De door de douane vastgestelde inbreuken op de Wapenwet worden doorgegeven aan het Openbaar Ministerie (Sarrazyn, J. (2017), 'De rol van de douane bij de controle van de in- en uitvoer van wapens, met bijzondere aandacht voor de strijd tegen illegale wapens', presentatie op de studiedag "Illegaal wapenbezit in België", 16 maart 2017, Gent).

^{III} De directeur van de Proefbank kan, met toestemming van de minister van Justitie, beslissen om bepaalde wapens niet te vernietigen om historische, wetenschappelijke of didactische redenen. In dat geval worden de betrokken wapens geschonken aan een door de minister aangeduid museum van publiek recht, een wetenschappelijke instelling of een politiedienst (Omz. 25 oktober 2011 over de toepassing van de wapenwetgeving, <https://justice.belgium.be/sites/default/files/downloads/Wapenwetgeving-Omzendbrief%20versie%20BS.pdf>, p. 155).

strafrechter terecht, maar worden ze door het parket afgehandeld via een minnelijke schikking. Het is gebruikelijk dat de (vrijwillige) afstand van de betrokken wapens deel uitmaakt van deze regeling. Net als verbeurdverklaarde vuurwapens worden ze ter vernietiging overgemaakt aan de Proefbank (zie figuur 1).⁴⁰

Hoewel de gerechtelijke inbeslagname in het kader van dit rapport over de illegale vuurwapenmarkt uiteraard centraal staat, moet vermeld worden dat dit niet de enige manier is waarop de politie kan overgaan tot het onttrekken van een vuurwapen. Ter vrijwaring van de openbare orde of de fysieke integriteit van personen voorziet de Wapenwet namelijk eveneens in een bestuurlijke, preventieve pendant. Een administratieve inbeslagname door de politiediensten is gelegitimeerd wanneer voornoemde risico's uitgaan van de wapens zelf of van de vergunde bezitter ervan.⁴¹ De concrete aanleiding kan zeer uiteenlopend zijn: een ruzie of gevecht in een uitgaansgelegenheid, huiselijk geweld, recalcitrant gedrag bij een politiecontrole, enzovoort.⁴²

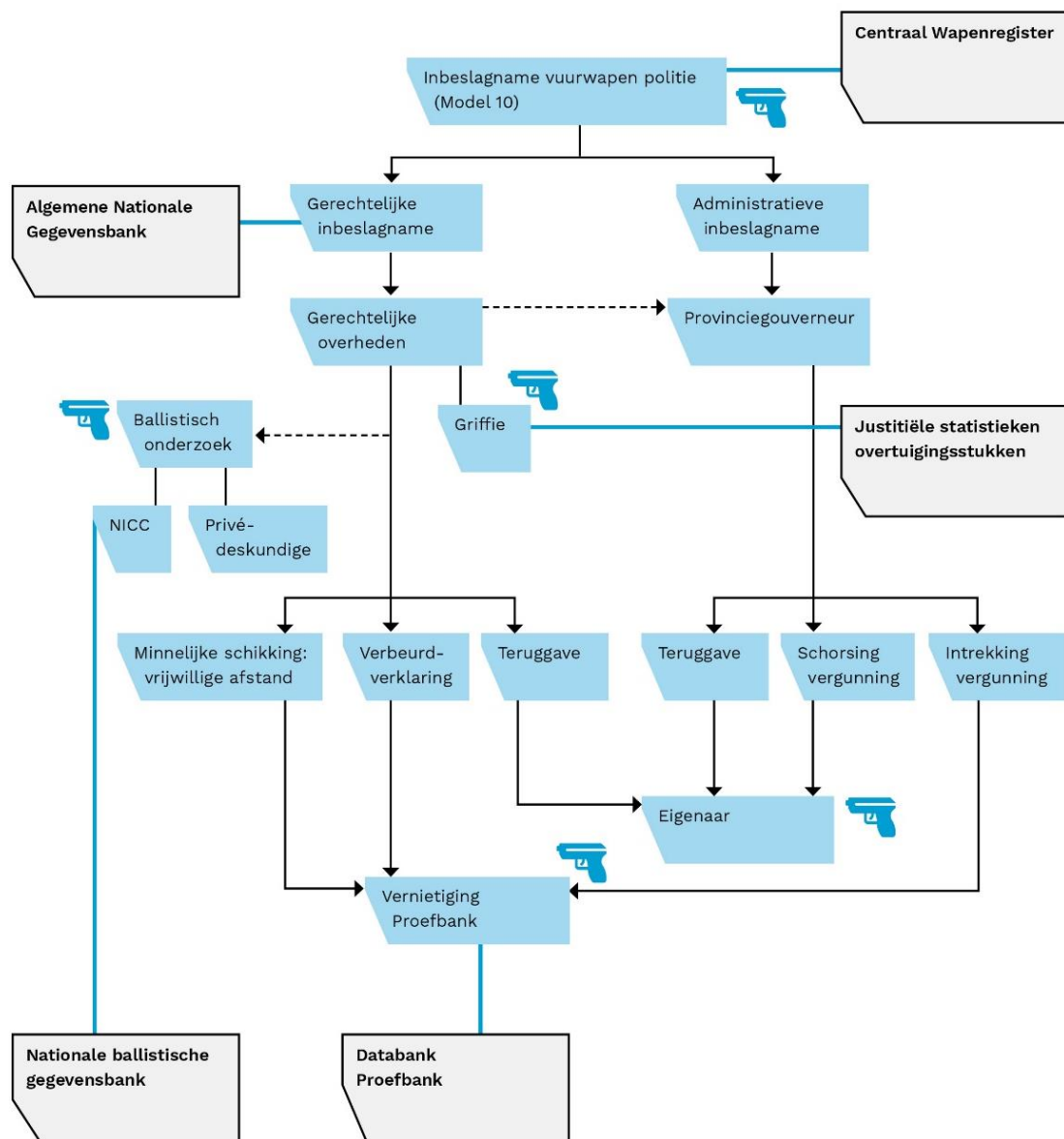
Indien de politie kennisneemt van dergelijke feiten zal ze dat onverwijld via een bestuurlijk verslag melden aan de provinciegouverneur van de verblijfplaats van de betrokkene.⁴³ Die kennisgeving is ingegeven door het feit dat de inbeslagname een ernstige aantasting van het eigendomsrecht uitmaakt en dus zo snel mogelijk nader onderzocht moet worden met het oog op een gemotiveerde beslissing.⁴⁴ Mogelijk is een sanctie noodzakelijk – met name de schorsing of intrekking van de vergunningen en het recht op het voorhanden hebben van een wapen.¹

Ook de Wet op het Politieambt verleent politiediensten overigens de mogelijkheid om een (vuur)wapen tijdelijk aan een gelegitimeerd bezitter te ontnemen. Dat is de 'onttrekking', die enkel kan plaatshebben in publiek toegankelijke plaatsen. In dat geval wordt het wapen zo lang als nodig voor de handhaving van de openbare rust in bewaring genomen.⁴⁵ Daarna kan de eigenaar opnieuw over het vuurwapen beschikken, zonder dat de gouverneur dient tussen te komen.⁴⁶

Tot slot behoort een vrijwillige (definitieve) afstand of tijdelijke bewaargeving eveneens tot de mogelijke wijzen waarop de politie een wapen in ontvangst kan nemen (bijvoorbeeld van een niet-vergunningsplichtig wapen aangeboden door een familielid omdat er zich een crisissituatie voordoet in het gezin).⁴⁷

¹ Uit ons onderzoek blijkt dat binnen verschillende provincies een intrekking van de vergunning doorgaans het geprefereerde administratieve gevolg is. Zoniet is er immers een reële kans dat het onderzoek naar diezelfde wapenbezitter binnen afzienbare tijd opnieuw gevoerd dient te worden. Ook wil men op die manier vermijden dat men met de vinger gewezen kan worden indien er zich met een gerestitueerd wapen alsnog een incident voordoet. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat een gerechtelijke inbeslagname niet automatisch een administratieve beslissing over de vergunning impliceert. Door het verschil in finaliteit gaat het met name om twee gescheiden trajecten. Teneinde in een dergelijk geval ook een schorsing of intrekking van de vergunning uit te lokken, dient het parket een bijkomend initiatief te nemen om de provinciegouverneur in te lichten over (de context van) de gerechtelijke inbeslagname. Na een gemotiveerd schrijven van de referentiemagistraat wapens van het parket zal de provinciegouverneur de vergunning intrekken (mondelinge communicatie met de Provinciale wapendienst Antwerpen, 19 april 2017).

Figuur 1: Proces en officiële gegevensbronnen na gerechtelijke en administratieve inbeslagname van een vuurwapen door de politie.

LEGENDE

- - - - → Kennisgevingen en beslissingen
- ▭ Officiële gegevensbronnen
- 🔫 Mogelijke fysieke locatie vuurwapen

2.2 Registratie van Model 10 in het Centraal Wapenregister

In alle omstandigheden waarin de politie een vuurwapen in bewaring neemt, moet ze – in principe voor elk afzonderlijk vuurwapen – een specifiek daartoe ontworpen formulier invullen: het zogenaamde Model 10.⁴⁸ Daarop moet in eerste instantie worden aangegeven op welke grond de politie het vuurwapen in bewaring heeft genomen (inbeslagname, vrijwillige afstand of tijdelijke inbewaargeving). In geval van een inbeslagname moet eveneens gespecificeerd worden op welke inbreuk ze gestoeld is. Vervolgens moeten op het Model 10, naast de identificatie van de ‘beslagene’ (die niet noodzakelijk dezelfde persoon is als de bezitter), ook de kenmerken van het wapen ingevuld worden: classificatie volgens de Wapenwet, merk, model, type, kaliber, serienummer, staat van het wapen, enzovoort (zie Bijlage 3^I). Doel van dit Model 10 is om het Centraal Wapenregister (CWR) in kennis te stellen van de bestemming van de in beslag genomen wapens.⁴⁹

2.2.1 Het Centraal Wapenregister

Het CWR dateert uit 1989^{II} en staat ten dienste van diverse overheidsdiensten. In deze geïnformatiseerde databank worden gegevens opgenomen over het bezit en de overdracht van vuurwapens, alsook over wapenbezitters en erkende personen.⁵⁰ Het algemeen beheer van het CWR is toevertrouwd aan een specifiek daartoe ingerichte dienst binnen de Directie van de politionele informatie en de ICT-middelen (DRI) van de federale politie. Hierin zijn momenteel acht mensen werkzaam.⁵¹

Het CWR is ingericht met informatie over het wapen als vertrekpunt. Van elk vuurwapen worden type, merk, model, kaliber en serienummer geregistreerd en bijgehouden, alsmede de namen en adressen van de leverancier en de persoon die het wapen verwerft of voorhanden heeft, tenzij het wapen zich bevindt bij een erkend wapenhandelaar die het in zijn register heeft opgenomen.⁵² Belangrijk in dit verband is de informatie over de status van het vuurwapen. Die laat onder meer toe om na te gaan of het actief is, dan wel geneutraliseerd, gestolen, in beslag genomen of vernietigd.⁵³ Elk wapen dat in België op de legale markt terechtkomt, moet door de Proefbank van Luik (zie 2.4.2) in het CWR aangemaakt worden. Met uitzondering van vernietigingen, eveneens door de Proefbank geregistreerd, worden wijzigingen in de status van een wapen doorgevoerd door de politie.⁵⁴

Sinds 2010 is het verplicht voor de politie om niet alleen een Model 10 op te stellen, maar de inbeslagname eveneens te registreren in het CWR. Indien de bezitter van het wapen zijn of haar woonplaats heeft in de zone van de inbeslagnemende politiedienst moet deze laatste de gegevens van het Model 10 zelf digitaal invoeren in het CWR. Woont de bezitter elders, dan dient de inbeslagnemende politiedienst de lokale politie

^I Zie Bijlage 3: Model 10.

^{II} Vernieuwingen aan de databank werden doorgevoerd in 1991, 1994 en 2010.

van de verblijfplaats binnen de 48 uur een kopie van het formulier bezorgen. Die laatste zorgt vervolgens voor de registratie in het CWR.⁵⁵

2.2.2 Knelpunten

Als bron voor de beeldvorming over de illegale vuurwapenproblematiek zou het CWR een centrale rol kunnen spelen. Het is immers de databank waarin in principe alle inbeslagnames, ook die in een illegale context, geregistreerd moeten worden. Echter, tijdens ons onderzoek stootten wij op een reeks knelpunten die de hieruit voortvloeiende beeldvorming vertroebelen.

Eerst en vooral worden in de praktijk niet alle in beslag genomen vuurwapens daadwerkelijk geregistreerd in het CWR. Zo werd er tijdens onze gesprekken op gewezen dat niet alle lokale politiezones systematisch elke inbeslagname in het CWR invoeren of dat het systeem dit voor bepaalde wapens zelfs niet toelaat.⁵⁶

Verder dient erop gewezen te worden dat het CWR in zijn huidige vorm niet ontwikkeld is voor analytische doeleinden.⁵⁷ Hoewel men gestart is met het verspreiden van een aantal basisstatistieken ten behoeve van de verschillende politiediensten, dient het CWR vandaag in essentie een operationeel controledoel: de opvolging van legaal wapenbezit in België. Via deze weg linken leggen tussen bijvoorbeeld types vuurwapens en de administratieve dan wel gerechtelijke context waarin zij in beslag zijn genomen, is voorsnog niet mogelijk. In zijn statistieken voorziet het CWR wat dit betreft slechts twee varianten van inbeslagnames: 'legaal', indien het wapen voorheen gekend was in het wapenregister, en 'illegaal', in het tegenovergestelde geval. Binnen die categorieën kan met andere woorden geen onderscheid gemaakt worden tussen het soort inbeslagname (administratief of gerechtelijk), laat staan tussen criminele, terroristische en overige illegale vormen van wapenbezit, -gebruik of -handel.⁵⁸

Zelfs al zou het CWR technisch uitgerust zijn om te worden geëxploiteerd met het oog op een meer gedetailleerde beeldvorming over de illegale vuurwapenproblematiek, dan nog is voorzichtigheid geboden bij de interpretatie van de erin opgenomen informatie. Dat is in belangrijke mate het gevolg van de problematische inhoud en aanwending van het Model 10. Uit onze gesprekken is gebleken dat er zich bijzonder veel problemen voordoen met de betrouwbaarheid van de informatie in de Modellen 10. Meer bepaald bij de status en kenmerken van het vuurwapen, in het licht van een gedegen beeldvorming nochtans van cruciaal belang, worden op het terrein enorm veel fouten vastgesteld.⁵⁹ Dergelijke fouten sluipen – al of niet tijdelijk – binnen in het CWR.

Aan de basis van de foutieve informatie in de Modellen 10 liggen twee oorzaken. Ten eerste: de lage prioriteit die sommige lokale politiezones toeschrijven aan een zorgvuldige registratie van de vuurwapens. De bezorgdheid over een kwaliteitsvolle beeldvorming wordt niet overal en altijd gedeeld. Bij de afhandeling van een concreet dossier is het type in beslag genomen wapen, laat staan het model of kaliber, voor de lokale politieambtenaar doorgaans niet van primordiaal belang. Gezien de reeds grote (administratieve) werklast krijgt een zorgvuldige registratie bijgevolg niet steeds de nodige aandacht en prioriteit.⁶⁰ Ten tweede: een gebrek aan wapenspecifieke kennis bij

politieambtenaren op het (lokale) terrein. Een correcte registratie van de wapenkenmerken vereist een specifieke expertise die vooralsnog onvoldoende verspreid blijkt te zijn.⁶¹ In principe dienen alle politiezones te voorzien in een lokale wapendienst die is samengesteld uit een of meerdere specifiek aan deze complexe materie toegewezen referentiepersonen wapens. Niet elke zone beschikt binnen de eigen rangen echter over een wapenexpert.⁶² Zelfs indien dit wel het geval zou zijn, dan nog biedt dit onvoldoende garanties op een correcte registratie in het CWR. In bepaalde zones wordt een beleid gevoerd waarbij elk vuurwapen fysiek door de handen van deze deskundigen gaat. Zo nodig kunnen zij eventuele fouten in de Modellen 10 corrigeren. Die procedure is evenwel niet overal werkbaar, bijvoorbeeld in zones waar veel wapens in beslag genomen worden.⁶³

Niet alleen het gebrek aan wapentechnische expertise, maar ook een beperkte kennis over of incorrecte toepassing van de wapenwetgeving kunnen een juiste registratie belemmeren. In beslag nemende politieambtenaren, zeker zij die slechts sporadisch in contact komen met de illegale vuurwapenproblematiek, laten soms na om het Model 10 te coderen in het CWR of om het met het oog hierop over te maken aan een lokale referentiepersoon wapens. De status van het wapen blijft in dergelijke gevallen bijgevolg onveranderd in het wapenregister.⁶⁴ Dat kan pas worden rechtgezet wanneer de Proefbank van Luik het wapen toegezonden krijgt ter vernietiging (zie 2.4.3).⁶⁵ Die zal met name vaststellen dat het CWR niet correct is aangepast en zal de nodige correcties doorvoeren.⁶⁶

Het feit dat nog steeds gewerkt wordt met een handmatig in te vullen (en in enkele zones zelfs papieren) Model 10 beperkt de hierboven besproken foutenmarges allerminst. Het verhindert een automatische notificatie van de lokale referentiepersoon wapens en brengt een hoger risico met zich mee op incorrecte registraties of overnames van de gegevens in het CWR. Een gedigitaliseerd formulier, bij voorkeur met aan elkaar gelinkte menu's (zogenaamde 'picklists'), zou niet alleen de administratieve taaklast voor de registrerende politieambtenaren beperken, maar ook de kans op fouten (bijvoorbeeld onverenigbare merken, modellen, types en kalibers van vuurwapens).⁶⁷ Mogelijk komt het volop in ontwikkeling zijnde PACOS-systeem (Pièces à conviction / Overtuigingsstukken) voor een deel tegemoet aan deze verzuchtingen. Daarin zal het Model 10 gedigitaliseerd worden en is in een automatische link voorzien met het CWR (zie 2.4.4).⁶⁸

2.3 De Algemene Nationale Gegevensbank en de politiële criminaliteitsstatistieken

Bij een gerechtelijke inbeslagname van een vuurwapen dient de politie uiteraard niet alleen het hierboven besproken Model 10 in te vullen. Ook maakt zij een of meerdere aanvankelijke processen-verbaal op, aan de hand waarvan de procureur des Konings in kennis wordt gesteld van de vastgestelde inbreuken.⁶⁹ Ze worden in dergelijke gevallen vergezeld van een specifiek proces-verbaal van inbeslagneming van onder meer de vuurwapens.⁷⁰

2.3.1 De Algemene Nationale Gegevensbank

De aanvankelijke processen-verbaal worden via de registratiesystemen van de lokale en federale politie (respectievelijk ISLP^I en FEEDIS^{II}) gevat in de Algemene Nationale Gegevensbank (ANG) van de geïntegreerde politie. Dat is een relationele databank die expliciet bestemd is voor politioneel gebruik. In tegenstelling tot het Centraal Wapenregister, dat het wapen als vertrekpunt neemt, start de ANG vanuit de door de politie vastgestelde inbreuken op het Strafwetboek en bijzondere wetgeving zoals de Wapenwet. Daartoe wordt gewerkt met politionele feitcodes. Via een boomstructuur worden deze geselecteerd door de opsteller van het aanvankelijk proces-verbaal. Op basis van het eerst ingevoerde feit – in principe het zwaarste – wordt vervolgens een misdrijf-aanwijzer gegenereerd. Die tenlasteleggings- of parketcode, voor een inbreuk op de wapenwetgeving bijvoorbeeld code 36, bepaalt mede het prefix van het nummer van proces-verbaal.⁷¹ De in de ANG opgenomen feiten zijn voorts gelinkt aan de informatie over de overige entiteiten waaraan de gegevensbank is opgehangen: personen, plaatsen, vervoermiddelen, voorwerpen, onderzoek, organisatie en nummer.⁷²

2.3.2 De politiële criminaliteitsstatistieken

Hoewel de ANG een in eerste instantie operationeel-politioneel doel dient, wordt zij eveneens vanuit een meer analytisch oogpunt geëxploiteerd. De ingevoerde feiten en andere gegevens vormen immers de basis voor onder meer de politiële criminaliteitsstatistieken (PCS)^{III}, die via de informaticatoepassing DataWarehouse elk kwartaal worden gegenereerd en gepubliceerd door de dienst BIPOL binnen de Directie van de politionele informatie en de ICT-middelen (DRI) van de federale politie.⁷³ Ze bieden onder meer zicht op (vuur)wapengerelateerde inbreuken. In de PCS worden cijfergegevens ter beschikking gesteld over inbreuken op de Wapenwet, zoals vaststellingen van illegaal bezit, illegale dracht/vervoer, illegale handel en illegale vervaardiging/herstelling van vuurwapens en munitie. Daarnaast bieden de statistieken

^I SLP: Integrated System for the Local Police.

^{II} FEEDIS: Feeding Information System.

^{III} Analyses vinden tevens hun neerslag in andere producten zoals de maandelijkse criminaliteitsbarometer, punctuele analyses op vraag van zowel politiediensten als andere actoren (vb. universiteiten) en antwoorden op parlementaire vragen (mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de federale politie, 28 maart 2017).

inzicht in evoluties van een aantal aan (vuur)wapens gerelateerde criminele figuren en fenomenen, zoals diefstal gewapenderhand, diefstal van wapens en explosieven en vuurwapenzwandel¹. Dit zijn problematieken die niet als dusdanig terug te vinden zijn in de Strafwet, maar waarmee men in de politiepraktijk wel regelmatig geconfronteerd wordt.⁷⁴

2.3.3 Knelpunten

De ANG en de PCS kunnen dus helpen een licht te werpen op de illegale vuurwapenmarkt. Echter, net als het CWR vertonen ook deze bronnen enkele belangrijke tekortkomingen die het genereren van valide en betrouwbare statistieken op basis ervan bemoeilijken.

Een eerste knelpunt betreft de aandacht voor vuurwapengerelateerde inbreuken op het terrein. Wanneer deze vastgesteld worden in een criminele context, bijvoorbeeld naar aanleiding van een gewapende overval, zou het met het oog op een correcte beeldvorming aangewezen zijn dat ook de inbreuken op de Wapenwet (zoals illegaal bezit en/of illegale dracht) in hetzelfde dan wel een ander proces-verbaal worden vastgelegd. In de dagelijkse politiepraktijk gebeurt dat laatste evenwel niet altijd.⁷⁵ Bovendien moet de politieambtenaar werken met de objectief aanwezige informatie. Wanneer verdachten van een diefstal gewapenderhand bijvoorbeeld voortvluchtig zijn, kan er aan het feit wel een wapen gekoppeld worden, maar kan niet worden vastgesteld of er inbreuken op de Wapenwet zijn gepleegd en zo ja welke. Dat heeft negatieve gevolgen voor de op basis van de ANG geproduceerde criminaliteitsstatistieken. Het betekent dat binnen de cijfers over wapeninbreuken in de PCS een belangrijk aandeel niet consequent wordt meegenomen: meer bepaald degene die zich voordoen in een (zware) criminele context. Hierdoor zijn vaststellingen van louter niet-geregulariseerd wapenbezit oververtegenwoordigd in de politieke cijfers over illegaal vuurwapenbezit.⁷⁶

Ten tweede dient nogmaals gewezen te worden op de hoofdzakelijk operationele bestaansreden van de ANG, de politionele databank van waaruit de PCS genereerd worden. (Strategische) analyses vormen met andere woorden niet de primaire besogne. Hieraan gerelateerd, is de achterliggende filosofie van deze gegevensbank dat de data hierin zo generiek mogelijk moeten blijven. Bijkomende, meer specifieke gegevens (zoals inbeslagnames van wapens) worden vanuit dat oogpunt bij voorkeur niet opgenomen.⁷⁷ Dat impliceert dat de ANG met het oog op de beeldvorming over de illegale vuurwapenproblematiek een zekere tegengestelde beperking kent in vergelijking met het CWR. Waar die laatste vertrekt vanuit het wapen en niet de (criminele) context in

¹ Het fenomeen wapenzwandel – vuurwapens (meer bepaald de handel en productie van vuurwapens, munitie, stukken en onderdelen) wordt bijvoorbeeld gedefinieerd als "de overdracht, de handel, de makelarij, de onregelmatige transit, in de zin van de algemene wet op de Administratie der Douane en Accijnzen, van de wet van 05/08/1991 en van de wapenwet van 08/06/2006, van vergunningsplichtige vuurwapens en hun munitie, van stukken onderworpen aan de wettelijke proefing en onderdelen, van verboden wapens en van materiaal voor een specifiek militair gebruik, gepleegd door een vergunde persoon of een particulier, rechts- of fysiek persoon, rechtstreeks of onrechtstreeks uitgeoefend, zonder respect voor de verkoopvoorwaarden, de overdracht en handelsvoorwaarden voorzien door deze wetten" (Federale politie (2015), *Definities van de criminele figuren en fenomenen*, http://www.stat.policefederale.be/assets/pdf/notas/definities_crim_fig_juni_2015.pdf, p.2, geraadpleegd op 9 juni 2017).

rekening neemt, is de ANG opgebouwd rond strafrechtelijke inbreuken in plaats van rond de in beslag genomen vuurwapens.⁷⁸

Zoals eerder vermeld kunnen in de opgestelde processen-verbaal (die de basis vormen van de ANG en dus ook de PCS) voorwerpen worden gekoppeld aan de vastgestelde feiten. Die koppeling tussen de entiteiten 'feit' en 'voorwerp' biedt analytische mogelijkheden. De entiteit 'voorwerp' kan immers betrekking hebben op een vuurwapen en bevat in dat geval mogelijk vrij gedetailleerde informatie (type vuurwapen, merk, of het wapen tijdens het feit gestolen dan wel gebruikt werd, enz.).⁷⁹ Het is met andere woorden mogelijk om via een query in kaart te brengen welke types vuurwapens in de ANG gekoppeld zijn aan welke inbreuken. Dat biedt potentieel dus een verhelderend inzicht in het vuurwapengebruik in diverse criminele contexten. Wat dat betreft, stoten we echter op een derde knelpunt in het kader van de beeldvorming op basis van de ANG. De dienst BIPOL maakt standaardrapportages en beantwoordt punctuele vragen (bijvoorbeeld vanuit pers of parlement), maar heeft niet als taak uitgebreide fenomeenanalyses te leveren. Voor de vuurwapenproblematiek wordt dat overgelaten aan de strategisch analisten binnen DJSOC/Wapens, die eveneens toegang hebben tot een statistische ANG-extractie. Door een tekort aan personeel en middelen is het voor hen echter nauwelijks of niet mogelijk om dergelijke analyses uit te voeren (zie 2.6).⁸⁰

Ten vierde zouden de resultaten van deze meer gerichte analyses op basis van de ANG ook hier met de nodige scepsis benaderd moeten worden. Zo mag men niet uit het oog verliezen dat de politieambtenaren die de processen-verbaal in dergelijke gevallen opstellen, ook degenen zijn die het Model 10 invullen. De registratiefouten die daarin worden aangetroffen – door een gebrek aan expertise inzake de complexe wapenproblematiek, tijd of zorgvuldigheid bij de registrerende politieambtenaar (zie 2.2.2) – hebben bijgevolg ook implicaties voor de validiteit van de in de ANG gevatte gegevens.⁸¹ Hoewel alle politiekorpsen beschikken over functioneel beheerders die instaan voor een kwaliteitscontrole van de processen-verbaal worden die – in tegenstelling tot de data in het CWR – niet meer gecontroleerd en verbeterd door de lokale referentiepersoon wapens of, in een latere fase, door de Proefbank, die over meer wapenspecifieke kennis beschikken. Daarnaast blijken er uiteenlopende registratiepraktijken te bestaan bij de diverse politiekorpsen en -ambtenaren. Zo is het mogelijk dat in het ene geval het vuurwapen als voorwerp aan een specifieke wapeninbreuk gekoppeld wordt, terwijl men het in het andere geval linkt aan het 'hoofdmisdrijf' (bijvoorbeeld de gewapende overval).⁸² Ook de mate van detail en het gebruik van gestructureerde dan wel vrije velden bij de vatting kunnen verschillen.⁸³ De foutieve input en de verschillende registratiepraktijken hebben gevolgen voor de validiteit en betrouwbaarheid van de resultaten van de mogelijke analyses op basis van de ANG.

2.4 Justitiële cijfers

Ook binnen justitie worden in beslag genomen wapens geregistreerd. Zowel de griffies als de Proefbank voor vuurwapens in Luik houden eigen gegevens bij, die in principe gebruikt zouden kunnen worden om een beeld te vormen van de illegale vuurwapenproblematiek.

2.4.1 Justitiële statistieken inzake overtuigingsstukken

Na de inbeslagname van een vuurwapen legt de politie het in principe vervolgens – samen met het Model 10 – neer bij de griffie van de correctionele rechtbank in het gerechtelijk arrondissement. De griffier is vanaf dat moment verantwoordelijk voor de bewaring ervan. Het gerechtelijk in beslag genomen wapen is immers een overtuigingsstuk dat ter beschikking moet staan van onder meer de gerechtelijke overheid, verdediging, burgerlijke partij en deskundigen.⁸⁴ Voor deze neerlegging ter griffie zijn geen termijnen gesteld.⁸⁵ Hoewel dit in principe zo spoedig mogelijk moet gebeuren, kan een wapen in de praktijk enige tijd in bewaring worden gehouden op het lokaal politiecommissariaat.⁸⁶

Na ontvangst registreert de griffie de neergelegde wapens in haar informaticatoepassing REA Correctionele griffie. Op basis daarvan worden jaarlijks statistieken gepubliceerd over het aantal vuur- en blanke wapens die als overtuigingsstuk in bewaring werden gegeven bij de verschillende griffies te lande.⁸⁷

2.4.2 De Vuurproefbank

Zoals reeds aangehaald, is bij een illegaal wapen de verbeurdverklaring door de strafrechter doorgaans verplicht. Vanuit de griffies worden die wapens naar de Proefbank gezonden om er op bevel van de procureur des Konings (in principe) te worden vernietigd.⁸⁸ In de praktijk komen niet alle inbreuken op de Wapenwet evenwel voor de strafrechter terecht. Ze kunnen ook door het parket afgehandeld worden via een minnelijke schikking. Het is gebruikelijk dat de (vrijwillige) afstand van de betrokken wapens deel uitmaakt van deze regeling. Net als verbeurdverklaarde vuurwapens worden ze ter vernietiging overgemaakt aan de Proefbank.⁸⁹ Die laatste past niet enkel de status van het wapen aan in het CWR naar ‘vernietigd na inbeslagname’, maar registreert de ontvangen wapens tevens in haar eigen gegevensbestanden.⁹⁰

2.4.3 Knelpunten

Net als de hierboven besproken bronnen kampen ook de statistieken van de griffies en Proefbank met enkele specifieke knelpunten.

Een eerste knelpunt heeft betrekking op de aanwezige expertise op het terrein. Op de griffies ontbreekt het (in tegenstelling tot bij de Vuurproefbank) vaak aan vuurwapenspecifieke kennis. Griffiemedewerkers zijn niet opgeleid om de gegevens in de Modellen 10 te controleren op hun juistheid en om eventuele fouten reeds bij neerlegging te corrigeren.⁹¹ Dat gebrek aan expertise heeft eveneens nadelige implicaties

voor de registratie in de griffiedatabank en, bijgevolg, voor de betrouwbaarheid van de daaruit gepuurde justitiële statistieken.⁹²

Ten tweede kunnen de termijnen van overdracht van politie naar griffie of van griffie naar Proefbank sterk uiteenlopen. Zij corresponderen met andere woorden niet noodzakelijk met de inbeslagnemingsdata van de politie. Dat heeft ook implicaties voor de kwaliteit van de gegevens in het CWR. Onder 2.2.2 werd reeds aangegeven dat wapenexperten van de Proefbank vaak foutieve of ontbrekende registraties in Modellen 10 en het wapenregister rechtzetten bij de controle en invoering van de hen ter vernietiging voorgelegde wapens.⁹³ Lange doorlooptijden maken echter dat incorrecte gegevens in het CWR gedurende een onbepaalde tijd ongemoeid gelaten worden.

Tijdens onze gesprekken kwamen voorts diverse knelpunten aan bod op vlak van het beheer (onzorgvuldige registratie, beperkte opslagcapaciteit, slechte of onveilige bewaringsomstandigheden, onveilige handelingen) en het transport (geladen wapens, overdrachten in bulk) van vuurwapens.⁹⁴ Zo was er lange tijd geen efficiënt toezicht op vanuit de griffies naar de Proefbank overgezonden vuurwapens. Bij de overdracht stelden de griffies niet steeds betrouwbare inventarissen op: de gegevens hierin kwamen vaak niet overeen met de effectief getransporteerde wapens. Bij ontvangst door de Proefbank werden zij bovendien niet of nauwelijks gecontroleerd.⁹⁵ Deze problemen kwamen aan het licht nadat de directeur van de Proefbank in oktober 2016 werd gearresteerd op verdenking van vervalsing van gegevens in het CWR en verduistering van vuurwapens teneinde ze te kunnen verkopen op de zwarte markt.⁹⁶ De directeur zelf verzet zich tegen de aanklachten en ontkent te kwader trouw te hebben gehandeld. Het gerechtelijk onderzoek naar de feiten is momenteel lopende. Als gevolg daarvan werd de overdracht van vuurwapens vanuit de griffies gedurende enkele maanden stilgelegd.⁹⁷ Om dergelijke inventarisatieproblemen in de toekomst te vermijden, maakt de huidige directeur ad interim, in samenspraak met de griffies, werk van een nieuwe standaardprocedure. Die omvat onder andere een meer nauwgezette controle van de vanuit de griffies ter vernietiging overgemaakte vuurwapens.⁹⁸

Als laatste bieden de gegevensbanken van de griffies en de Proefbank – net als het CWR – geen soelaas voor het in kaart brengen van de (criminele) context waarin de wapens gebruikt of aangetroffen zijn. Dergelijke gegevens worden ook door die instanties niet geregistreerd ter exploitatie, of zijn voor hen niet gekend.⁹⁹ Daardoor hebben deze gegevensbanken weinig potentiële waarde als bron voor een gedetailleerde analyse van de illegale vuurwapenmarkt in België.

2.4.4 Het PACOS-project

Een mogelijke remediëring voor verschillende van de hierboven aangehaalde knelpunten zou in de toekomst kunnen uitgaan van PACOS (Pièces à conviction / Overtuigingsstukken). Dit project ging in 2008 van start vanuit de vaststelling dat op vlak van het beheer van in beslag genomen goederen een en ander spaak liep. Op het terrein werd men geconfronteerd met diverse problemen, zoals het ontbreken van uniforme en duidelijke procedures, een gebrekkige inventarisering van overtuigingsstukken en moeilijkheden inzake hun traceerbaarheid (zoals verlies en

diefstal). PACOS stelt zich tot doel hieraan te verhelpen via de introductie van een informaticasysteem dat een uniform, digitaal beheer en opvolging van in beslag genomen overtuigingsstukken mogelijk maakt. Daartoe wordt in principe aan elk overtuigingsstuk een uniek SIN-nummer (Single Identification Number) toegekend, gekoppeld aan een etiket met scanbare streepjescode. Momenteel maakt men volop werk van de ontwikkeling van de webapplicatie. Die zal in principe in de tweede helft van 2017 uitgerold worden op enkele pilotsites.¹⁰⁰

PACOS kan een belangrijke stap voorwaarts betekenen in de optimalisatie van het beheer en de opvolging van in beslag genomen vuurwapens. Door het vastleggen van het digitale spoor van het wapen – en de aanduiding van een verantwoordelijke in elke schakel van de keten – wordt het mogelijk om op elk moment exact te weten op welke fysieke plaats het zich bevindt. Problemen zoals diefstal of verlies zullen op die manier sneller gedetecteerd kunnen worden.¹⁰¹

Verder opent PACOS ook een aantal veelbelovende pistes voor de beeldvorming over de illegale wapenproblematiek. Wanneer de volledige strafrechtelijke keten van het digitaal beheerplatform gebruikmaakt, zal dit immers toelaten om meer betrouwbare en consistente statistieken te genereren met betrekking tot in beslag genomen vuurwapens.

Ten eerste kan met behulp van het geïnformatiseerde PACOS-systeem het aantal foutieve registraties verkleind worden. Het systeem zal bijvoorbeeld zorgen voor een automatische elektronische notificatie van de lokale referentiepersoon wapens van de politiezone van de woonplaats van de beslagene. Die kan vervolgens de nodige controles uitvoeren op de kwaliteit van de ingevoerde gegevens. Daarnaast legt PACOS een digitale link met het CWR. Wanneer een politieambtenaar het serienummer van een in beslag genomen wapen invoert, zullen de andere velden automatisch gevoed kunnen worden vanuit de in het wapenregister beschikbare data. De mogelijkheid tot het ontwikkelen van elkaar uitsluitende picklists (van wapens, types en modellen) moet dan weer zorgen voor een correctere registratie van niet door het CWR gekende wapens. Een bijkomend voordeel is dat PACOS het mogelijk maakt het Model 10 digitaal te genereren op basis van de ingevoerde gegevens. Op de griffies volstaat het ten slotte de op het overtuigingsstuk aangebrachte streepjescode in te scannen om een correcte overname ervan te garanderen.¹⁰²

Ten tweede biedt het systeem ook tal van analysemogelijkheden. Het laat onder meer toe om na te gaan hoeveel vuurwapens wanneer en door welke instanties in beslag genomen worden, wat de doorlooptijden bedragen tussen inbeslagname en neerlegging ter griffie en welk aandeel van deze wapens uiteindelijk op bevel vernietigd wordt door de Vuurproefbank. Bovendien zal ook enige contextualisering mogelijk zijn: het systeem vraagt de registrerende politieambtenaar een kwalificatiecode (verwijzend naar een strafrechtelijke inbreuk) te koppelen aan de in beslag genomen vuurwapens. Het statistisch analyseren van die koppelingen kan inzicht bieden in de (criminele) contexten waarin inbeslagnames van wapens zich voordoen.¹⁰³ Ook bevragingen los van deze kwalificatiecodes kunnen interessant zijn, zoals het in kaart brengen van de geografische spreiding van inbeslagnames van bepaalde types vuurwapens.¹⁰⁴ Aangezien de gegevens in PACOS de volledige justitiële keten beslaan, zal het in principe ook

mogelijk worden de gerechtelijke gevolgen die worden gegeven aan wapeninbreuken te bestuderen. Al deze variabelen (aantallen, plaatsen, contexten, enz.) kunnen bovendien aan elkaar gelinkt worden in het licht van allerlei specifieke onderzoeksvragen.

Gezien deze belangrijke voordelen, kunnen we het PACOS-systeem momenteel beschouwen als de meest beloftevolle kwantitatieve gegevensbron voor gedetailleerde analyses van de kenmerken van de illegale vuurwapenproblematiek in België. Niettegenstaande het rijke potentieel van PACOS voor een betere beeldvorming gaat de verdere invoering van het project echter ook gepaard met enkele te vermijden valkuilen.

Een eerste veelgehoorde bezorgdheid op het terrein is de bedreigde continuïteit van de middelen die voor PACOS worden uitgetrokken, in die mate dat er tijdens onze gesprekken zelfs ernstige twijfels zijn gerezen of en wanneer het systeem volledig geïmplementeerd zal worden. Om de huidige ontwikkelingsfase te kunnen ontgroeien is de gegarandeerde toewijzing van voldoende middelen uiteraard een cruciale voorwaarde.¹⁰⁵

Ten tweede, en hieraan gekoppeld, werden tijdens onze gesprekken ook kanttekeningen geplaatst bij de stand van zaken op het vlak van de digitalisering binnen justitie. Opdat PACOS zijn rol ten volle kan spelen, moeten ook de informaticasystemen bij onder meer de griffies voldoende aangepast en afgestemd zijn. Zo niet zal het digitale spoor van de overtuigingsstukken doodlopen zodra ze het politiecommissariaat verlaten, wat zowel nefast is voor het beheer van de levensloop van deze stukken als voor de beeldvorming hieromtrent.¹⁰⁶

Op de derde plaats is het belangrijk om nu reeds te reflecteren over de analytische mogelijkheden van PACOS. Er is een invoering in verschillende fasen gepland. Vooralsnog is het verbeteren van het beheer van overtuigingsstukken de voornaamste bezorgdheid. De aandacht gaat hoofdzakelijk naar de invoering binnen politie en justitie, en naar de sensibilisering van de actoren op het terrein om er daadwerkelijk in mee te stappen. Exploitatie van de data in PACOS met het oog op een betere beeldvorming, onder meer over de illegale wapenproblematiek, zal slechts in een latere fase aan bod komen.¹⁰⁷ Het lijkt ons echter evident dat dergelijke overwegingen nu reeds deel uitmaken van de denkoefening. Vanuit het project wordt voorlopig bijvoorbeeld de mogelijkheid gelaten om een lot van meerdere identieke wapens gebundeld te registreren in PACOS, terwijl dat met het oog op de beeldvorming en een correcte voeding van het CWR geen optimale werkwijze zou zijn.¹⁰⁸

Een vierde gevaar schuilt in het voorbijgaan aan het menselijk aspect van de voeding en exploitatie van PACOS. PACOS is geen surrogaat voor expertise, zeker niet bij een complexe problematiek zoals de illegale wapenzwendeel. Om een betrouwbaar beeld te krijgen, blijft voldoende wapenspecifieke kennis op het terrein dan ook een *conditio sine qua non*¹⁰⁹, al kan dit probleem wel gedeeltelijk opgevangen worden door elkaar uitsluitende picklists en de automatische notificatie van de referentiepersoon wapens.

2.5 Nationale ballistische gegevensbank van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie

In de loop van een opsporings- of gerechtelijk onderzoek kan de procureur des Konings respectievelijk de onderzoeksrechter een beroep doen op een ballistisch deskundige. Om precies te weten welke vuurwapens gebruikt zijn bij vuurwapenincidenten is het vaak noodzakelijk om de aangetroffen wapens, kogels en hulzen te analyseren.¹¹⁰

2.5.1 Ballistische analyses door het NICC

Een dergelijke analyse vindt in België onder meer plaats bij het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC). Het NICC is een federale wetenschappelijke instelling binnen de FOD Justitie die technische analyses verricht in het kader van misdrijven (criminalistiek) en onderzoek voert naar het functioneren van het strafrechtelijk systeem (criminologie)¹. De ballistische analyses van het NICC worden uitgevoerd door de afdeling Mechanische Ballistiek. De ballistisch deskundigen van die afdeling hebben elk hun eigen expertise en bezitten vaak erg specifieke kennis over bijvoorbeeld een bepaald vuurwapen.¹¹¹ Bij het ballistisch onderzoek lijsten de deskundigen in de eerste plaats de technische parameters op van de kogels en hulzen die zijn aangetroffen op de plaats-delict. Die gegevens worden vervolgens vergeleken met die van onopgeloste schietincidenten op het Belgisch grondgebied. Om zulke zogenaamde ‘cold hits’ te identificeren, wordt de nationale ballistische gegevensbank van het NICC geraadpleegd. Die bevat een paar duizend kogels en hulzen.¹¹² Als de politie ook een vuurwapen aantreft op de plaats-delict worden daarmee enkele proefschoten afgevuurd om op die manier referentiemateriaal te verkrijgen om de aangetroffen kogels en hulzen te vergelijken (zogenaamde ‘warm hits’).¹¹³ De afdeling Mechanische Ballistiek houdt zich daarnaast bezig met het restaureren van weggevlode serienummers.

Tussen 2007 en 2016 voerde het NICC 2.323 ballistische onderzoeken uit. In 1.378 dossiers werd minstens één vuurwapen onderzocht, in 622 dossiers werd minstens één huls onderzocht en in 642 dossiers werd minstens één type kogel onderzocht.¹¹⁴ Aangezien het NICC de vuurwapens, kogels en hulzen die worden aangeboden voor ballistisch onderzoek uitgebreid technisch onderzoekt, en de resultaten hiervan registreert in zijn nationale ballistische gegevensbank, beschikt ook deze instelling over waardevolle data over een deel van de in omloop zijnde illegale vuurwapens in België. De databank biedt niet enkel een directe en indirecte operationele meerwaarde (met name het detecteren van ‘warm hits’ en ‘cold hits’), maar kan ook geëxploiteerd worden om

¹ Het instituut werd bij Koninklijk Besluit in november 1971 officieel opgericht met als doel om, op vraag van de bevoegde gerechtelijke overheden, wetenschappelijk onderzoek te voeren op materiële gegevens die verzameld werden bij de vaststelling van misdrijven. Het duurde echter tot 1993, in de nasleep van de overvallen van de Bende van Nijvel en de aanslagen van de Cellules Communistes Combattantes (CCC), vooraleer het daadwerkelijk operationeel werd. In 1994 werden de opdrachten van het NICC verruimd tot het vakgebied van de Criminologie (en werd de naam omgedoopt naar het Nationaal Instituut voor Criminalistiek naar het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie).

een beter zicht te krijgen op de vraag welke types wapens gebruikt worden bij schietincidenten.

2.5.2 Knelpunten

Met betrekking tot dit beeldvormend potentieel stootten we echter op twee belangrijke knelpunten op het terrein. In de eerste plaats hanteren de magistraten die een beroep doen op het NICC een overwegend casuïstische logica. Hoewel binnen het instituut potentieel relevante data aanwezig zijn om evoluties in kaart te brengen (bijvoorbeeld bepaalde types wapens die plots opduiken), worden dergelijke dossieroverstijgende vragen zelden gesteld.¹¹⁵ Ten tweede zijn de gegevens in de nationale ballistische gegevensbank zeer partieel. Niet alleen wordt niet voor elk schietincident of elk aangetroffen wapen een ballistisch onderzoek gevorderd, onder meer wegens de ermee gepaard gaande gerechtskosten, tevens beschikt de magistratuur over de vrijheid om niet het NICC maar een private ballistische deskundige in te schakelen.¹¹⁶ Ook die expert voert een ballistisch onderzoek uit in een bepaald dossier, maar diens bevindingen worden niet gedeeld met de nationale ballistische gegevensbank. Daardoor verkleint zowel de kans op het aantreffen van 'cold hits' als de representativiteit van de gegevens in de databank van het NICC.¹¹⁷

2.6 Operationele beeldvorming door de gespecialiseerde politiediensten

De hierboven beschreven knelpunten op het vlak van de registratie van de illegale wapenproblematiek beïnvloeden uiteraard ook de informatiepositie van de gespecialiseerde politiediensten die belast zijn met onderzoek naar illegale wapenzwendel. Door het gebrek aan betrouwbare statistieken blijft hun beeld noodgedwongen dossiergebonden.¹¹⁸ Nochtans vormt een meer strategisch inzicht in evoluties en trends een noodzakelijke voorwaarde voor een proactieve, weldoordachte en structurele aanpak.¹¹⁹

Operationele onderzoeken naar illegale wapenzwendel gebeuren in België op het niveau van de veertien gedeconcentreerde entiteiten van de federale gerechtelijke politie: de FGP's. Op het terrein zien we belangrijke verschillen op het vlak van prioritering van en specialisering in dit fenomeen. Doorgaans gebeuren de operationele onderzoeken binnen de FGP's in generieke onderzoeksafdelingen (zoals goederen- of geweldscriminaliteit).¹²⁰ Wegens de complexiteit en het tijdrovende karakter van het blootleggen van illegale wapenzwendel draagt dat risico's in zich. Vanuit een outputoverweging wordt hierop mogelijk onvoldoende structureel ingezet. De aanpak van andere, minder complexe criminaliteitsfenomenen vereist doorgaans minder onderzoekswerk en heeft een snellere impact op de ophelderingsstatistieken.¹²¹ De huidige terreurdreiging zou de inzet op illegale wapenzwendel nog verder kunnen hypothekeren. Ze kan binnen de politie immers een aanzienlijke verschuiving teweegbrengen van middelen en mankracht naar de bestrijding van terrorisme, ten nadele van de aanpak van andere criminaliteitsfenomenen.¹²²

Hoewel ook de FGP van Brussel – in het bijzonder in de nasleep van de terroristische aanslagen in Parijs in 2015 en Brussel in 2016 – sterk onderhevig is (geweest) aan dit probleem, vormt ze op vlak van de prioritering van illegale wapenhandel een van de uitzonderingen. Sinds de schietincidenten in Brussel in 2010 en het daarop volgende achtpuntenprogramma (zie 1.2.1) beschikt deze FGP over een specifieke onderzoeksafdeling die zich toespitst op illegale wapenzwandel. Door de jaren heen werd de bezetting van deze afdeling stelselmatig uitgebreid, met het Kanaalplan als een voorlopig laatste belangrijke impuls. Dat zorgde niet alleen voor een verhoging van het aantal rechercheurs in de onderzoeksafdeling, maar gaf tevens aanleiding tot het opzetten van enkele projecten ter verbetering van de beeldvorming over en aanpak van illegale wapenzwandel.¹²³ Zo zullen naar aanleiding van het Kanaalplan in principe alle in de Brusselse kanaalzone in beslag genomen vuurwapens onderworpen worden aan een ballistisch onderzoek door het NICC.¹²⁴ Daarnaast is werk gemaakt van een ruimere sensibilisering van lokale politiediensten in de kanaalzone. Dat is nodig gebleken, aangezien de aandacht voor illegale wapenverwerving en -trafieken op het lokale terrein vaak te beperkt blijft (bijvoorbeeld tijdens verhoren naar aanleiding van een inbeslagname in het kader van een ander misdrijf).¹²⁵

Gegeven het intrinsiek verholde karakter van de illegale wapenmarkt – en het feit dat ze sterk functioneert op basis van vertrouwen tussen koper en verkoper (zie 3.4.1) – voert de Brusselse onderzoeksafdeling doorgaans langlopende en complexe onderzoeken waarin uitvoerig gebruik gemaakt wordt van bijzondere en andere heimelijke onderzoeksmethoden (in het bijzonder informantenwerking, infiltratie en telefoontap¹).¹²⁶ Het beeld dat zij op basis van deze onderzoeken verwerft, is niet zozeer representatief voor dé illegale wapenmarkt in Brussel maar sterk gebonden door de informatiepositie die zij weet te verwerven in bepaalde milieus. Het feit dat ze niet systematisch wordt ingelicht over potentieel relevante inbeslagnames door lokale en federale collega-politiediensten bemoeilijkt verder een meer algemene beeldvorming.¹²⁷

Niet alleen in Brussel, maar ook binnen de andere FGP's lijkt de informatiepositie omtrent de illegale wapenmarkt eerder partieel en dossiergebonden.¹²⁸ Het federaal parket tracht de laatste jaren daarom, in navolging van de COL 14/2012 (zie 1.2.2), een sterkere coördinerende en sensibiliserende rol op te nemen. Het ontwikkelde met het oog hierop een actieplan dat enkele positieve initiatieven in het leven riep. Sinds kort belegt het federaal parket zo op regelmatige basis gemeenschappelijke vergaderingen met de betrokken federale politiediensten en de referentiemagistraten van de lokale parketten. Daarin tracht men prioriteiten te bepalen, informatiedeling te bevorderen, knelpunten bloot te leggen en op te lossen en (samenwerking in) onderzoekswerk te promoten.¹²⁹ Een positieve ontwikkeling in dit verband is ook de recente oprichting van de werkgroep van wapenexperten binnen de politie (zie 1.3.1). Die maakt onder meer

¹ Het inzetten van een telefoontap in onderzoeken naar illegale wapenzwandel werd mogelijk in mei 2016, nadat de wet van 27 april 2016 inzake aanvullende maatregelen ter bestrijding van terrorisme (BS 9 mei 2016) inbreuken op de Wapenwet toevoegde aan de telefoontaplijst in artikel 90ter, §2 van het Wetboek van Strafvordering. Voordien kon deze onderzoeksmaatregel enkel worden ingeroepen indien voorafgaand reeds kon worden aangetoond dat de zwandel zich voordeed in een georganiseerd crimineel verband.

werk van een handboek over een kwaliteitsvolle werkwijze voor het in beslag nemen van vuurwapens.

Een potentieel belangrijke meerwaarde gaat verder uit van de centrale dienst DJSOC/Wapens. Die gespecialiseerde entiteit binnen de federale politie biedt niet enkel technische en onderzoeksmatige ondersteuning aan lokale en federale politiediensten (bijvoorbeeld naar aanleiding van een huiszoeking in een schietstand of ter identificatie van een in beslag genomen wapen)¹³⁰, maar zou in principe tevens aan een meer strategische beeldvorming moeten kunnen doen. DJSOC/Wapens kende de laatste jaren evenwel een aanzienlijke uitstroom van medewerkers – en daarbij ook van ervaring en expertise – waardoor zij vandaag over onvoldoende mankracht beschikt om dergelijke analyses uit te voeren.¹³¹ Dat wordt door menige sleutelactor betreurd. Zij beschouwen de afbouw van (de aanwezige expertise binnen) deze gewaardeerde gespecialiseerde dienst als nefast voor een gedegen aanpak van de illegale wapenzwendel in België.¹³²

3

Kenmerken van de illegale vuurwapenmarkt

Gegevens over de in beslag genomen vuurwapens vormen doorgaans de basis voor gedetailleerde analyses van de omvang van de illegale vuurwapenmarkt in een land of regio, de verschillende types wapens die beschikbaar zijn op deze markt en de evoluties op dat vlak. Dat is ook de reden waarom ook in de internationale context vaak wordt gevraagd om deze gegevens te rapporteren, bijvoorbeeld in het kader van doelstelling 16.4 van de Sustainable Development Goals¹ van de Verenigde Naties.¹³³ In België zijn er momenteel echter nauwelijks betrouwbare of gedetailleerde kwantitatieve gegevens over de illegale vuurwapenmarkt beschikbaar (bijvoorbeeld betrouwbare cijfers over het aantal en de types in beslag genomen vuurwapens), als gevolg van de in hoofdstuk 2 beschreven problemen met de verschillende potentiële gegevensbronnen. Om de kenmerken van de illegale vuurwapenmarkt in kaart te brengen waren we voor dit onderzoek genooddaakt om een groot aantal gesprekken te voeren met verschillende gespecialiseerde sleutelactoren in de strijd tegen illegale wapenzwendel (zie Hoofdstuk 2). Zoals eerder aangegeven is de informatiepositie van deze actoren echter vaak partieel en erg dossiergebonden. Dat impliceert dat de resultaten van onze analyse met betrekking tot de kenmerken van de illegale vuurwapenmarkt in dit hoofdstuk met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd moeten worden.

Uit onze analyse blijkt dat de illegale vuurwapenmarkt in België in grote mate vorm krijgt door een dynamisch samenspel van vraag en aanbod. Voor we dieper ingaan op de vraag naar en het aanbod van vuurwapens op de illegale vuurwapenmarkt, bespreken we eerst haar omvang en, meer in het bijzonder, illustreren we op die manier de huidige beperkingen om tot een onderbouwde schatting van deze omvang te komen.

¹ Deze doelstelling beoogt: "by 2030 significantly reduce illicit financial and arms flows, strengthen recovery and return of stolen assets, and combat all forms of organized crime".

3.1 Omvang van de illegale vuurwapenmarkt

België werd de afgelopen jaren herhaaldelijk in de internationale pers omschreven als een van de voornaamste Europese draaischijven voor illegale vuurwapens.¹³⁴ Een van de belangrijkste concrete aanleidingen daartoe was de vaststelling dat de daders van de terroristische aanslagen in Parijs in 2015 een deel van hun wapenarsenaal in België zouden hebben verworven. Volgens veelvuldig in de Belgische media geciteerde cijfers zouden er in België tussen de 1,5 en de 2 miljoen vuurwapens in omloop zijn. Dat cijfer werd door de federale regering gehanteerd in haar communicatie voorafgaand aan de invoering van de nieuwe federale Wapenwet in 2006.¹³⁵ Aangezien er op dat moment ongeveer 870.000 legale vuurwapens geregistreerd stonden in het Centraal Wapenregister (CWR), impliceert dat een schatting van ongeveer 630.000 à 1,1 miljoen illegale vuurwapens in 2006. Tot op heden blijft het echter onduidelijk op welke bronnen deze schatting gebaseerd is.¹³⁶

In werkelijkheid is het volstrekt onduidelijk hoeveel wapens er momenteel illegaal voorhanden gehouden en verhandeld worden in België. Het is sowieso moeilijk in te schatten gezien de verborgen en clandestiene aard van de illegale wapenmarkt. Dat geldt uiteraard niet alleen voor België. Het *dark number* inzake dit criminaliteitsfenomeen is algemeen genomen aanzienlijk.¹³⁷ Een andere factor die schattingen van de omvang van de illegale wapenmarkt bemoeilijkt, is wel meer eigen aan de Belgische situatie. Er is dan wel een aantal cijfers voorhanden die betrekking hebben op politionele vaststellingen van illegaal wapenbezit en -handel en op in beslag genomen wapens. Echter, de diverse registratieproblemen die in het voorgaande hoofdstuk aan bod zijn gekomen, maken gefundeerde extrapolaties op basis van deze officiële statistieken onmogelijk. Zo worden, ondanks de verplichting hiertoe, nog steeds niet alle in beslag genomen vuurwapens consistent door elke politiezone geregistreerd in het CWR. Daarnaast maakten de gesprekken in het kader van dit onderzoek duidelijk dat er heel wat problemen zijn met de kwaliteit van de registraties. Vaak zijn die het gevolg van een gebrek aan wapenspecifieke expertise op het terrein. De databanken die potentieel interessante gegevens bevatten, zijn dan weer niet ontwikkeld vanuit een analytische doelstelling. Tot slot wordt in vele politieonderzoeken waarin een wapen betrokken is, zoals een moord of gewapende overval, weinig prioriteit en aandacht geschonken aan (de verwerving van) het vuurwapen in kwestie. Dat alles draagt bij tot een gebrek aan betrouwbare cijfers. Om die reden is het onmogelijk om op een geloofwaardige en meer accurate wijze de omvang van de illegale vuurwapenmarkt in België te ramen.

Met al die beperkingen in het achterhoofd, gaan we in wat volgt in op de officieel beschikbare cijfers over de omvang van illegaal wapenbezit en illegale wapenhandel in België. We beroepen ons daarvoor op de bronnen besproken in Hoofdstuk 2. De aanzienlijke inconsistenties tussen de verschillende cijfers zijn illustratief voor de aangehaalde problemen op vlak van een gedegen beeldvorming.

3.1.1 In beslag genomen vuurwapens in het CWR

Een eerste bron die het in principe zou moeten mogelijk maken schattingen te maken over de omvang van de illegale wapenmarkt in België is het CWR. Sinds 2010 beschikt deze nationale gegevensbank namelijk cijfers over het aantal in beslag genomen illegale vuurwapens. In januari 2017 werden 24.597 vuurwapens geregistreerd als 'in beslag genomen'. Het betreft een tijdelijke status, aangezien deze vuurwapens uiteindelijk gerestitueerd, verbeurdverklaard, vernietigd of verkocht worden. Ook kan na de inbeslagname een (vrijwillige) afstand plaatsvinden door de eigenaar, bijvoorbeeld in het kader van een minnelijke schikking met het parket. De cijfers in het CWR geven aan dat de meerderheid van de in beslag genomen wapens uiteindelijk vernietigd worden door de Proefbank. Bijna 23.000 vuurwapens bevonden zich in dit statuut in januari 2017 (zie tabel 2).

Opmerkelijk is dat de meerderheid van de in beslag genomen wapens in het CWR legaal in bezit was (14.815 vuurwapens). Het aantal wapens in illegaal bezit ligt bijna een derde lager (9.782 vuurwapens). Dat beeld dient echter ietwat genuanceerd te worden. Het is namelijk vertekend door een verandering in registratiebeleid. In beslag genomen illegale wapens worden pas sinds 2010 systematisch geregistreerd, terwijl dat op dat moment reeds jarenlang het geval was voor in beslag genomen vuurwapens in legaal bezit.

Tabel 2: Aantal vuurwapens in een aan inbeslagname gerelateerde categorie in het CWR (januari 2017)

Status in CWR	Aantal vuurwapens
Inbeslagname - legaal	14.815
Inbeslagname - illegaal	9.782
Teruggave na inbeslagname	3.107
Verbeurdverklaring na inbeslagname	4.480
(Vrijwillige) afstand na inbeslagname	7.170
Vernietigd na inbeslagname	22.926
Verkocht na inbeslagname	484
Totaal	62.764

Bron: Centraal Wapenregister

In tabel 3 wordt het aantal geregistreerde in beslag genomen vuurwapens op jaarbasis weergegeven. Dat illustreert het belang van de wijziging in het registratiebeleid en toont aan dat jaarlijks meer illegale vuurwapens in beslag genomen worden in verhouding tot vuurwapens in legaal bezit. Tussen 2010 en 2016 werden per jaar gemiddeld 1.292 illegale vuurwapens in beslag genomen en geregistreerd in het CWR, in tegenstelling tot gemiddeld ongeveer 744 legale vuurwapens.

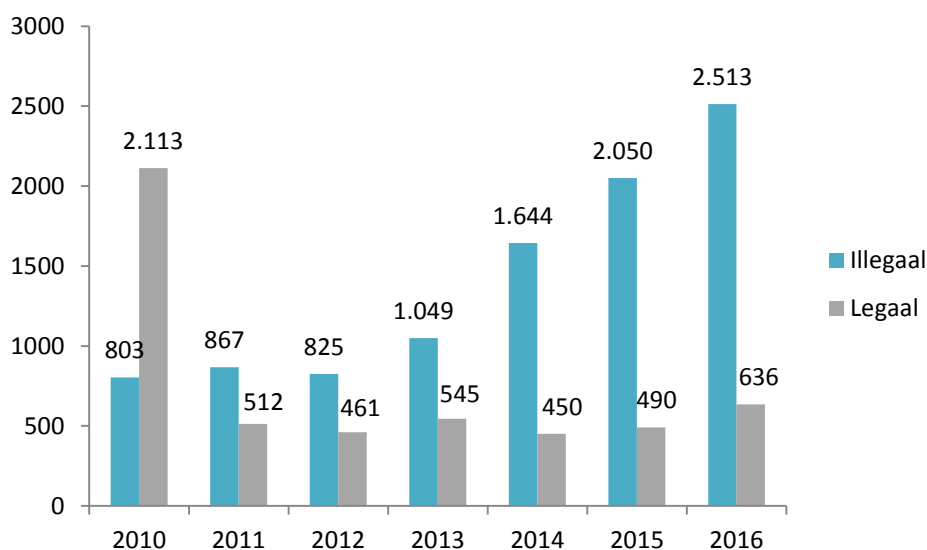
Tabel 3: Aantal jaarlijks geregistreerde inbeslagnames van legale en illegale vuurwapens in het CWR (voor 2000-2016)

Jaar	Aantal in beslag genomen vuurwapens (illegaal)	Aantal in beslag genomen vuurwapens (legaal)
Totaal voor 2000	2	3.085
Totaal 2000-2009	38	6.554
2010	803	2.113
2011	867	512
2012	825	461
2013	1.049	545
2014	1.644	450
2015	2.050	490
2016	2.513	636
Totaal 2010-2016	9.751	5.207

Bron: Centraal Wapenregister

Opvallend is niet alleen het grote aantal in beslag genomen legale wapens in 2010, maar tevens de scherp stijgende tendens van het aantal inbeslagnames van illegaal voorhanden gehouden vuurwapens op jaarbasis (in het bijzonder vanaf 2012, zie figuur 2). Tot op heden hebben wij geen kennis van een plausibele verklaring voor deze vaststellingen. Mogelijk wijst het op een betere navolging op het terrein van de verplichting tot registratie van het Model 10 in het CWR.

Figuur 2: Jaarlijks aantal in beslag genomen legale en illegale vuurwapens in het CWR (2010-2016)

Bron: Centraal Wapenregister

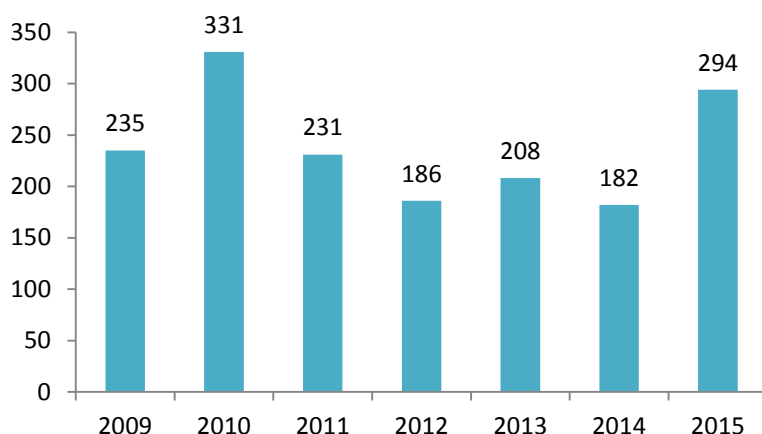
Zoals reeds meermaals aangehaald, moeten de gegevens in het CWR met de nodige omzichtigheid benaderd worden. De voornaamste beperking is dat zij geen onderscheid mogelijk maken tussen inbeslagnames in criminele en andere contexten. Zo hebben de aantallen eveneens betrekking op administratieve inbeslagnames door de politie (bijvoorbeeld wanneer een legaal vuurwepensbezitter een drankprobleem ontwikkelt en daardoor een bedreiging vormt voor zijn onmiddellijke omgeving of de openbare orde). Daarnaast kan de betrouwbaarheid en volledigheid van de data sterk betwist worden. De vergelijking met de politieke criminaliteitsstatistieken zal aantonen dat – ook al betreft het een verplichting – niet alle in beslag genomen vuurwapens door de politie geregistreerd worden in het CWR. Dat vermoeden werd ook bevestigd door verschillende van de door ons geïnterviewde sleutelactoren.¹³⁸

3.1.2 Vaststellingen van illegaal bezit van en handel in vuurwapens door de politie

Een tweede bron die in principe kan bijdragen aan schattingen over de illegale vuurwapenmarkt in België zijn de officiële criminaliteitsstatistieken van de politie. Ze worden elk kwartaal gepubliceerd en bevatten tevens cijfers over het aantal vaststellingen van illegaal bezit van en handel in vuurwapens.

Tussen 2009 en 2015 registreerde de Belgische politie 1.667 zaken van illegale vuurwapenzwandel¹ (zie figuur 3). Het gaat hier om een gemiddelde van 238 inbreuken per jaar.

Figuur 3: Aantal door de politie geregistreerde feiten van 'illegale wapenzwandel' (2009-2015)

Bron: Federale politie¹³⁹

Specifiek voor deze studie werden ook meer gedetailleerde gegevens opgevraagd over de aard van de illegaal verhandelde vuurwapens. Uit die gegevens blijkt dat de grote meerderheid van de door de politie vastgestelde feiten van illegale handel in vuurwapens vergunningsplichtige vuurwapens betreft. Opvallend is wel dat het aandeel van de vastgestelde handel in verboden vuurwapens de afgelopen jaren sterk is toegenomen. Zo had in 2015 24 procent van de gevallen van illegale vuurwapenhandel betrekking op verboden vuurwapens, vergeleken met 9 procent in 2009 (zie tabel 4). Dat lijkt de vaststelling van een aantal politiediensten te bevestigen dat er sinds 2010 een grotere beschikbaarheid is van zware vuurwapens in de criminele wereld.¹⁴⁰

¹ Met illegale vuurwapenzwandel wordt hier verwezen naar het binnen de politieke criminaliteitsstatistiek opgenomen fenomeen wapenzwandel – vuurwapens. Dit wordt door de politie gedefinieerd als "de overdracht, de handel, de makelarij, de onregelmatige transit, in de zin van de algemene wet op de Administratie der Douane en Accijnzen, van de wet van 05/08/1991 en van de wapenwet van 08/06/2006, van vergunningsplichtige vuurwapens en hun munitie, van stukken onderworpen aan de wettelijke proefing en onderdelen, van verboden wapens en van materiaal voor een specifiek militair gebruik, gepleegd door een vergunde persoon of een particulier, rechts- of fysiek persoon, rechtstreeks of onrechtstreeks uitgeoefend, zonder respect voor de verkoopvoorwaarden, de overdracht en handelsvoorwaarden voorzien door deze wetten" (http://www.stat.policefederale.be/assets/pdf/notas/definities_crim_fig_juni_2015.pdf, p.2).

Tabel 4: Aantal door de politie geregistreerde feiten van 'illegale handel in vuurwapens, munitie en onderdelen/toebehoren' per wettelijke classificatie (2009-2015)

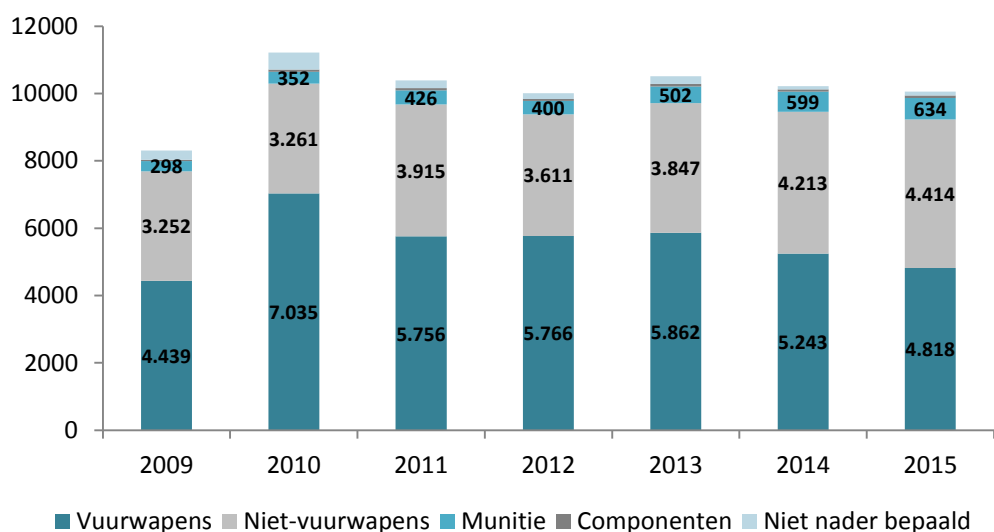
Illegale handel	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totaal
Verboden vuurwapen	18	27	38	28	30	30	46	217
Vergunningsplichtig vuurwapen	162	242	141	115	121	108	129	1.018
Vuurwapen in vrije verkoop	8	11	3	5	2	2	4	35
Ander vuurwapen	9	9	9	8	10	7	12	64
Totaal aantal vaststellingen van illegale handel in vuurwapens	197	289	191	156	163	147	191	1.334
Munitie	4	4	11	12	10	8	13	62
Onderdelen/toebehoren	3	4	2	2	3	1	2	17

Bron: Federale politie

Naast cijfers over illegale vuurwapenzwendel en -handel geven de politiële criminaliteitsstatistieken ook inzicht in illegaal bezit van vuurwapens. Zo blijkt hieruit dat de Belgische politiediensten sinds 2009 bijna 39.000 vaststellingen deden van dergelijke inbreuken (zie figuur 4). Gemiddeld betreft het 5.500 gevallen per jaar. Aangezien elke zaak op zijn minst correspondeert met één illegaal voorhanden gehouden vuurwapen impliceert dit dat de politie in België per week ten minste geconfronteerd wordt met 100 illegale vuurwapens. Uit de meer gedetailleerde politiële criminaliteitsstatistieken die in het kader van deze studie zijn opgevraagd, blijkt dat de overgrote meerderheid van deze vaststellingen betrekking heeft op vergunningsplichtige vuurwapens (zie tabel 5).

Volgens de politie heeft de meerderheid van de vaststellingen van illegaal wapenbezit te maken met het niet voldoen aan de administratieve verplichtingen van de wapenwetgeving (bijvoorbeeld niet beschikken over de vereiste vergunningen), eerder dan met wapens aangetroffen in het crimineel milieu.¹⁴¹ In lijn met deze stelling wees een eerdere studie op een significante toename van het aantal door de politie vastgestelde inbreuken van illegaal wapenbezit als gevolg van de invoering van de strengere wapenwetgeving in 2006.¹⁴² Een aanzienlijke hoeveelheid voorheen legaal voorhanden gehouden wapens diende in het licht hiervan te worden geregulariseerd. Echter, heel wat wapenbezitters brachten hun situatie niet in overeenstemming met de nieuwe wettelijke verplichtingen (zie 1.1).¹⁴³ De beschikbare politiestatistieken duiden verder op een continue stijging van illegaal bezit van munitie in de afgelopen jaren: tussen 2009 en 2015 valt hieromtrent meer dan een verdubbeling van het aantal vaststellingen te noteren.

Figuur 4: Aantal door de politie geregistreerde feiten van 'illegaal wapenbezit' (2009-2015)

Bron: Federale politie¹⁴⁴

Tabel 5: Aantal door de politie geregistreerde feiten van 'illegaal bezit van vuurwapens, munitie en onderdelen/toebehoren' per wettelijke classificatie (2009-2015)

Illegaal bezit	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totaal
Verboden vuurwapen	418	457	451	425	450	456	501	3158
Vergunningsplichtig vuurwapen	3.768	6.341	5.078	5.133	5.157	4.539	4.072	34.088
Ander vuurwapen	253	237	227	208	255	248	245	1673
Totaal vuurwapens	4439	7035	5756	5766	5862	5243	4818	38.919
Munitie	298	352	426	400	502	599	634	3211
Onderdelen/toebehoren	44	67	66	60	77	64	80	458

Bron: Federale politie

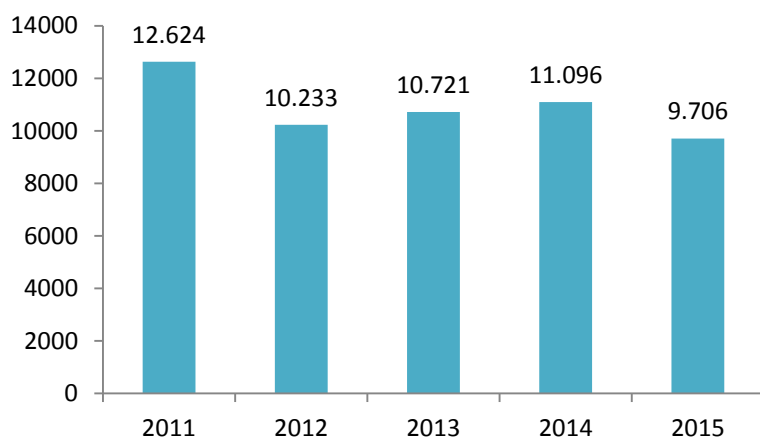
Zoals reeds duidelijk werd uit hoofdstuk 2 moet bij de interpretatie van deze statistieken – net als bij de CWR-cijfers – de nodige voorzichtigheid aan de dag gelegd worden. Zij hebben enkel betrekking op door de politie ontdekte overtredingen. Het *dark number* van illegaal bezit en handel van vuurwapens kan beschouwd worden als significant. In die zin geven de politiestatistieken eerder inzicht in de inspanningen van de politie om de illegale vuurwapenproblematiek bloot te leggen, dan in de feitelijke omvang. Daarnaast kunnen inconsistenties in de manier van registreren het beeld vertekenen. Hoe en of een illegaal wapen al of niet in de statistieken terechtkomt, hangt deels af van de keuzes van de politieambtenaar op het terrein. Tijdens onze gesprekken werd er meermaals op gewezen dat niet alle vuurwapengerelateerde inbreuken in de praktijk als dusdanig geregistreerd worden. Dat zou zich in het bijzonder voordoen wanneer ze worden vastgesteld in relatie tot een ander, als belangrijker beschouwd misdrijf (bijvoorbeeld een drugsdeal).¹⁴⁵ Ook het reeds meermaals aangehaalde gebrek aan vuurwapenspecifieke expertise op het terrein kan leiden tot incorrecte registraties en, bijgevolg, tot een vertekening van de statistieken.¹⁴⁶

De vergelijking van de politiële criminaliteitscijfers met de inbeslagnames in het CWR is tekenend voor het beeldvormingsprobleem in België. We zien immers een significant verschil tussen het gemiddeld aantal jaarlijks door de politie vastgestelde feiten van illegaal vuurwapenbezit (meer dan 5.500 per jaar in de periode 2009–2015) en de geregistreerde inbeslagnames van legale en illegale vuurwapens in het CWR (respectievelijk ongeveer 744 en 1.393 per jaar in de periode 2010–2016). Zoals gezegd wijst dat erop dat niet alle inbeslagnames van vuurwapens geregistreerd worden in het Centraal Wapenregister (zie 2.2.2) of dat in de politiële statistieken over vaststellingen van illegaal vuurwapenbezit soms ook ten onrechte niet-vuurwapens (zoals luchtdruk- of namaakwapens) worden opgenomen.

3.1.3 Vuurwapens als overtuigingsstukken

De onderkenning van dit beeldvormingsprobleem wordt enkel groter wanneer ook de cijfers van de griffies in rekening worden gebracht. Wanneer de politie een vuurwapen gerechtelijk in beslag neemt, wordt dat een overtuigingsstuk en dient het te worden neergelegd bij de griffie van de correctionele rechtbank. Een analyse van de jaarlijkse justitiestatistieken leert ons dat in 2015 nationaal 9.706 vuurwapens op die manier zijn neergelegd ter griffie (zie figuur 5). Over de periode 2011–2015 ligt het jaarlijks gemiddelde op bijna 11.000 vuurwapens, met de hoogste notatie in het jaar 2011 (12.624 vuurwapens).

Figuur 5: Jaarlijks aantal door de griffies geregistreerde vuurwapens als overtuigingsstuk (2011-2015)

Bron: Jaarlijkse statistieken van de hoven en de rechtbanken ¹⁴⁷

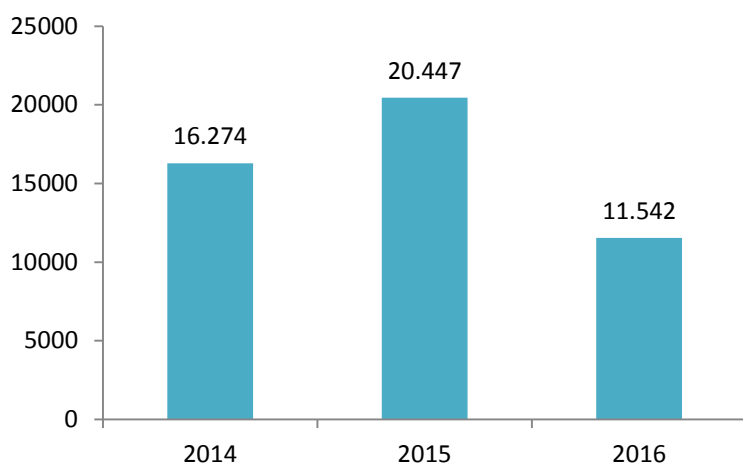
Ook hier kunnen dus aanzienlijke verschillen worden opgetekend in vergelijking met de overige beschikbare cijfers. Zo ligt het aantal door de griffie als overtuigingsstuk geregistreerde vuurwapens beduidend hoger dan het aantal inbeslagnames in het CWR. Volgens verschillende respondenten kan deze inconsistentie, net als de zonet aangehaalde inconsistentie tussen de cijfers van het CWR en de politieke criminaliteitsstatistieken, deels verklaard worden door enerzijds onnauwkeurig databeheer en foutieve registraties op de griffies en anderzijds de vaststelling dat niet alle in beslag genomen wapens systematisch geregistreerd worden in het CWR.¹⁴⁸ In hoofdstuk 2 wezen we wat dat betreft reeds op het belang van PACOS – het momenteel in ontwikkeling zijnde digitaal instrument ter verbetering van het beheer van de levensloop van overtuigingsstukken – om dergelijke inconsistenties tussen de meervoudige registraties van in beslag genomen vuurwapens te verhelpen (zie 2.4.4).

3.1.4 Vuurwapens vernietigd na inbeslagname

Ook een vierde bron, de cijfers van de door de Vuurproefbank te Luik vernietigde vuurwapens na inbeslagname, vereenvoudigt de inschatting van de omvang van de illegale vuurwapenmarkt in België allerminst. De Proefbank is de enige entiteit in België die gemachtigd is om een dergelijke vernietiging uit te voeren, en ze registreert die activiteit in haar eigen databestanden. De beschikbare gegevens tonen aan dat in de periode 2014-2016¹ in totaal 48.362 vuurwapens vernietigd werden op verzoek van de griffies (zie figuur 6).

¹ Het jaar 2016 met uitzondering van de maand december.

Figuur 6: Jaarlijks door de Proefbank vernietigde vuurwapens op verzoek van de griffies (2014-2016)

Bron: Minister van Justitie¹⁴⁹

Verschillende verklaringen zijn mogelijk voor het opmerkelijk lage aantal vernietigingen in 2016. In dit cijfer ontbreken bijvoorbeeld de gegevens van de maand december. Ook had het aan het licht komen van de mogelijke verduistering van vuurwapens vanuit de Proefbank in de loop van 2016 een tijdelijke impact op de vernietigingsactiviteiten (zie 2.4.3).¹⁵⁰ Het is echter betwifelbaar of deze twee factoren alleen verantwoordelijk zijn voor het grote verschil met de voorgaande jaren.

Bovendien stellen we hier opnieuw een opmerkelijk significante inconsistentie vast in vergelijking met de andere beschikbare cijfers. De Proefbank registreert de door haar vernietigde vuurwapens niet alleen in de eigen gegevensbestanden maar staat in dergelijke gevallen tevens in voor het aanpassen van de status van de wapens in het CWR. Wanneer we de gegevens over vernietigingen in beide databanken vergelijken, merken we evenwel dat ze hoegenaamd niet overeenstemmen. Zo stelt de Proefbank in het jaar 2015 20.447 vuurwapens te hebben vernietigd op vraag van de griffies, terwijl het CWR in datzelfde jaar slechts gewag maakt van 4.586 nieuwe toewijzingen van de status 'vernietigd na inbeslagname'.¹⁵¹ Het is niet duidelijk hoe deze substantiële verschillen kunnen worden verklaard.

3.2 Vraag naar vuurwapens op de illegale markt

De vraag naar wapens op de illegale vuurwapenmarkt is voornamelijk afkomstig van drie groepen: het criminele milieu, personen met terroristische motieven en personen die niet tot het criminele of terroristische milieu behoren, maar die graag vuurwapens bezitten of verzamelen en niet in regel zijn met de bepalingen van de Wapenwet.¹⁵²

3.2.1 Criminele milieu

Het criminele milieu wordt doorgaans beschouwd als de belangrijkste *driver* van de illegale vuurwapenmarkten in Europa. Ook in België is de vraag naar illegale vuurwapens sterk gelinkt aan het uitvoeren van allerhande criminele activiteiten.

Vuurwapenbezit is onder bepaalde groepen delinquenten in België vrij gangbaar. Doorgaans liggen er instrumentele en defensieve motieven aan de basis. Vuurwapens worden hier in de eerste plaats verworven om ze te gebruiken voor het uitvoeren van criminele activiteiten gericht op financieel gewin. Vuurwapens zijn het instrument binnen verschillende criminele milieus en ze worden gebruikt om andere personen geld of waardevolle bezittingen afhandig te maken. Typische voorbeelden zijn het gebruik van vuurwapens voor gewapende overvallen op handelszaken of om anderen te bedreigen. Buitenlands onderzoek heeft aangetoond dat wapens die om deze instrumentele redenen worden aangeschaft doorgaans vrij snel na de verwerving ook daadwerkelijk worden gebruikt.¹⁵³ De defensieve motieven voor het crimineel vuurwapenbezit zijn hier nauw aan verbonden. In het crimineel milieu worden vuurwapens niet enkel gebruikt om anderen te (kunnen) bedreigen, maar ook om zichzelf te beschermen tegen concurrenten of de politiediensten. Naast instrumentele en defensieve motieven speelt echter ook de status die gepaard gaat met vuurwapenbezit soms een rol in de wens om vuurwapens te verwerven. Het bezit van een vuurwapen is een statussymbool in de criminele wereld. Vooral het bezit van vuurwapens van een degelijk merk of oorlogswapens zorgt voor status omdat het impliceert dat men zich bezighoudt met criminele activiteiten van een zekere zwaarte en men bovendien over een netwerk beschikt dat een dergelijk wapen kan aanleveren.

De criminele vraag naar vuurwapens is in België afkomstig uit verschillende milieus zoals gewapende overvallers, het drugsmilieu, rondtrekkende dadergroepen, prostitutie en mensensmokkel, straatbendes en de wereld van de criminele motorbendes. De vraag vanuit deze verschillende milieus is echter niet identiek. Zij worden gekenmerkt door een verschillend patroon van wapenbezit en -verwerving. In de volgende secties gaan we dieper in op het wapenbezit en -gebruik in het drugsmilieu, in het milieu van de gewapende overvallers en straatbendes, en in de wereld van de criminele motorbendes.

Wapenbezit en -gebruik in het drugsmilieu

Uit buitenlands onderzoek blijkt dat de criminele vraag naar illegale vuurwapens vaak afkomstig is uit het drugsmilieu: zo kan in Nederland ongeveer de helft van het illegale vuurwapenbezit gesitueerd worden in het drugsmilieu.¹⁵⁴ Niet verrassend zijn ook in

België de personen die actief zijn in dit milieu volgens de politie zeer vaak bewapend met een vuurwapen.¹⁵⁵

België wordt door Europol als een van de belangrijkste productielanden van cannabis en synthetische drugs in Europa beschouwd.¹⁵⁶ In België zijn er vrij veel personen betrokken bij cannabisteelt. Vaak is dat op eerder kleine schaal en om te voorzien in eigen gebruik en dat van hun onmiddellijke omgeving, maar een belangrijk deel van de cannabisteelt vindt ook plaats in het crimineel milieu en is ingegeven door financiële redenen.¹⁵⁷ Door de toegenomen druk op de professionele cannabisteelt in Nederland is deze teelt de afgelopen jaren voor een deel naar België verschoven. Het grootste deel van deze grootschalige productie is dan ook bestemd voor de Nederlandse drugsmarkt (coffeeshops).¹⁵⁸ Ook op het vlak van de productie van synthetische drugs zoals amfetamines en ecstasy is er een vervlechting tussen het Belgische en Nederlandse criminele drugsmilieu. Volgens Europol en het NICC bevinden de synthetische drugslaboratoria in België en Nederland zich voornamelijk in het grensgebied, vooral om zo de pakkans te verkleinen.¹⁵⁹ Door zijn centrale ligging en de aanwezigheid van een grote zeehaven in Antwerpen is België bovendien een van de belangrijkste *entry points* en transitlanden in Europa voor harddrugs zoals cocaïne.¹⁶⁰ Door de strengere controles in de havens van Rotterdam en Amsterdam gebruiken veel Nederlandse drugscriminelen de Antwerpse haven voor de invoer van harddrugs uit andere delen van de wereld.¹⁶¹ Verder wordt ook cannabis op grote schaal naar België gesmokkeld.¹⁶² Naast de groothandel in drugs is er in België uiteraard ook nog een 'retailmarkt' voor drugs aanwezig.

In het drugsmilieu wordt vaak bedreigd met of gebruik gemaakt van geweld. Men is er zeer vaak bewapend en er wordt regelmatig geschoten.¹⁶³ In het Belgische drugsmilieu is volgens de politie hoofdzakelijk sprake van bezit van handvuurwapens. De voorkeur gaat uit naar deze vuurwapens omdat ze discreet kunnen worden gedragen.¹⁶⁴ Hoewel we de politieke criminaliteitsstatistieken voorzichtig dienen te interpreteren (zie 2.3), wordt dit beeld bevestigd door deze statistieken: in het drugsmilieu worden voornamelijk handvuurwapens en alarmwapens aangetroffen. Lange wapens zoals geweren en karabijnen worden minder vaak aangetroffen (zie tabel 6)

Volgens de politie verwerven en bezitten niet alle drugsdelinquenten echter dezelfde vuurwapens. Het bezit van vuurwapens is voornamelijk in het milieu van de productie van en groothandel in drugs wijdverspreid als gevolg van de grote financiële transacties die er plaatsvinden.¹⁶⁵ Het bezit en gebruik van illegale wapens in het drugsmilieu kan geïllustreerd worden aan de hand van de resultaten van een aantal recente politieoperaties. Zo werd in het kader van 'Operatie Trefpunt' in april 2016 een groot netwerk opgerold dat actief was in de productie van synthetische drugs. In totaal vonden meer dan honderd huiszoekingen plaats en werden zes grote drugslaboratoria opgerold. Het epicentrum van de actie lag in het Nederlandse Best, dicht bij de Belgische grens. Er waren echter ook huiszoekingen in de omgeving van Turnhout en in Lommel en Leuven. Tijdens de operatie trof de politie onder andere handvuurwapens, een Uzi en een kalasjnikov aan.¹⁶⁶ Dit voorbeeld toont aan dat een aantal drugscriminelen ook zware vuurwapens kunnen verwerven.

Tabel 6: Aantal door de politie geregistreerde feiten van 'drugs' waaraan een voorwerp vuurwapen gekoppeld is, opgesplitst naar type vuurwapen, ongeacht de betrokkenheid (2009-2015) ¹

Bezit van drugs	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Handvuurwapen	3	4	1	5	3	3	4
Geweer/karabijn/machinegeweer	1		3	1	3		3
Alarmwapen	5	4	4	5	7	1	5
Patronen/munitie	12	6	6	11	14	5	7
Onderdelen en toebehoren	4		1	5	2	3	1
Fabricatie van drugs	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Handvuurwapen	0	2	2	3	3	4	1
Geweer/karabijn/machinegeweer	2		3		1	2	
Alarmwapen		1	2	3	1	2	
Patronen/munitie	3	3	5		5	4	2
Onderdelen en toebehoren					3		3
Gebruik van drugs	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Handvuurwapen				1			
Alarmwapen		1				2	
Munitie	2	2	1				
Handel in drugs	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Handvuurwapen	5	7	7	8	9	7	5
Geweer/karabijn/machinegeweer	1	3	3	4	3	3	4
Alarmwapen	4	4	6	10	10	3	7
Patronen/munitie	11	17	11	8	16	12	8
Onderdelen en toebehoren	2	4	3	3	8	3	6

¹ Voor de invulling van deze categorieën van vuurwapens, zie Bijlage 4.

In- en uitvoer van drugs	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Handvuurwapen	2	4			1	3	1
Geweer/karabijn /machinegeweer				1	1	3	
Alarmwapen	1		5	1	4	1	
Patronen/munitie	1	2	1	3	2	5	2
Onderdelen en toebehoren	1	1			1	1	1
Overige inbreuken	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Handvuurwapen		1			1		
Alarmwapen		1					
Patronen/munitie		2	1		1		
Onderdelen en toebehoren					1	1	

Bron: Federale politie

Wapenbezit en -gebruik in het milieu van de gewapende overvallers en straatbendes

De politiële criminaliteitsstatistieken tonen aan dat de Belgische politiediensten jaarlijks 4.000 à 6.000 gewapende diefstallen vaststellen. Specifiek voor deze studie vroegen we meer gedetailleerde gegevens over de gebruikte vuurwapens bij deze gewapende diefstallen op (zie tabel 7). Hieruit blijkt dat voor de periode 2009–2015 in de ANG 11.262 gebruikte vuurwapens werden toegevoegd bij vastgestelde gewapende diefstallen. Het betreft hoofdzakelijk handvuurwapens. Lange wapens en alarmwapens komen beduidend minder vaak voor in deze statistieken. Verder lijken deze statistieken sinds 2009 een sterke daling van het gebruik van vuurwapens bij gewapende diefstallen te suggereren. Die daling lijkt bovendien sterker te zijn dan de vastgestelde daling van gewapende diefstallen in dezelfde periode. Belangrijk om te benadrukken is dat we deze gegevens voorzichtig moeten interpreteren aangezien ze louter betrekking hebben op processen-verbaal waarbij het vuurwapen in de ANG daadwerkelijk als voorwerp is toegevoegd aan de inbreuk ‘diefstal gewapenderhand’, in plaats van aan de inbreuk ‘illegaal wapenbezit’.

Tabel 7: Aantal door de politie geregistreerde feiten van 'diefstal gewapenderhand', opgesplitst naar type vuurwapen (2009-2015)^I

Diefstal gewapenderhand met vuurwapen	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Handvuurwapen	1.807	1.597	1.550	1.395	1.121	1.103	1.127
Geweer/karabijn/machinegeweer	263	170	134	110	120	150	107
Alarmwapen	88	70	62	60	52	35	27
Totaal aantal diefstallen gewapenderhand met een vuurwapen	2.055	1.763	1.700	1.531	1.254	1.236	1.233
Totaal aantal diefstallen gewapenderhand	5.862	5.377	5.548	4.971	4.413	4.054	4.047

Bron: Federale politie

Uit de interviews in het kader van dit onderzoek blijkt dat gewapende overvallers in België vaak geen scherp schietende vuurwapens bezitten en gebruiken. Volgens de gespecialiseerde politiediensten hanteren zij, in vergelijking met bijvoorbeeld het drugsmilieu, vaak alarmpistolen en nepvuurwapens. Een scherp schietend vuurwapen is voor de meeste gewapende overvallers namelijk niet noodzakelijk voor hun criminele activiteiten, waarbij vooral de dreiging met geweld centraal staat. De meeste gewapende overvallers hebben niet de intentie om daadwerkelijk te schieten met een vuurwapen, maar gebruiken hun wapens louter om af te schrikken.¹⁶⁷ Niet verwonderlijk worden veel gewapende overvallen gepleegd door jonge, minder ervaren overtreeders, die vaak nog niet over de criminele connecties beschikken die nodig zijn om aan scherp schietende vuurwapens te komen^{II}. Voor deze jongere gewapende overvallers is het veel makkelijker om een nepwapen of een gehomologeerd alarmpistool te verwerven aangezien die types wapens door meerderjarigen legaal gekocht kunnen worden zonder vergunning. Een gelijkaardig beeld treffen we aan bij het wapenbezit van straatbendes. Die bestaan voornamelijk uit jongeren en houden zich op het criminele vlak vooral bezig met kleinschalige drugshandel, diefstal, kleinere overvallen en afpersing. Het bezit van scherp schietende vuurwapens bij leden van straatbendes is in België eerder uitzonderlijk. Zij gebruiken voornamelijk blanke wapens.¹⁶⁸

De vaststelling dat veel gewapende overvallers geen scherp schietende vuurwapens gebruiken, neemt niet weg dat sommigen wel dergelijke wapens hanteren. Net als in het drugsmilieu gaat hun voorkeur vooral uit naar handvuurwapens, wegens hun discretere karakter. Opvallend is dat bij sommige gewapende overvallen in België ook

^I Voor de invulling van deze categorieën van vuurwapens, zie Bijlage 4.

^{II} Zo blijkt uit de officiële criminaliteitsstatistieken dat 31% van de verdachten van gewapende diefstal in 2016 minderjarig was.

oorlogswapens gebruikt worden. Dergelijke vuurwapens worden vooral gebruikt bij overvallen van waardetransporten of andere zwaar beveiligde doelwitten. Te denken valt hierbij aan de diamantroof op de luchthaven van Zaventem in 2013.¹⁶⁹ De afgelopen jaren zijn echter ook minder beveiligde doelwitten (bijvoorbeeld supermarkten, postkantoren, kleinere winkels en een discotheek) overvallen met oorlogswapens.¹⁷⁰

Wapenbezit en -gebruik bij criminele motorbendes

De afgelopen jaren kenden de criminele motorbendes een sterke opmars in Europa.¹⁷¹ Ook in België zijn criminele motorbendes actief, met de aanwezigheid van een veertigtal lokale 'chapters' van grote internationale motorbendes zoals de *Hells Angels*, de *Outlaws*, *Satudarah* en *No Surrender*. België kende de afgelopen jaren een erg sterke groei van zulke bendes, waarbij Nederlandse motorbendes vooral in de grensstreek met Nederland nieuwe chapters oprichtten als gevolg van de aanwezigheid van de grootschalige drugsmarkt in de streek. Het totaal aantal leden van de Belgische chapters van internationale motorbendes en hun support clubs wordt op meer dan duizend geschat door de federale politie.¹⁷²

De criminele activiteiten van deze motorbendes zijn voornamelijk gericht op de productie van en handel in drugs. De afgelopen jaren trof de Belgische politie bij afzonderlijke onderzoeken grote hoeveelheden drugs aan bij leden van verschillende motorclubs of hun support clubs. Het ging zowel om bijvoorbeeld de ontdekking van cannabisplantages¹⁷³ als het oprollen van cocaïnetrafiek uit Latijns-Amerika¹⁷⁴. Behalve met groothandel in drugs houden sommige motorbendeleden zich ook bezig met het dealen op kleinere schaal.¹⁷⁵ Motorbendes zijn ook betrokken in andere criminele activiteiten zoals prostitutie, afpersing en de zwendel in gestolen motorfietsen.¹⁷⁶ Leden mogen ook op individuele basis criminele activiteiten uitvoeren, maar ze dienen daarvoor eerst toestemming te vragen aan de president van hun motorclub en moeten een deel van de opbrengsten afstaan aan de club. Volgens de Belgische politie heeft ongeveer tachtig procent van de leden van de Belgische chapters van de internationale motorbendes een strafblad.¹⁷⁷

Gezien de criminele activiteiten van de Belgische chapters van de motorbendes is het niet verwonderlijk dat bij huiszoeken vaak vuurwapens worden aangetroffen. Het betreft daarbij niet enkel handvuurwapens, maar ook jachtgeweren met afgezaagde lopen en handgranaten. In 2015 werden zelfs raketlanceerders aangetroffen.¹⁷⁸ In maart 2017 werden in het kader van een gecoördineerde politieactie tegen de motorbende *No Surrender* huiszoeken uitgevoerd op 61 plaatsen over heel België, en werden 34 personen gearresteerd. In totaal trof de politie 35 vuurwapens van uiteenlopende aard aan, waaronder vier pistolen met geluidsdemper, een P38 pistool, verschillende jachtgeweren, een geweer met afgezaagde loop, een Skorpion machinepistool en meerdere langloopwapens waarvan een aantal oorlogswapens. Verder werd ook munitie van verschillende kalibers, een granaat en een kogelwerend vest aangetroffen.¹⁷⁹ Dit illustreert de grote variëteit van vuurwapens en bijhorende munitie waartoe (een deel van) deze criminele motorbendes toegang hebben.

Internationale motorbendes staan bekend om het gebruik van extreem geweld, vaak gepaard met het bezit van vuurwapens, waaronder oorlogswapens, en granaten. Dit is vooral gericht tegen rivaliserende motorbendes. In Nederland woedt al verschillende jaren een echte bendeoorlog. Door de toename van de activiteiten van motorbendes in België verwacht de politie ook hier een toename van geweld, aangezien de criminele 'koek' onder steeds meer spelers verdeeld moet worden, en de Belgische bendes – vanuit Nederland en Duitsland – onder druk worden gezet om hun territorium nog meer af te bakenen. Bovendien zijn er openstaande rekeningen als gevolg van eerdere geweldsincidenten.¹⁸⁰ Bij deze rivaliteit zijn al verschillende doden gevallen. Zo werden in 2011 drie leden van de *Outlaws* doodgeschoten door een groep van *Hells Angels* tijdens de openingsreceptie van een bandencentrale in het Limburgse Maasmechelen.¹⁸¹ Het gebruik van extreem geweld is echter niet alleen gericht op rivalen. Hun extreem gewelddadige reputatie gebruiken deze motorbendes ook om hun algemene positie in de criminele wereld te versterken.¹⁸²

Criminele motorbendes gebruiken vuurwapens niet alleen om instrumentele redenen, maar ook als handelswaar. Europese motorbendes zijn soms namelijk betrokken bij de smokkel van vuurwapens en kiezen de vestigingsplaatsten van nieuwe chapters vaak met het oog op bestaande smokkelroutes voor vuurwapens, drugs en mensen.¹⁸³ Het is dan ook niet verwonderlijk dat de politie af en toe personen uit het Belgisch-Nederlandse milieu van de motorbendes arresteert op verdenking van wapensmokkel. Zo arresteerde de Kroatische politie begin 2015 een man uit het Belgische Poppel. In zijn bestelwagen had hij een klein arsenaal aan wapens waaronder tientallen handvuurwapens, enkele kalasjnikovs, munitie, tientallen handgranaten en zes raketwerpers. De man wordt ervan verdacht deze wapens te smokkelen in opdracht van *No Surrender*.¹⁸⁴

3.2.2 Terroristen

De afgelopen jaren zijn in België verschillende terroristische geweldsincidenten gepleegd door moslimextremisten, waarbij gebruik werd gemaakt van vuurwapens: de aanslag op het Joods Museum in Brussel (mei 2014) en de vuurgevechten tussen terroristen en ordehandhavingsdiensten in Verviers (januari 2015) en in Vorst (maart 2016). Verder werd ook een terroristisch aanslag met een automatisch vuurwapen vermeden op de Thalys-trein tussen Brussel en Parijs (augustus 2015). Deze geweldsincidenten tonen aan dat terroristische netwerken in België vuurwapens kunnen verwerven op de illegale markt.

Naast deze religieus geïnspireerde terroristische netwerken zijn er in België ook andere terroristische netwerken actief. Uit onze analyse blijkt dat er duidelijke verschillen bestaan in vuurwapenbezit en -gebruik bij verschillende types terroristische groeperingen. Bij de gewelddadige activiteiten van extreemlinkse groeperingen is er in België bijvoorbeeld geen indicatie van het gebruik of zelfs bezit van vuurwapens. De modus operandi van deze groeperingen wordt vooral gekenmerkt door brandstichtingen, bombrieven, sabotage en intimidatie.¹⁸⁵ Nochtans zouden deze groeperingen wel een zekere toegang kunnen hebben tot vuurwapens via contacten met zware criminelen, maar kiezen ze er blijkbaar voor om deze wapens niet te gebruiken.¹⁸⁶

Het vuurwapenbezit bij terroristische groeperingen in België is beperkt tot religieus geïnspireerde en extreemrechtse groeperingen. In deze sectie gaan we hier dieper op in.

Vuurwapenbezit en -gebruik bij religieus geïnspireerde groeperingen

Eerder onderzoek naar de gebruikte vuurwapens bij religieus geïnspireerde terroristische aanslagen in Europa heeft een voorkeur voor aanvalsgeweren aangetoond.¹⁸⁷ Dat beeld wordt ook voor België bevestigd: een analyse van de gebruikte vuurwapens bij terroristische activiteiten in België wijst duidelijk op een voorkeur voor automatische aanvalsgeweren zoals van het type kalasjnikov. Zowel bij de schietpartijen in het Joods Museum, Verviers en Vorst als bij de verijdelde aanslag op de Thalys-trein werden dergelijke vuurwapens gebruikt. Hoewel bij de aanslagen van 22 maart 2016 in Brussel en Zaventem geen gebruik werd gemaakt van vuurwapens, hadden ook de daders van deze aanslag automatische vuurwapens tot hun beschikking¹. Bij deze aanslagen werd er bewust voor gekozen om deze vuurwapens niet te gebruiken en werden ze vermoedelijk verstopt in een garagebox in het Brusselse.¹⁸⁸ De beschikbaarheid van oorlogswapens voor religieus geïnspireerde terroristische netwerken in België is geen recent fenomeen. Zo trof de politie in 2001 tijdens een huiszoeking bij Nizar Trabelsi, die gelieerd was aan Al-Qaeda en een aanslag wilde plegen op de militaire basis van Kleine Brogel, een Uzi machinepistool aan.¹⁸⁹

De link met het crimineel milieu is van cruciaal belang voor de verwerving van vuurwapens door terroristische netwerken, zeker als er een voorkeur bestaat voor verboden wapens zoals automatische aanvalsgeweren. Dat valt ook op wanneer we de in België door terroristen gebruikte wapens analyseren. Zowel de vuurwapens die aangetroffen zijn in Verviers en Vorst als de vuurwapens die zijn gebruikt in het Joods Museum waren afkomstig van de criminele illegale vuurwapenmarkt.¹⁹⁰ Eenzelfde beeld kunnen we trouwens vaststellen bij de daders van de aanslagen van 22 maart 2016 en de (Belgische) daders van de aanslagen in Parijs in november 2015. Niet toevallig hadden zij vrijwel allemaal criminele antecedenten. Sommige daders van deze aanslagen waren geen kleine criminelen meer en een aantal onder hen had de nodige connecties in het crimineel milieu waardoor ze vuurwapens konden verwerven.¹⁹¹ De recente inbeslagname van cannabis en twee handvuurwapens in het criminele netwerk van Abdelhamid Abaaoud en Salah Abdeslam bevestigt de beschikbaarheid van vuurwapens in dit netwerk.¹⁹²

Volgens de federale politie is er van een specifieke en expliciete rolverdeling binnen terroristische netwerken meestal geen sprake en is het ook niet zo dat men bewust een wapenleverancier rekruteert. Personen die de vuurwapens verwerven voor een netwerk maken vaak al deel uit van dat netwerk en worden doorgaans aangesproken wegens hun

¹ In een audioboodschap die op 21 maart werd ingesproken en na de aanslagen werd aangetroffen blijkt dat de daders meerdere kalasjnikovs voorhanden hadden in verschillende safehouses. De daders kozen er echter bewust voor om deze vuurwapens niet te gebruiken, onder andere omdat ze vreesden over te weinig laders te beschikken. Tijdens zijn verhoor gaf Abrini aan dat Khalid El Bakraoui een paar dagen voor de aanslagen drie of vier kalasjnikovs wegnam uit de safehouses en ze verstopte in een garagebox waarover hij op dat moment beschikte. De vele huiszoekingen gericht op het terugvinden van deze vuurwapens hebben tot op heden nog niets opgeleverd.

expertise en contacten om makkelijker aan wapens te raken. Criminele connecties hebben is daarbij van groot belang. Verder doet een terroristisch netwerk soms ook een beroep op 'externen' voor de ondersteuning van hun terroristische activiteiten. Er is hier sprake van outsourcing als men de kennis niet in huis heeft (bijvoorbeeld voor de aanmaak van valse identiteitskaarten en paspoorten).¹⁹³

Hoewel de vuurwapens werden aangekocht op de illegale markt betekent dat niet automatisch dat de verkoper van deze wapens vooraf wist wat de exacte bedoelingen waren van de koper(s) en dus bewust terroristische activiteiten ondersteunde.¹⁹⁴ In het crimineel milieu stelt men doorgaans niet zoveel vragen wanneer een wapen wordt verkocht. Verder is voor de meeste criminelen een terroristische aanslag waarbij vele willekeurige slachtoffers vallen een brug te ver.¹⁹⁵ Bovendien opereert de criminele wereld liever in de schaduw van de maatschappij, terwijl een terroristische aanslag juist zorgt voor extra aandacht van de ordehandhavingdiensten.¹⁹⁶ De strafmaat voor de illegale verkoop van vuurwapens wordt bovendien verhoogd als hij plaatsvindt in een terroristische context. De politie wijst er echter op dat het niet zo vanzelfsprekend is om bepaalde zakendeals af te wijzen omdat er allerhande drukingsmiddelen kunnen worden aangewend om het wapen toch te verkopen. Daarnaast stelt men ook vast dat de grens tussen het terroristische en criminele milieu vervaagt, dit door de zware criminele antecedenten (hold-ups, wapenbezit en -gebruik). In combinatie met de training en indoctrinatie in het strijdgebied zouden bepaalde *foreign terrorist fighters* zo sneller de stap kunnen zetten naar extreem geweld.¹⁹⁷

Wat verder opvalt is dat de daders van dergelijke terreuraanslagen zich ook bewapenen op de criminele vuurwapenmarkt in het buitenland. Het is ondertussen duidelijk geworden dat de daders van de terroristische aanslagen in Parijs in 2015 (een deel van) hun vuurwapens via Belgische connecties hebben verworven. Amédée Coulibaly, de dader van de aanslag op de Joodse supermarkt in januari 2015, was tijdens deze aanslag gewapend met twee Vz58 aanvalsgeweren en twee Tokarev TT33 pistolen. Later werden tijdens een huiszoeking in zijn appartement nog vier Tokarev TT33 pistolen en een Nagant M1895 aangetroffen. Opvallend is dat deze vuurwapens, met uitzondering van de Nagant-revolver, in Slowakije zonder vergunning legaal werden verkocht als gedeactiveerde 'akoestische wapens' aan een aantal personen uit België en Noord-Frankrijk, die de wapens op hun beurt met winst doorverkochten aan personen uit het criminele milieu.¹⁹⁸ Het is niet duidelijk wanneer en door wie deze wapens opnieuw gereactiveerd werden tot schietklare vuurwapens. In april 2017 werden tijdens een gecoördineerde operatie van de Franse en Belgische politie meerdere personen opgepakt die ervan worden verdacht de daders van de aanslagen in Parijs in januari 2015 logistiek te hebben ondersteund, onder wie ook twee personen in België die ervan worden verdacht als tussenpersoon te hebben opgetreden en de wapens aan Coulibaly te hebben bezorgd.¹⁹⁹

De *crime-terror nexus*²⁰⁰ met betrekking tot vuurwapenverwerving is duidelijk zichtbaar bij de broers El Bakraoui, die beiden als zelfmoordterrorist stierven tijdens de aanslagen in Brussel en Zaventem op 22 maart 2016. Volgens een publicatie in *Dabiq*, een propagandatijdschrift van IS, waren de broers verantwoordelijk voor de verwerving van de vuurwapens en explosieven die bij de aanslagen in Parijs in november 2015 werden

gebruikt. Ook het Belgisch parket verdenkt de broers van het leveren van deze vuurwapens.²⁰¹ Voor de verwerving ervan konden zij terugvallen op hun oudere criminele netwerken.²⁰² Beide broers hadden een verleden van criminele activiteiten waarbij kalasnikovs werden gebruikt. Ze maakten deel uit van een netwerk van gewelddadige criminelen die zich met behulp van vuurwapens specialiseerden in gewapende overvallen en *carjackings*^I. Hoewel de personen in dit netwerk in eerste instantie pistolen gebruikten voor hun criminele activiteiten stapten ze op een bepaald moment over op het gebruik van vuurwapens van het type kalasnikov.²⁰³ In november 2016 werden vier personen die behoorden tot het crimineel netwerk van de broers El Bakraoui veroordeeld voor het leveren van laders voor de kalasnikovgeweren.²⁰⁴ Deze laders hadden ze een jaar voordien legaal gekocht^{II} bij een erkende wapenhandelaar in Waals Brabant.²⁰⁵ Het federaal parket vermoedt dat deze laders gebruikt werden bij de aanslag in Parijs in november 2015.²⁰⁶ Gezien hun criminele antecedenten en de vaststelling dat een van de broers (onder een valse naam) het *safehouse* in Vorst huurde, bestaat er ook een grote kans dat de broers tevens verantwoordelijk waren voor de verwerving van de aanvalsgeweren die in Vorst werden gebruikt bij de schietpartij met de ordehandhavingdiensten.²⁰⁷

De Belgische illegale vuurwapenmarkt heeft dus mee gezorgd voor de wapens die in Frankrijk werden gebruikt bij terroristische aanslagen. Het omgekeerde is mogelijk echter ook het geval: het vuurwapen dat gebruikt werd bij de aanslag op het Joods Museum in Brussel kwam vermoedelijk uit het crimineel milieu in Marseille.²⁰⁸ Tijdens deze aanslag gebruikte Mehdi Nemmouche een .38 revolver en een automatisch aanvalsgeweer van het type kalasnikov. Hij werd, met deze wapens op zak, gearresteerd op een passagiersbus die vanuit Brussel naar Marseille reed. Tijdens zijn ondervraging verklaarde Nemmouche dat hij deze wapens gestolen had uit een auto in België en dat hij naar Marseille reisde.²⁰⁹ Volgens het federaal parket werden deze wapens echter aangekocht in het criminele milieu in Marseille.²¹⁰ In december 2014 arresteerde de Franse politie een man op verdenking van de verkoop van de vuurwapens aan Nemmouche. Het gaat om een persoon met wie Nemmouche samen in de gevangenis verbleef. Op het moment van zijn arrestatie was hij onder meer in het bezit van een aanvalsgeweer dat sterk leek op het wapen dat bij Nemmouche werd aangetroffen.²¹¹ Deze voorbeelden tonen duidelijk dat terroristen zich niet enkel bewapenen op de lokale illegale vuurwapenmarkt, maar dat ze ook gebruik maken van de opportuniteiten op de criminele vuurwapenmarkt in andere landen, afhankelijk van de criminele contacten waarover ze beschikken.

Sinds de aanslagen van 22 maart 2016 in Brussel werden tientallen huiszoekingen en arrestaties verricht. Bij die huiszoekingen werden echter uiterst zelden vuurwapens of explosieven aangetroffen.²¹² Dit zou een indicatie kunnen zijn dat het vuurwapenbezit bij

^I In 2010 opende Ibrahim El Bakraoui met een kalasnikov het vuur op de politie na een mislukte overval in het centrum van Brussel. Hij werd hiervoor veroordeeld tot een gevangenisstraf. Zijn broer Khalid werd in 2011 veroordeeld voor meerdere gewapende *carjackings* in Brussel.

^{II} Als reactie op deze legale aankoop van kalasnikovladers plant de Federale Regering momenteel een wijziging van de Wapenwet uit 2006 waarmee de aankoop van laders vergunningsplichtig gemaakt wordt.

religieus geïnspireerde terroristische netwerken in België kleiner is dan de perceptie doet uitschijnen.²¹³ Anderzijds is het eveneens mogelijk dat door de opsporingsdiensten nog niet op de juiste plaatsen werd gezocht, omdat men geen zicht heeft op alle door de netwerken gebruikte *safehouses* en opslagplaatsen.²¹⁴ Bovendien hebben terroristen doorgaans niet de neiging om hun vuurwapens en munitie in hun onmiddellijke omgeving te bewaren. Ze blijven meestal goed verborgen tot op het moment van het (eenmalig) gebruik.²¹⁵

De illegale vuurwapenmarkt is een gesloten markt waar criminele connecties en vertrouwen tussen koper en verkoper van groot belang zijn (zie 3.4.1). Toegang tot deze markt is dus niet zo vanzelfsprekend. De politie vermoedt dat deze barrières mogelijk voor een stuk kunnen verdwijnen door het gebruik van internet voor het verwerven van vuurwapens. Daarbij wordt vooral gedacht aan het darknet. Deze verwervingsmethode relateert het federaal parket vooral aan *lone wolves*.²¹⁶ Deze hebben minder vaak criminele antecedenten waardoor hun toegang tot de criminele vuurwapenmarkt beduidend kleiner is. De federale politie wijst er wel op dat *lone wolves* niet zo makkelijk naar een vuurwapen zullen grijpen, onder meer omdat ze, in tegenstelling tot bijvoorbeeld teruggekeerde Syriëstrijders, geen ervaring op het slagveld hebben opgedaan.²¹⁷ De politie is momenteel wel erg beducht voor het gevaar van terugkeerders omdat ze vreest dat deze personen hun contacten in de regio kunnen gaan aanwenden om wapens in te voeren voor gebruik, verkoop op de Europese illegale vuurwapenmarkt of om zelf een wapenarsenaal uit te bouwen om radicale netwerken te bevoorraden.²¹⁸

Vuurwapenbezit en -gebruik bij extreemrechtse groeperingen

In België zouden de extreemrechtse groeperingen vooral online actief zijn en hun activiteiten niet zozeer richten op het plegen van aanslagen¹. De groepen met eventuele gewelddadige intenties zijn doorgaans beperkt in omvang en verdwijnen vaak erg snel. Wel duikt een aantal sleutelpersonen in het Belgische extreemrechtse milieu steeds opnieuw op in potentieel gewelddadige groeperingen en staat een aantal van deze figuren bekend als wapenliefhebbers.²¹⁹ In de afgelopen tien jaar werd bijgevolg ook soms bij extreemrechtse groeperingen vuurwapens aangetroffen, waarvan een aantal ook plannen maakten voor terroristische aanslagen. Het bekendste voorbeeld hiervan zijn de activiteiten van Bloed, Bodem, Eer en Trouw (BBET).

BBET was een Belgische afscheuring van de internationale extreemrechtse groepering *Blood & Honour* die bestond uit een harde kern van een twintigtal personen, met daarrond een grotere groep vrij jonge mensen die de activiteiten en website van BBET bezochten.²²⁰ De leider van BBET was Tomas Boutens, een beroepsmilitair die

¹ Een voorbeeld van deze groeperingen is de Belgische tak van de Soldaten van Odin die als doelstelling hebben om 'de westerse waarden te beschermen' en 'het land te beveiligen' tegen vluchtelingen en migranten. Volgens de Staatsveiligheid en de militaire inlichtingendienst ADIV is de Belgische tak van de Soldaten van Odin een extreemrechtse groepering bestaande uit een vijftiental effectieve leden. Deze organisatie heeft nog geen geweld gepleegd, maar zou er op een bepaald moment wel toe kunnen overgaan. Volgens ADIV ligt het risico op geweld niet zozeer op het niveau van de groepering, maar vooral op het individueel niveau van de leden. Verschillende leden staan immers bekend om hun gewelddadig verleden ('We zijn géén getraïne privé-militie', *Knack*, 3 augustus 2016).

gestationeerd was in de legerkazerne van Leopoldsborg. BBET zou plannen hebben gehad om aanslagen te plegen om de basisstructuren van België te ontwrichten. Uit het onderzoek van het federaal parket blijkt dat Boutens sinds 2004 personen met extreemrechtse gedachtegoed rekruteerde, vaak binnen de kazernes of eenheden waar hij professioneel actief was. Verder organiseerde hij paramilitaire oefeningen, survivalweekends en schiettrainingen, waarvan sommige zonder medeweten van de legerleiding plaatsvonden op een militair domein.²²¹ In het kader van dit onderzoek voerde de politie op 7 september 2006 huiszoekingen in de kazernes van Leopoldsborg, Kleine Brogel, Peer, Brussel en Zedelgem en op achttien privé-adressen in Vlaanderen. Daarbij werden verschillende vuurwapens, een grote hoeveelheid munitie, ontstekers voor landmijnen, explosieven en een zelfgemaakte bom in beslag genomen. In totaal werden er zeventien mensen, waaronder tien militairen, gearresteerd.²²² De daaropvolgende dag werden opnieuw huiszoekingen verricht, meer bepaald op twee privé-adressen in de provincie Antwerpen. Daar werden respectievelijk een zestigtal en een vijftigtal wapens in beslag genomen, waaronder oorlogswapens, *riot guns* en pistolen. Daarnaast werden ook wapenonderdelen, munitie, kijkers en geluidsdempers aangetroffen. De twee bewoners van deze panden, geen militairen, werden aangehouden.²²³ In totaal zou de politie bij de verschillende huiszoekingen ongeveer vierhonderd wapens hebben aangetroffen, waarvan de meeste uit Oost-Europa afkomstig waren.²²⁴ Uit het onderzoek blijkt verder dat Boutens met een van zijn kompanen (Rudiger P.) ook aan illegale wapenhandel deed om zijn activiteiten te financieren.²²⁵ Begin 2014 werden de BBET-leden veroordeeld voor het lidmaatschap van een terroristische organisatie, racisme en illegaal wapenbezit.²²⁶ Daarbij werd benadrukt dat een groot wapenarsenaal was aangetroffen waardoor concrete acties op relatief korte termijn te verwachten waren.²²⁷

Wat opvalt in het ledenbestand van Belgische extreemrechtse groeperingen is dat het in veel gevallen personen betreft die deel uitmaken of uitmaakten van de Belgische strijdkrachten, waardoor ze ervaring hebben met het gebruik en onderhoud van vuurwapens.²²⁸ ADIV, de militaire inlichtingendienst, volgt ongeveer een vijftigtal Belgische soldaten met extremistische sympathieën. Het betreft daarbij echter niet noodzakelijk enkel personen met extreemrechts gedachtegoed, maar ook bijvoorbeeld personen met moslimextremistisch gedachtegoed. Deze militairen worden nauw opgevolgd omdat ze een militaire opleiding krijgen en via hun professionele activiteiten toegang hebben tot wapens.²²⁹

Verder bestaan er ook internationale connecties tussen de verschillende Europese extreemrechtse groeperingen. Deze connecties komen soms ook tot uiting in wapenbevoorrading door bepaalde (Belgische) sleutelpersonen. Zo arresteerde de Nederlandse politie eind 2011 verschillende leden van Nederlandse extreemrechtse groepering *Ulfhednar*, een afsplitsing van *Blood & Honour*. Daarbij werden verschillende vuurwapens (waaronder een vuurbuks en een jachtgeweer met ingekorte loop) en munitie aangetroffen. Een van de personen die toen werd gearresteerd was Tomas Boutens, de spilfiguur in BBET. Volgens het Openbaar Ministerie was het Boutens die vuurwapens uit België had meegenomen naar Nederland. Hij werd hiervoor veroordeeld tot een gevangenisstraf van tien maanden waarvan zes voorwaardelijk.²³⁰

3.2.3 Liefhebbers

Er bestaat een consensus onder de betrokken gerechtelijke en politiediensten dat de grootste groep van illegale wapenbezitters in België personen zijn zonder connecties in het criminele of terroristische milieu. Het betreft personen die hun vuurwapens ooit legaal hebben aangekocht, maar ze niet hebben geregulariseerd na de wetswijzigingen van 2006 (invoering van de Wapenwet) en 2013 (afschaffing van de vrij verkrijgbare HFD-wapens¹) ofwel niet (langer) voldoen aan de voorwaarden voor het legaal bezit van hun vuurwapens. In België heeft vooral de gevoelige verstrenging van de Wapenwet in 2006 (zie Hoofdstuk 1) een belangrijke impact gehad op het illegaal vuurwapenbezit.

Tot 2006 waren veel jacht- en sportwapens niet vergunningsplichtig, maar voor volwassenen vrij verkrijgbaar in België op vertoon van een geldige identiteitskaart. Personen die vóór de wijzigingen in de wapenwetgeving van 2006 hun vuurwapen(s) op legale wijze hadden verworven, kregen de kans hun vuurwapen(s) te regulariseren, door te verkopen aan personen met een geldige bezitstitel, of in te leveren bij de provincie. Een groot aantal legale vuurwapenbezitters heeft dat echter niet gedaan.²³¹ Zo blijkt uit cijfers van het CWR dat tussen 2006 en 2010 meer dan 15.000 vuurwapens (vooral ‘verweer-/oorlogswapens’) opgegeven werden als ‘verloren’ en zo werden geregistreerd in het CWR. Het jaarlijks gemiddelde aantal verloren vuurwapens lag daarmee in deze periode (2006–2010) meer dan tienmaal hoger dan in de jaren voor 2006.²³² Er bestaat een sterk vermoeden dat een groot deel van deze vuurwapens op die wijze werden ‘zwartgewassen’ door particulieren (zie 3.3.3).

Met het geleidelijk aan verdwijnen van de administratieve achterstanden, die het gevolg waren van de plotselinge implementatie van de Wapenwet van 2006, hebben we sinds kort meer zicht op de hoeveelheid vuurwapens die niet werden geregulariseerd. Zo verklaarde de FOD Justitie in maart 2016 dat 117.000 vuurwapens die in 2006 legaal in iemands bezit waren en geregistreerd stonden in het CWR, nu ‘ontbraken’ in deze databank. De FOD Justitie voegde daaraan toe dat het daarbij ging om eigenaars die hun wapens na de wetswijziging in 2006 niet hadden geregulariseerd (bijvoorbeeld in de hoop dat de wet nadien weer zou worden versoepeld) of die hun wapens illegaal hebben uitgevoerd.²³³ Deze cijfers doen vermoeden dat veel personen hun vuurwapens na de wetswijziging van 2006 illegaal hebben behouden. Het gaat daarbij vooral om personen die de vuurwapens niet wensten af te staan in het kader van hun hobby, om sentimentele reden of om zichzelf te beschermen.²³⁴ Volgens de politie zouden deze illegale wapenbezitters doorgaans geen criminele bedoelingen hebben, maar willen ze gewoon de vergunningsprocedure niet doorlopen.²³⁵ Het is niet ondenkbaar dat verschillende van deze illegale wapenbezitters hun vuurwapens na verloop van tijd hebben doorverkocht of weggegeven aan personen die geïnteresseerd zijn in vuurwapens zonder dat ze andere criminele of terroristische intenties hebben.

¹ HFD staat voor wapens met historische, folkloristische of decoratieve waarde.

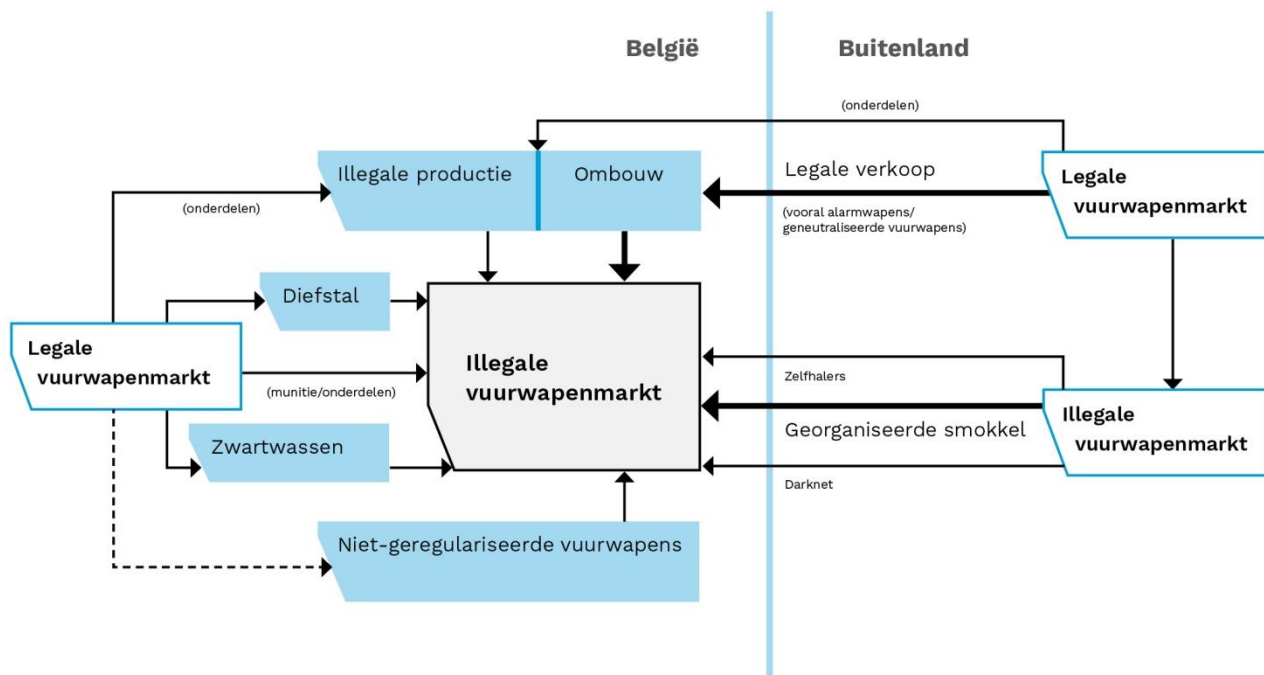
Een gelijkaardige dynamiek kan worden vastgesteld in het kader van de afschaffing van de HFD-lijst in 2013. Bezitters van deze wapens kregen tot eind mei 2014 de tijd om deze wapens te laten registreren. Hoewel er tienduizenden van dergelijke wapens in België werden verkocht tussen 2007 en 2013 werden er na de afschaffing van de HFD-lijst in totaal slechts 6.000 HFD-wapens geregistreerd.²³⁶ Er bestaat een gegronnd vermoeden dat de meeste bezitters hun HFD-wapens niet hebben geregulariseerd. Aangezien deze vuurwapens voordien vrij verkrijgbaar en niet-registratieplichtig waren in België is het, in tegenstelling tot veel van de niet-geregulariseerde vuurwapens in 2006 (die in het CWR geregistreerd staan), in de praktijk vrijwel onmogelijk om deze wapens op te sporen. Een onbekend aantal van deze wapens is op deze manier ook op de illegale vuurwapenmarkt terechtgekomen (zie 3.3.5).

De huidige federale regering heeft in haar regeerakkoord een nieuwe amnestieperiode aangekondigd om personen die ter goeder trouw vergeten zijn hun vuurwapens aan te geven tijdens de amnestieperiode (die afliep op 31 oktober 2008) de kans te geven zich zonder risico op vervolging in regel te stellen met het huidige wetgevend kader. De doelstelling van deze nieuwe amnestieperiode is om zoveel mogelijk wapens uit de illegaliteit te halen en te voorkomen dat deze wapens op de illegale vuurwapenmarkt worden verkocht. In april 2017 keurde de Ministerraad een voorontwerp van wet tot wijziging van de Wapenwet goed waarin ook de modaliteiten voor deze amnestieperiode worden vastgelegd. Illegale wapenbezitters krijgen de mogelijkheid om voor deze wapens een vergunning aan te vragen, het wapen te behouden na neutralisering, het wapen over te dragen aan een persoon met een geldige bezitstitel, of vrijwillig afstand te doen van het wapen. De amnestieperiode zou lopen van 1 januari tot 31 december 2018.²³⁷ De vraag is uiteraard in welke mate personen die reeds de kans hadden om hun wapen te regulariseren in 2007-2008 maar dat niet deden het nu wel zouden doen tijdens de nieuwe amnestieperiode.²³⁸ Ook de impact hiervan op het crimineel milieu kan in vraag gesteld worden.

3.3 Manieren waarop vuurwapens terechtkomen op de illegale markt

In België zijn er verschillende manieren waarop vuurwapens op de illegale wapenmarkt terechtkomen (zie figuur 7). Elk van deze bronnen wordt gekenmerkt door een eigen dynamiek en specifieke (beleids)uitdagingen. Uit onze interviews blijkt dat de belangrijkste manieren de georganiseerde smokkel van vuurwapens en de ombouw van niet-scherpschietende wapens of gedeactiveerde vuurwapens zijn.²³⁹ In deze sectie analyseren we hoe vuurwapens vanuit deze verschillende bronnen hun weg vinden naar de illegale markt.

Figuur 7: Manieren waarop vuurwapens terechtkomen op de illegale markt in België

3.3.1 Grensoverschrijdende smokkel

De grensoverschrijdende smokkel van vuurwapens wordt vaak beschouwd als de belangrijkste bron van vuurwapens voor de illegale wapenmarkten in Europa. Eerder onderzoek wijst erop dat de bronlanden van deze gesmokkelde vuurwapens en de specifieke routes die ervoor worden gebruikt door de tijd heen evolueren. Veel hangt af van de beschikbaarheid van bepaalde types vuurwapens in bepaalde regio's en de vraag naar deze wapens uit andere regio's.²⁴⁰ Hoewel ook vuurwapens gesmokkeld worden uit bijvoorbeeld Oost-Europese landen wordt doorgaans verwezen naar de Balkan als belangrijkste bron voor de Europese vuurwapenmarkten.²⁴¹ Dit Europees beeld wordt grotendeels bevestigd voor de situatie in België: de scherp schietende vuurwapens die naar België worden gesmokkeld zijn vooral afkomstig uit de Balkan en hebben meestal al een hele levensloop achter de rug.²⁴² Het zijn vaak surpluswapens, vuurwapens uit geplunderde wapendepots of wapens die op een of andere manier in de handen van allerlei niet-statelijke actoren beland zijn tijdens het conflict in ex-Joegoslavië in de jaren 1990.²⁴³

De georganiseerde vuurwapensmokkel is voornamelijk bestemd voor de criminele markt en vindt, volgens de Belgische politiediensten, doorgaans plaats op bestelling en in vrij kleine hoeveelheden.²⁴⁴ De smokkel van vuurwapens gebeurt hoofdzakelijk over de weg en dit in verschillende types van voertuigen (zoals personenwagens, passagiersbussen of bestelwagens van koerierbedrijven).²⁴⁵ De wapens worden verstopt in de koffer, achter een valse wand of zelfs in de autobanden of benzinetank.²⁴⁶ Aangezien

vuurwapensmokkel vaak secundair is aan bijvoorbeeld drugssmokkel is het niet verrassend dat deze wapens gesmokkeld worden via de routes die ook gebruikt worden voor het smokkelen van drugs.²⁴⁷ Bij het smokkelen van vuurwapens uit de Balkan naar West-Europa worden in essentie twee routes gevolgd: de zuidelijke route via Italië of Oostenrijk en de noordelijke route via Hongarije. Er lijkt bij smokkelbendes momenteel een voorkeur te bestaan voor deze laatste route.²⁴⁸ Door het wegvallen van de binnengrenzen en de vaak ontoereikende controle aan de buitengrenzen is het voor smokkelbendes vrij makkelijk om op deze manier wapens naar België te smokkelen. Voor de politie is het haast onmogelijk om dit te controleren.²⁴⁹ Naast de smokkel over de weg, is men er bij de politie ook van overtuigd dat er wapens worden gesmokkeld via schepen die ook in de haven van Antwerpen kunnen aanmeren. Men wijst erop dat ook dit heel moeilijk te controleren valt. Deze wapens zijn echter veelal niet bestemd voor de Belgische illegale markt. België is in de maritieme vuurwapensmokkel meestal slechts een doorvoerland.²⁵⁰

Het is voor de politie onmogelijk om een profiel te schetsen van de criminele samenwerkingsverbanden die vuurwapens smokkelen. Dat vloeit onder andere voort uit een gebrek aan betrouwbare en gedetailleerde data en uit de vaststelling dat het smokkelen van vuurwapens zelden de hoofdactiviteit is van de smokkelbende. In de overgrote meerderheid van de gevallen betreft het een eerder kleine hoeveelheid vuurwapens die, op bestelling, worden meegesmokkeld met lucratievere producten zoals drugs of in het kader van mensenhandel.²⁵¹ Eerder onderzoek heeft aangetoond dat de groeperingen die vuurwapens smokkelen vaak klein zijn in omvang, een vrij losse structuur hebben en slechts een korte periode samenwerken.²⁵² In het algemeen maken wapensmokkelaars geen deel uit van grootschalige en gestructureerde criminele organisaties, maar betreft het voornamelijk individuen die in contact staan met personen die met vuurwapens bezig zijn en gebruik maken van opportuniteiten die zich presenteren. De politie wijst er verder op dat er bij deze groeperingen vaak ook een connectie bestaat met het bronland van de gesmokkelde vuurwapens.²⁵³

Hoewel de Balkan momenteel beschouwd wordt als belangrijkste bronregio van naar België gesmokkelde vuurwapens worden ook vanuit onze buurlanden of vanuit andere EU-lidstaten vuurwapens België binnengesmokkeld. Vaak gaat het om wapens die, al dan niet via tussenpersonen, reeds lang in het criminele milieu circuleren. Zo wordt er bij de federale politie op gewezen dat er grote hoeveelheden illegale wapens aanwezig waren in Bulgarije en Roemenië op het moment dat deze twee landen in 2007 lid werden van de Europese Unie. Een deel van deze illegale wapens werd de afgelopen tien jaar ook naar andere EU-lidstaten gesmokkeld.²⁵⁴

Volgens Europol zullen de gewelddadige conflicten in de periferie van Europa leiden tot een toegenomen beschikbaarheid van vuurwapens op de illegale markt in Europa. Vuurwapens uit conflictgebieden in Syrië, Libië en Mali zijn nu (in beperkte mate) reeds beschikbaar op Europese vuurwapenmarkten.²⁵⁵ De Europese politieorganisatie waarschuwt ervoor dat verschillende conflictgebieden in de periferie van de EU in de toekomst kunnen uitgroeien tot belangrijke bronlanden voor de vuurwapensmokkel naar de EU.²⁵⁶ Een gelijkaardige visie kwam ook meermaals naar voren tijdens onze interviews, waarbij de nadruk vaak lag op het imminente karakter van deze dreiging.

Verscheidende Belgische politiediensten vermelden vooral Oekraïne als een potentieel groot probleem in de nabije toekomst, als bronland voor zowel kalasjnikovs als voor nog zwaardere wapensystemen.²⁵⁷ In sommige gesprekken werd ook gewezen op het gevaar van toekomstige wapensmokkel uit Noord-Afrika of Syrië. Verder wordt soms ook verwezen naar Turkije als mogelijk doorvoerland gezien de omvang van het land, de poreuze grenzen, de fragiele situatie in de buurlanden en de vaststelling dat het land een draaischijf is voor de smokkel van verscheidende types goederen.²⁵⁸

Verder vindt een deel van de smokkel van vuurwapens niet plaats op bestelling van criminele groeperingen en op georganiseerde wijze, maar gebeurt het door personen die misbruik maken van minder strikte wapenwetgevingen in andere landen om vuurwapens, onderdelen of munitie aan te kopen. Ofwel bestellen deze personen die producten online en laten ze hen met een postpakket opsturen, ofwel reizen ze zelf naar het bronland om daar één of meerdere vuurwapens legaal aan te kopen en ze daarna zonder de vereiste vergunning naar België brengen. Volgens de Belgische politie importeren deze zogeheten 'zelfhalers' meestal geen scherp-schietende vuurwapens (want daarvoor hebben ze nood aan de juiste connecties ter plekke), maar betreft het vooral de smokkel van alarmpistolen of gedeactiveerde wapens die legaal te koop zijn in het bronland.²⁵⁹

3.3.2 Illegale productie en ombouw

De illegale productie van vuurwapens is geen belangrijke bron van wapens voor de illegale vuurwapenmarkt in Europa. De overgrote meerderheid van vuurwapens die op de illegale markt in Europa circuleren werden aanvankelijk op legale wijze geproduceerd en voorhanden gehouden, maar lekten op een bepaald moment naar de illegale markt.²⁶⁰ Er is een aantal uitzonderingen, zoals de wapens die in Kroatische wapenateliers zijn vervaardigd en momenteel ook af en toe in België worden aangetroffen (bijvoorbeeld de machinepistolen van de types R9 Arms, Agram 2000 en Šokac).²⁶¹

In de periode 2009-2015 stelde de Belgische politie 79 gevallen van illegale vervaardiging of herstelling van vuurwapens vast. Het betreft meestal de vervaardiging of herstelling van vergunningsplichtige vuurwapens, maar ook opvallend vaak van verboden vuurwapens. Verder werden in deze periode 9 gevallen van illegale vervaardiging of herstelling van munitie en 10 gevallen van illegale vervaardiging van onderdelen of toebehoren van vuurwapens vastgesteld door de politie (zie tabel 8).

Europol waarschuwt dat, als gevolg van de technologische vooruitgang, het 3D-printen in de toekomst wijdverspreid zal raken en ook mogelijkheden zal bieden voor de illegale productie en handel van vuurwapens. Het is echter weinig waarschijnlijk dat het 3D-printen van vuurwapens zal uitgroeien tot een belangrijke bron van vuurwapens, gezien de technische complexiteit van het 3D-printen en de beschikbaarheid van relatief goedkope vuurwapens op de illegale vuurwapenmarkten in Europa.²⁶² Volgens de federale politie zijn er tot nog toe geen 3D-geprinte vuurwapens aangetroffen in België.²⁶³

Tabel 8: Aantal door de politie geregistreerde feiten van 'illegale vervaardiging/herstelling van vuurwapens, munitie en onderdelen/toebehoren' per wettelijke classificatie (2009-2015)

Illegale vervaardiging/herstelling	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totaal
Verboden vuurwapen	3	5	4	1	2	6	2	23
Vergunningsplichtig vuurwapen	9	10	4	4	4	6	10	47
Ander vuurwapen		2	2	2			3	9
Totaal aantal vaststellingen van illegale vervaardiging/herstelling van vuurwapens	12	17	10	7	6	12	15	79
Munitie		1	1	2	2		3	9
Onderdelen/toebehoren	1		1	2	2		4	10

Bron: Federale politie

Hoewel de illegale artisanale productie van vuurwapens dus ook in België niet zo vaak voorkomt, zijn er op de Belgische illegale vuurwapenmarkt wel in belangrijke mate vuurwapens beschikbaar die met behulp van het juiste gereedschap zijn omgebouwd van gedeactiveerde vuurwapens en van alarm- of gaspistolen naar scherp schietende vuurwapens.²⁶⁴ De ombouw van alarmpistolen, gaswapens en gedeactiveerde vuurwapens wordt beschouwd als een belangrijke bron van illegaal vuurwapenbezit, zowel in België als in een aantal andere EU-lidstaten. Europol wijst erop dat de illegale wapenhandelaars misbruik maken van de achterpoortjes in en verschillen tussen de verschillende nationale regelgevende kaders in Europa om dergelijke wapens makkelijk aan te kopen en ze daarna illegaal om te bouwen en te verkopen.²⁶⁵

Omgebouwde alarmpistolen en gaswapens

Omgebouwde alarmpistolen en gaswapens kennen sinds het begin van de jaren 2000 een sterke opmars op de illegale vuurwapenmarkt in verschillende Europese landen. Hoewel het probleem groter lijkt te zijn in een aantal andere landen, worden ook in België dergelijke omgebouwde vuurwapens aangetroffen. Het gaat daarbij echter slechts uitzonderlijk om alarmwapens die door de Vuurproefbank in Luik zijn gehomologeerd.²⁶⁶ De Belgische regelgeving inzake alarmwapens wordt over het algemeen als adequaat beschouwd.

Vroeger waren de omgebouwde alarmpistolen die in België werden aangetroffen zeer vaak van Italiaanse makelij. Vooral alarmpistolen van het merk Tanfoglio (meer in het bijzonder het model GT 28¹) werden vaak omgebouwd en gehanteerd in bepaalde takken van het crimineel milieu.²⁶⁷ Het Italiaanse bedrijf is een aantal jaren geleden echter gestopt met de productie van de GT28, juist wegens de veelvuldig vastgestelde ombouw in verschillende Europese landen. De omgebouwde alarm- en gaspistolen die vandaag worden aangetroffen op de Belgische illegale vuurwapenmarkt zijn voornamelijk van Turkse makelij, zoals de Ekol (Voltran), de Zoraki (modellen 914, 918 en 925) en EKOL ASI.²⁶⁸ Deze wapens zijn te koop op het internet, erg goedkoop, makkelijk om te bouwen en van een betere kwaliteit dan de Tanfoglio GT28.²⁶⁹

De omgebouwde alarmpistolen worden vooral aangetroffen in het drugsmilieu en bij kleinere delinquenten. In sommige gevallen worden deze alarmwapens zelf omgebouwd door deze personen nadat ze de wapens in het buitenland of via het internet hebben aangekocht. De ombouw vindt dan in België plaats, bijvoorbeeld met behulp van handleidingen in filmpjes die beschikbaar zijn op het internet. In andere gevallen worden de alarmpistolen, veelal vanuit Turkije, naar België gesmokkeld en omgebouwd voor ze verkocht worden op de Belgische illegale vuurwapenmarkt.²⁷⁰

Gereactiveerde en zelf samengestelde vuurwapens

Europol heeft sinds 2014 in Europa een beduidend grotere beschikbaarheid van gereactiveerde vuurwapens in het criminele milieu vastgesteld.²⁷¹ Gereactiveerde en zelf samengestelde vuurwapens maken een aanzienlijk deel uit van de wapens die aanwezig zijn op de illegale markt in België.²⁷² Zo werden in 2011 in Brussel verschillende gereactiveerde vuurwapens aangetroffen bij een groot wapenhandelnetwerk, waaronder ook een Uzi machinepistool dat ooit toebehoorde aan de voormalige rijkswacht maar na de politiehervorming werd gedeactiveerd en verkocht aan een wapenverzamelaar.²⁷³ In 2015 werden in Schelle ongeveer 200 wapens aangetroffen, waaronder 69 vuurwapens.²⁷⁴ De beschikbaarheid van deze wapens lijkt de afgelopen jaren te zijn toegenomen. De 'bricoleurs' die deze wapens assembleren of ombouwen vallen daarvoor in belangrijke mate terug op de legale vuurwapenmarkt. Zo kopen ze doorgaans de nodige vuurwapenonderdelen en de gedeactiveerde vuurwapens op de legale vuurwapenmarkt (al dan niet in het buitenland).²⁷⁵

In België gedeactiveerde vuurwapens werden de afgelopen jaren niet vaak in gereactiveerde staat aangetroffen op de Belgische illegale vuurwapenmarkt. Dat komt omdat de Belgische deactiveringsprocedure over het algemeen als adequaat wordt beschouwd. Toch is ook deze procedure niet waterdicht.

¹ Dit is de niet-scherpschietende variant van het semi-automatisch pistool Tanfoglio GT27. Uiterlijk zijn beide modellen nauwelijks van elkaar te onderscheiden en de GT28 is erg makkelijk om te bouwen naar een scherp-schietend wapen. Voor meer informatie, zie: De Vries, M.S. (2008), *De handel in omgebouwde gas- en alarmwapens: Vanuit een criminaliteitskundig perspectief*, Apeldoorn: Politieacademie, p. 23-24.

De meeste gereactiveerde vuurwapens op de Belgische illegale markt werden in andere landen op een inadequate wijze gedeactiveerd. Een groot deel ervan is afkomstig uit Slowakije. Het betreft vaak surpluswapens van Oost-Europese strijdkrachten die werden gedeactiveerd en omgebouwd naar akoestische wapens. Op eenvoudig vertoon van een identiteitskaart werden zij de afgelopen jaren op grote schaal legaal aan meerderjarigen verkocht door Slowaakse wapenwinkels. Het was echter vrij makkelijk om die in Slowakije vuurwapens gedeactiveerde vuurwapens opnieuw te reactiveren. Dat was bekend in het criminele milieu en in het vuurwapenmilieu, met als gevolg dat er in het illegale circuit over heel Europa in Slowakije gedeactiveerde wapens werden teruggevonden. Volgens het Duitse *Bundeskriminalamt* werden de voorbije jaren in Slowakije meer dan 14.000 akoestische vuurwapens verkocht aan klanten in het buitenland.²⁷⁶ Een deel van deze wapens werd opnieuw omgebouwd en belandde in de handen van criminelen en terroristen, waaronder ook via en in België (zie 3.2).

In België is er een aantal personen met criminele connecties die over voldoende expertise beschikken om gedeactiveerde vuurwapens om te bouwen naar schietklare wapens. Het reactiveren gebeurt niet door grote criminele groeperingen, maar door een beperkt aantal individuen die zich daarmee bezighouden.²⁷⁷ Er kunnen in België op het vlak van het reactiveren en zelf samenstellen van vuurwapens twee soorten bricoleurs worden onderscheiden, die elk een eigen marksegment lijken te bevoorraden. In sommige gevallen gaat het om personen die historisch interessante vuurwapens reactiveren en verkopen aan personen die er geen criminele of terroristische bedoelingen mee hebben, maar enkel wapens willen verzamelen. Daarnaast is er ook een beperkt aantal bricoleurs in België die voornamelijk voor het crimineel milieu vuurwapens samenstellen, reactiveren of ombouwen.²⁷⁸ Daarbij wordt opgemerkt dat het vaak dezelfde personen zijn die terugkomen in gerechtelijke dossiers en erg verbonden zijn met bepaalde criminele milieus zoals bijvoorbeeld motorbendes.²⁷⁹ Het al dan niet hebben van een bricoleur in een crimineel netwerk kan op vlak van wapenverwerving belangrijke voordelen bieden voor deze milieus.²⁸⁰

Een berucht voorbeeld van een dergelijk bricoleur was Nordine Amrani, de dader van de dodelijke schietpartij op de kerstmarkt in Luik in december 2011. Bij een huiszoeking in oktober 2007 trof de politie, naast een professionele cannabisplantage, een tiental vuurwapens en ongeveer 9.500 vuurwapenonderdelen aan in een hangar van Amrani. Onder de aangetroffen vuurwapens bevonden zich, naast handvuurwapens, onder meer een AK 47 aanvalsgeweer, een FN FAL aanvalsgeweer, een MP40 machinepistool, en een *pump-action shotgun*. Verder werden ook een raketlanceerder, geluidsdempers en honderden patronen aangetroffen.²⁸¹ Amrani was echter geen alleenstaand geval. De afgelopen jaren werden meerdere personen opgepakt op verdenking van het zelf samenstellen van vuurwapens of het reactiveren van gedeactiveerde vuurwapens. In 2015 trof de politie in Lennik bij een huiszoeking meer dan 250 vuurwapens, toebehoren en munitie aan waarvoor de bezitter geen vergunning had. Het ging daarbij zowel om handvuurwapens, halfautomatische geweren als oorlogswapens.²⁸² Bij de verdachte werden in het verleden reeds meerdere malen grote hoeveelheden vuurwapens aangetroffen waarvoor hij geen vergunning bezat. Hij stond al jaren op de radar van de politie wegens zijn vermoedelijke rol in het reactiveren van gedeactiveerde vuurwapens.²⁸³

Het reactiveren van vuurwapens wordt soms beschouwd als een Belgische specialiteit.²⁸⁴ Over het algemeen is dit heel wat moeilijker dan het ombouwen van de Turkse alarm- of gaspistolen die vaak worden aangetroffen op de illegale vuurwapenmarkt. Om te kunnen reactiveren is er nood aan een goede kennis van vuurwapens, de juiste machines en de geschikte onderdelen. In België is er veel wapenkennis aanwezig, mede als gevolg van de lange geschiedenis als vuurwapenproducerend land. Het is niet te verwonderen dat sommige bricoleurs personen zijn die in de legale vuurwapenbranche werken, werkten of er nog banden mee hebben.²⁸⁵ Volgens de federale politie is de ombouw echter geen typisch Belgisch fenomeen, maar een praktijk die over heel Europa wordt vastgesteld, vooral in de vuurwapenproducerende regio's.²⁸⁶ Eerder onderzoek wees reeds op de belangrijke rol van vuurwapenfabriek FN Herstal op het betekenisvol aantal Belgen dat over de technische expertise beschikt om vuurwapens te produceren of te wijzigen.²⁸⁷ Zo werden in 2015 vier ex-werknemers van FH Herstal opgepakt nadat de politie in hun woningen ongeveer 50 vuurwapens en een aantal granaten aantrof achter valse plafonds en plinten. Volgens de politie gebruikten deze mannen hun professionele kennis om legaal aangekochte, gedeactiveerde vuurwapens opnieuw schietklaar te maken en vervolgens door te verkopen aan het crimineel milieu.²⁸⁸ Ook de criminaliteitscijfers van de Belgische politie tonen aan dat de illegale productie van vuurwapens opvallend vaak wordt vastgesteld in de provincie Luik, waar FN Herstal gehuisvest is (zie tabel 9).

3.3.3 Zwartwassen

Het 'zwartwassen' van vuurwapens is spiegelbeeld van het witwassen van geld. Bij zwartwassen wordt er een papieren werkelijkheid gecreëerd die het mogelijk moet maken vuurwapens die legaal voorhanden worden gehouden te laten verdwijnen in de illegaliteit. Dat kan op verschillende manieren gebeuren, zoals het organiseren van schijnexporten (waarbij wapens officieel en op papier worden uitgevoerd, maar in werkelijkheid niet naar de opgegeven buitenlandse bestemming worden verstuurd) of het bij de politie aangeven van een vuurwapen als 'verloren' of 'gestolen' terwijl men het in realiteit nog steeds in bezit heeft. Die laatste vorm van zwartwassen werd in België vaak gebruikt door particulieren in de periode na het verstrengen van de Wapenwet in 2006 (zie 3.2.3).

Het zwartwassen is echter niet enkel beperkt tot particulieren die hun eigen kleine hoeveelheden vuurwapens wilden behouden. Er zijn in België ook voorbeelden bekend van zwartwassen van grote hoeveelheden vuurwapens met het oog op illegale wapenhandel. De federale politie wijst bijvoorbeeld op het fenomeen van het vervalsen van overbrengingsvergunningen. Het gaat daarbij om personen die met valse overbrengingsvergunningen vuurwapens in het buitenland aankopen op de legale markt, maar deze wapens illegaal invoeren.²⁸⁹ De afgelopen jaren zijn op deze wijze honderden vuurwapens van verschillende types op de Belgische illegale vuurwapenmarkt beland. Zo pakte de politie in 2015 een aantal mannen op die zich voordeden als erkende wapenhandelaars en rechtstreeks vuurwapens bestelden bij een Duitse vuurwapenproducent met behulp van vervalste invoercertificaten van het Waalse Gewest. Zij zouden op deze wijze ongeveer 200 à 250 vuurwapens hebben ingevoerd en vervolgens verkocht op de illegale wapenmarkt.²⁹⁰

Tabel 9: Aantal door de politie geregistreerde feiten van 'illegale productie/herstelling van vuurwapens' per provincie (2009-2015)

Provincie	Aantal vaststellingen	Aantal vaststellingen per 100.000 inwoners
Luxemburg	5	1,81
Luik	17	1,56
West-Vlaanderen	12	1,02
Oost-Vlaanderen	11	0,75
Limburg	6	0,70
Brussel	8	0,69
Namen	3	0,62
Antwerpen	10	0,55
Vlaams-Brabant	5	0,45
Henegouwen	5	0,38
Waals-Brabant	1	0,26

Bron: Criminaliteitsstatistieken van de federale politie²⁹¹

Ook erkende wapenhandelaars kunnen betrokken zijn in het zwartwassen van vuurwapens, juist vanwege hun vuurwapenexpertise en hun kennis van de complexe wetgeving en procedures.²⁹² De afgelopen jaren werd een (beperkt) aantal erkende wapenhandelaars opgepakt en veroordeeld voor illegale wapenhandel. Zo werd een wapenhandelaar uit Beveren in 2008 veroordeeld voor het illegaal verkopen van 773 vuurwapens en ongeveer 3.000 stuks munitie tussen januari 2004 en maart 2006. Hij verkocht deze wapens voornamelijk aan een Belg en een Nederlander, die ze op hun beurt weer doorverkochten. Een deel van deze vuurwapens werd aangetroffen in het (Nederlandse) crimineel milieu.²⁹³ Ook recent werd een erkende wapenhandelaar uit de streek van Mons, die tevens de voorzitter was van een schietclub, aangehouden op verdenking van illegale wapenhandel. Bij de man werden in totaal 367 wapens aangetroffen.¹ Het was niet onmiddellijk duidelijk welke wapens de man legaal

¹ In zijn woning trof de politie een geladen Glock 17 pistool, een FN GP 9mm pistool, een Browning 7,65mm pistool, een Skorpion vz. 61 machinepistool, twee Mini Ruger-14 karabijnen met geluidsdempers, een AKSU aanvalsgeweer met geluidsdemper en een Colt AR15 geweer aan. In de schietstand werden 125 pistolen, 59 revolvers, 63 karabijnen, 68 geweren, 14 aanvalsgeweren, meerdere machinegeweren, 28 machinepistolen en honderden patronen van verschillende kalibers aangetroffen.

voorhanden hield en welke niet. De politie verdenkt de man ervan wapens geleverd te hebben aan het milieu van het groot banditisme.²⁹⁴ Ondanks deze voorbeelden is de politie ervan overtuigd dat de overgrote meerderheid van de erkende wapenhandelaars zich niet bezighoudt met het zwartwassen van wapens omdat ze hun erkenning als wapenhandelaar of hun legaal opgebouwde verzameling van wapens niet op het spel willen zetten.²⁹⁵

Particulieren en erkende wapenhandelaars zijn niet de enigen die vuurwapens kunnen zwartwassen. Zo werd de directeur van de Vuurproefbank in oktober 2016 gearresteerd op verdenking van schriftvervalsing en illegale wapenhandel. De man wordt ervan verdacht misbruik te hebben gemaakt van het ontbreken van een betrouwbaar register bij de Vuurproefbank om 260 vuurwapens zwart te wassen die normaal gezien vernietigd moesten worden. Hij ontkent echter deze beschuldiging en verklaarde dat de wapens niet vernietigd werden omwille van hun historische waarde en dat deze wapens naar een museum zouden worden overgebracht.²⁹⁶

3.3.4 Diefstal

Uit de criminaliteitscijfers blijkt dat de Belgische politie jaarlijks ongeveer 1.600 à 2.000 wapendiefstallen vaststelt.²⁹⁷ Dat betekent dat er elk jaar in België minstens 1.600 wapens worden gestolen aangezien een vaststelling betrekking kan hebben op één wapen of meerdere wapens. Belangrijk om te benadrukken is dat het hierbij zowel diefstallen van vuurwapens als diefstallen van andere types van wapens zoals blanke wapens betreft. Specifiek voor deze studie werden meer gedetailleerde politieke criminaliteitscijfers opgevraagd (zie tabel 10). Uit deze cijfers blijkt dat er jaarlijks gemiddeld ongeveer 850 diefstallen van vuurwapens, vuurwapenonderdelen en/of munitie plaatsvinden in België.. Het gaat daarbij ongeveer even vaak om diefstallen van handvuurwapens als van lange wapens. Verder valt op dat ook vrij vaak alarmwapens worden gestolen in België.

Uit mediaberichten kunnen we afleiden dat een breed gamma aan vuurwapens wordt gestolen in België.²⁹⁸ Ook de locatie waaruit de vuurwapens worden gestolen, kan verschillen: bij particulieren thuis, in de legale vuurwapenbranche (wapenhandelaars, schietstanden of fabrikanten) of bij de opslagplaatsen van de politiediensten en strijdkrachten.

De meeste vuurwapendiefstallen vinden plaats bij particulieren thuis.²⁹⁹ Dat is mede het gevolg van de relatief hoge graad van legaal vuurwapenbezit in België. Er worden doorgaans relatief kleine hoeveelheden wapens tegelijkertijd gestolen. Dievenbendes die bij een woninginbraak op vuurwapens stuiten, nemen die doorgaans mee met de rest van de gestolen goederen om ze later te verkopen. Deze bendes verkopen de gestolen vuurwapens meestal niet rechtstreeks aan andere criminelen, maar eerder aan helers van wie in het criminele milieu geweten is dat ze wapens kopen en verkopen.³⁰⁰

Tabel 10: Aantal door de politie geregistreerde feiten van 'diefstal van vuurwapens en explosieven' naar type vuurwapen (2009-2015)¹

Diefstal van vuurwapens en explosieven	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Handvuurwapen	246	240	257	289	302	274	265
Geweer/karabijn/machinegeweer	272	252	262	288	266	293	274
Alarmwapen	146	140	165	174	189	176	161
Kunst/antiek - vuurwapen (voor jaartal 1886)	5	8	10	7	10	7	2
Patronen/munitie	169	134	153	175	155	136	136
Onderdelen en toebehoren vuurwapens	118	249	224	244	228	170	213
Totaal aantal diefstallen van vuurwapens	779	861	882	940	924	852	827
Totaal aantal diefstallen van wapens en explosieven	1.728	1.839	1.893	2.011	1.863	1.790	1.637

Bron: Federale politie

In de legale vuurwapenbranche vinden dan weer af en toe inbraken plaats waarbij tientallen vuurwapens tegelijkertijd worden gestolen. Er zijn verschillende gevallen bekend van vuurwapendiefstallen bij schietstanden of wapenhandelszaken. Zo werden in 2013 47 vuurwapens gestolen bij een wapenhandelszaak (waar ook een schietstand is gehuisvest) in Knokke. Een deel van deze wapens werd later aangetroffen in het Nederlandse criminele milieu, onder andere bij een motorbende.³⁰¹ Ook de Belgische vuurwapenfabrikanten zelf zijn het slachtoffer geweest van grootschalige wapendiefstal. Zo veroordeelde de correctionele rechtbank van Hasselt in 2007 acht mannen en één vrouw voor hun betrokkenheid bij wapendiefstal en illegale wapenhandel. Onder hen bevond zich een wapenmaker van FN Herstal die afgekeurde en reserveonderdelen van vuurwapens stal vanop de werkvloer en ze thuis zelf opnieuw assembleerde tot schietklare vuurwapens. Verder werden ook twee bewakingsagenten van de munitieopslagplaats in Zutendaal betrapt op het stelen van patronen en laders. De spilfiguur in deze dievenbende werkte als portier en hield zich bezig met de verkoop van de wapens. De bende stal minstens drie P90 geweren, 15 Five seven pistolen en 20.600 patronen.³⁰²

Het aantal diefstallen bij wapenhandelaars, schietstanden en wapenfabrikanten zou de afgelopen jaren sterk gedaald zijn als gevolg van de strikte veiligheidsvoorwaarden die

¹ Voor de invulling van deze categorieën van vuurwapens, zie Bijlage 4

zijn opgenomen in de Wapenwet en de beveiligingsmaatregelen die ermee gepaard gaan.³⁰³ Toch vinden er nog steeds (pogingen tot) diefstal plaats in de legale vuurwapenbranche. Zo werden in 2016 twee mannen, gekleed in militaire kledij, opgepakt in de buurt van een militair domein en de schietbaan van FN Zutendaal. In hun bestelwagen trof de politie metalen kisten voor de opslag van munitie, twee kruiwagens, militaire kledij en bivakmutsen aan. In de woning van een van de verdachten trof de politie nadien munitiekisten, traangas, verschillende soorten munitie, de kop van een obus en vijftien (deels onvergunde) wapens aan. Volgens zijn advocaat gaat het om een “fervent verzamelaar van legermaterialen” die na schietoefeningen op zoek gaat naar lege hulzen.³⁰⁴

Een laatste type locatie waar vuurwapendiefstallen plaatsvinden in België is bij het leger of de politie. Bij diefstallen uit politiebureaus worden vooral handvuurwapens gestolen, terwijl het in legerkazernes opvallend vaak oorlogswapens en munitie betreft.³⁰⁵ Zo werd in 2013 een grote diefstal van vuurwapens uit het hoofdcommissariaat van de Antwerpse politiezone MINOS (Mortsel, Wijnegem, Wommelgem, Boechout en Borsbeek) ontdekt. De politie kwam deze diefstal op het spoor nadat in het crimineel milieu in Gent een vuurwapen, verstopt in een plastic zak in de spoelbak van een toilet, werd aangetroffen. Na controle bleek dat dit wapen geregistreerd stond als dienstwapen en ontdekte de politie dat er in de politiezone MINOS 67 vuurwapens verdwenen waren. Het ging om dienstwapens (Browning GP35 pistolen en Smith & Wesson revolvers) van de voormalige rijkswacht en gemeentepolitie die na de politiehervorming van 1998 afgedankt waren. In plaats van ze te laten vernietigen door de Vuurproefbank werden ze achter slot en grendel bewaard op het commissariaat. Waarschijnlijk werden de wapens, op meerdere tijdstippen, door een politieambtenaar gestolen. De politie vermoedt dat alle 67 vuurwapens in het crimineel milieu terecht zijn gekomen.³⁰⁶ Ook in legerkazernes werden in het verleden reeds diefstallen vastgesteld. Daarbij betreft het soms ook de diefstal van oorlogswapens zoals aanvalsgeweren en granaatwerpers. Het leger vermoedt dat die diefstallen vaak worden gepleegd met medeweten van militairen.³⁰⁷

Uit onze interviews blijkt dat de modus operandi van deze diefstallen sterk verschilt naargelang van het type locatie waar de diefstal plaatsvindt. Terwijl vuurwapendiefstallen bij particulieren vaak eerder toevallig plaatsvinden tijdens bijvoorbeeld een doordeweekse woninginbraak zijn diefstallen bij bijvoorbeeld wapenhandelaars of schietstanden doorgaans bewuste acties die meer georganiseerd verlopen.³⁰⁸ Verder is het bekend dat een deel van de diefstallen bij particulieren een poging zijn om deze wapens zwart te wassen (zie 3.3.3). De meer georganiseerde aard van de diefstallen bij bijvoorbeeld wapenhandelszaken kan geïllustreerd worden aan de hand van een mislukte diefstal eind 2016. Drie Nederlanders zakten drie nachten na elkaar af naar Knokke om een wapenhandelszaak te bestellen. Twee van hen begaven zich elke nacht naar de achterzijde van een wapenhandelszaak waar ze urenlang met een voorhamer op de muur sloegen, terwijl de derde betrokkene de wacht hield in de auto. De wapenhandelaar kwam dat echter te weten en verwittigde de politie, die de mannen kon oppakken.³⁰⁹

3.3.5 Niet-geregulariseerde vuurwapens

Uit onze analyses blijkt dat de grootste groep illegale vuurwapenbezitters in België personen zijn die hun vuurwapens niet geregulariseerd hebben na de wetswijzigingen in 2006 en 2013 (zie 2.3.3). Het betreft daarbij doorgaans personen zonder criminele of terroristische intenties, die echter uit liefhebberij of uit zelfverdediging een wapen willen bezitten zonder daarvoor de vergunningsprocedure te doorlopen. Hoewel een groot deel van die vuurwapens nog steeds in handen is van dezelfde personen, is er een onbekend aantal ervan mogelijk ook op de illegale vuurwapenmarkt terechtgekomen.

De afgelopen jaren heeft een aantal van die wapenbezitters spijt gekregen van het niet-regulariseren van hun vuurwapens, en ze binnengebracht bij de politie met de melding dat ze ze hadden '(terug)gevonden'. De Wapenwet voorziet in de mogelijkheid om voor toevallig gevonden wapens, onder bepaalde voorwaarden, een bezitsvergunning aan te vragen, het wapen te laten neutraliseren of er afstand van te doen. Een aantal andere personen heeft de door hen niet-geregulariseerde vuurwapens na verloop van tijd echter illegaal doorverkocht. Zo ontmantelde de FGP Brussel in 2011 een groot wapenhandelnetwerk waarbij ook HFD-wapens werden verhandeld. Volgens de politie waren vooral Nagant revolvers erg gewild in het criminele milieu omdat er nog grote voorraden munitie voor beschikbaar zijn en het de enige revolvers zijn waarop een geluidsdemper doeltreffend aangebracht kan worden.³¹⁰ De afgelopen jaren werden over het algemeen echter niet vaak HFD-wapens aangetroffen in het crimineel milieu in België.³¹¹ Grote aantallen van deze wapens zijn ook naar het buitenland gegaan. Omdat een aantal ervan in andere Europese landen vergunningsplichtig waren, terwijl ze in België vrij verkrijgbaar waren, reisden heel wat buitenlanders naar België om deze wapens hier legaal aan te kopen, bijvoorbeeld op wapenbeurzen, om ze daarna (doorgaans illegaal) naar eigen land over te brengen.³¹² België was op deze manier dus ook een bronland voor illegaal wapenbezit in andere Europese landen.³¹³

3.4 Transacties op de illegale vuurwapenmarkt

In de voorgaande secties werd dieper ingegaan op de verschillende manieren waarop vuurwapens op de illegale markt in België terechtkomen en de manier waarop de vraag naar vuurwapens vanuit het criminele milieu, terroristen en liefhebbers de markt aanstuurt. In deze sectie gaan we specifiek in op een aantal aspecten van de transacties op de illegale vuurwapenmarkt. Achtereenvolgens staan we stil bij de beschikbaarheid van vuurwapens op deze markt, hun prijzen en de verkoop van vuurwapens via het internet.

3.4.1 Beschikbaarheid van vuurwapens

Op basis van onze gesprekken kunnen we stellen dat de illegale vuurwapenmarkt in België een gesloten markt is. Ze kan doorgaans slechts betreden worden mits de juiste (criminele) connecties. Bovendien spelen vertrouwensbanden een belangrijke rol: koper en verkoper moeten elkaar voldoende vertrouwen opdat een deal kan worden gesloten. Bijgevolg is het niet zo dat om het even welke persoon, en zelfs niet om het even welke

persoon actief binnen het crimineel milieu, makkelijk aan een vuurwapen kan raken op de illegale vuurwapenmarkt. Criminelen met een langere staat van dienst hebben een ruim netwerk en vestigden ook enige naam in de criminele wereld. Voor hen is het daardoor relatief eenvoudig om aan goede vuurwapens te komen. Dat is veel minder het geval voor kleinere, vaak jonge delinquenten. Zij beschikken niet over dezelfde connecties en moeten bijgevolg meer terugvallen op namaakwapens, gas- of alarmpistolen.³¹⁴ Die observatie wordt bevestigd door de Belgische federale politie: jonge en kleine delinquenten bezitten en gebruiken in België over het algemeen geconverteerde alarmpistolen, historische vuurwapens of zelfs namaakwapens, terwijl de meer ervaren, georganiseerde en hoger geplaatste criminelen zich daarmee doorgaans niet tevreden stellen. Om zowel instrumentele als statusredenen zullen die laatste vaker echte vuurwapens verwerven via hun netwerk. Bepaalde groepen gaan zelfs doelbewust op zoek naar vuurwapens met een goede reputatie in de criminele wereld (zoals Glock-pistolen) en zijn bereid er meer voor te betalen.³¹⁵

Militaire aanvalsgeweren zijn eveneens aanwezig op de illegale vuurwapenmarkt in België. Hoewel betrouwbare cijfers ontbreken, is de politie er sterk van overtuigd dat zij een zeer kleine minderheid uitmaken en dat dergelijke wapens over het algemeen enkel toegankelijk zijn voor zware criminelen.³¹⁶ In 2010 wees een aantal politieagenten daarentegen op nieuwe groepen jonge criminelen in de Brusselse criminele wereld¹ die toch makkelijk toegang leken te hebben tot aanvalsgeweren.³¹⁷ Volgens de federale gerechtelijke politie toont de significante aanwezigheid van gereactiveerde vuurwapens en geconverteerde alarmpistolen in het criminele milieu echter aan dat de beschikbaarheid van dergelijke militaire aanvalsgeweren in Europa niet overschat mag worden.³¹⁸

Gezien het belang van (criminele) connecties en van een vertrouwensband tussen koper en verkoper mag het niet verwonderen dat de meeste transacties van illegale vuurwapens *face-to-face* gebeuren. De eigenlijke overdracht kan plaatsvinden in verschillende soorten settings. Voorts lijkt er geen specifiek profiel te zijn van dé illegale wapenhandelaar in België. Algemeen genomen kan een onderscheid gemaakt worden tussen twee types verkopers. Enerzijds zijn er personen voor wie de verkoop van één of een kleine hoeveelheid vuurwapen(s) op de illegale markt meestal slechts een eenmalige aangelegenheid is. Anderzijds zou er op de markt ook een aantal personen actiever en systematischer betrokken zijn in wapentrafiek, en in het kader daarvan illegale wapens specifiek aan het criminele milieu verkopen.³¹⁹

¹ Deze nieuwe groepen zouden sterk verschillen van de oudere generaties criminelen. Over het algemeen waren zij niet gekenmerkt door een sterk georganiseerd karakter maar werkten de leden eerder op een losse manier samen. Het ging om kleine groepen van maximum drie leden en een continu veranderende samenstelling. De meeste van deze jonge criminelen waren afkomstig uit een aantal wijken in het Brusselse. Vaak betrof het minderjarigen die geen echte strategie leken te hebben: hun doelwitten en misdrijven waren in veel gevallen sterk ingegeven door impulsiviteit. Het opduiken van deze groepen werd in belangrijke mate toegeschreven aan een plotse en aanzienlijke toename van de beschikbaarheid van zware wapens.

3.4.2 Prijzen

De verschillen in beschikbaarheid van wapens worden ook gereflecteerd in de prijzen op de Belgische illegale markt. Geconverteerde alarmpistolen zijn het goedkoopst (maximaal 400 euro). De meeste ‘echte’ (niet geconverteerde) handvuurwapens worden aangeboden voor 500 tot 1000 euro. Glock-pistolen, die een zeer goede reputatie hebben, zijn algemeen genomen te koop voor 1000 tot 2000 euro. Aanvalsgeweren van het type kalasjnikov zijn duurder en kosten ongeveer 2000 tot 2500 euro.³²⁰ Deze prijzen moeten wel met de nodige voorzichtigheid benaderd worden. Het gaat immers om schattingen gebaseerd op slechts een handvol casussen. Daarbij komt dat de prijzen op de illegale vuurwapenmarkt fluctueren als gevolg van vraag en aanbod. Bijkomende beïnvloedende factoren zijn onder meer het type vuurwapen, de kwaliteit en de herkomst ervan.³²¹

Interessant in dat opzicht is dat de Brusselse federale gerechtelijke politie meent een daling vast te stellen in de illegale vuurwapentrafië in Brussel sinds de recente terroristische aanslagen in Frankrijk en België. Volgens haar kan dat worden toegeschreven aan de verhoogde aandacht van politie- en veiligheidsdiensten voor terrorisme en aan terrorisme gelieerde fenomenen zoals illegale wapenhandel. Schijnbaar zijn illegale handelaars zich bewust geworden van de mogelijk hogere pakkans en van de zwaardere straffingen wanneer ze in verband kunnen worden gebracht met terreurnetwerken. Sommigen onder hen lijken hun activiteiten daardoor te verplaatsen naar andere Belgische steden. Dat heeft een invloed op de beschikbaarheid en prijzen van aanvalsgeweren in de regio Brussel. Geweren van het type kalasjnikov zouden in Brussel momenteel te koop zijn voor 2000 tot 3000 euro (in plaats van ongeveer 1200 euro een paar jaar geleden), terwijl de prijs voor een Glock-pistool gestegen is naar om en bij de 3000 euro (terwijl het enkele jaren geleden ongeveer 1000 euro kostte).³²²

3.4.3 Internetverkoop

Zowel leden van criminele netwerken als gewone burgers begeven zich op het internet om vuurwapens illegaal aan te schaffen. De toename van die internethandel bracht een stijging teweeg van het gebruik van postpakketten om wapens te transfereren binnen Europa. Europol verwacht dat de online illegale vuurwapenhandel in de nabije toekomst verder zal uitbreiden.³²³ Het federaal parket meent dat een significant aantal vuurwapens verstuurd wordt via postpakketten.³²⁴ Volgens de politie is het echter bijzonder moeilijk om dergelijke deals via het internet effectief te monitoren.³²⁵ Het is vooral zorgwekkend dat het op die manier eenvoudiger wordt voor personen zonder criminele connecties om illegale vuurwapens te verwerven – en dat ze zich daarvoor niet langer fysiek hoeven te verplaatsen. Die factoren bemoeilijken immers de detectie van illegale wapentrafiëken.³²⁶ Uit de voor deze studie opgevraagde politieke criminaliteitsstatistieken blijkt dat de politie in de periode 2009–2015 85 vaststellingen deed van illegale verkoop van (voornamelijk vergunningsplichtige) vuurwapens via postorder of internet (zie tabel 11). Het is op basis van die gegevens echter onmogelijk om een trend op dit vlak vast te stellen.

Tabel 11: Aantal door de politie geregistreerde feiten van 'illegale verkoop van vuurwapens per postorder/internet' (2009-2015)

Illegale verkoop van vuurwapens per postorder/internet	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totaal
Verboden vuurwapen		1		1	1		2	5
Vergunningsplichtig vuurwapen	8	6	10	4	19	6	10	63
Vuurwapen in vrije verkoop	3		4	1				8
Ander vuurwapen		1		1	1	2	4	9

Bron: Federale politie

Dat het internet de illegale verkoop van vuurwapens kan faciliteren blijkt onder andere uit een casus uit 2016. Daarin begaf een Belgisch informaticus zich op het *darkweb* om een kalasjnikov-aanvalsgeweer met 8000 kogels, een Glock-pistool met 2000 kogels en een geluidsdemper aan te schaffen via een verkoper in de Verenigde Staten. De man verklaarde te hebben gehandeld vanuit de bezorgdheid om zijn gezin te beschermen tegen IS.³²⁷

3.5 Samenvattend

Op basis van officiële cijfergegevens, maar vooral van de analyse van open bronnen en bestaande onderzoeksrapporten en de door ons gevoerde gesprekken met sleutelactoren hebben we in dit hoofdstuk een uitvoerig doch tentatief beeld geschetst van de illegale vuurwapenmarkt in België. De bevindingen hieruit kunnen in enkele grote lijnen worden samengevat.

Er zijn enkele officiële cijfers beschikbaar die een indicatie kunnen geven van de omvang van de illegale vuurwapenmarkt in België. Zo deed de Belgische politie 4.818 vaststellingen van illegaal vuurwapenbezit en 294 vaststellingen van illegale wapenzwandel in 2015. Het aantal vuurwapens dat in 2015 in beslag werd genomen in België ligt, afhankelijk van bron, tussen de 2.513 (gegevens van het CWR) en 9.705 (geregistreerde overtuigingstukken bij de griffies). Gezien de hierboven beschreven registratieproblemen met de bestaande gegevensbronnen is het echter onmogelijk om deze cijfers te gebruiken voor een realistische schatting van de omvang van het probleem. Volgens de politie is de markt echter kleiner dan vaak wordt aangenomen.

Het criminele milieu wordt beschouwd als de belangrijkste *driver* van de illegale vuurwapenmarkt in België. Voor het uitvoeren van hun criminele activiteiten en omwille van de status verwerven personen uit verschillende criminele milieus vuurwapens op de illegale markt. Daarnaast hebben de recente aanslagen bewezen dat ook personen die

deel uitmaken van voornamelijk religieus geïnspireerde terroristische netwerken, via hun criminele connecties, vuurwapens kunnen verwerven op de illegale wapenmarkt. Bij andere vormen van terrorisme is er beduidend minder sprake van illegaal vuurwapenbezit. De grootste groep van illegale vuurwapenbezitters bestaat echter uit personen zonder criminele of terroristische intenties die hun vuurwapens niet geregulariseerd hebben na de wetswijzigingen van 2006 en 2013, of personen die louter uit liefde voor vuurwapens verwerven maar verkiezen om de vergunningsprocedure niet te doorlopen. Een (klein) deel van deze niet-geregulariseerde wapens kunnen via die weg echter eveneens op de (criminele) illegale vuurwapenmarkt terechtkomen.

Ook betrouwbare cijfers over de beschikbaarheid van verschillende types vuurwapens op de illegale markt ontbreken. Wat we wel weten, is dat het crimineel bezit van vuurwapens voornamelijk betrekking heeft op handvuurwapens. Die zijn doorgaans relatief goedkoop en kunnen discreet worden gedragen en vervoerd. Verder valt op dat bijvoorbeeld gewapende overvallers relatief vaak nepvuurwapens en alarmpistolen bezitten en gebruiken omdat ze hun wapen bij criminele activiteiten doorgaans enkel hanteren om af te schrikken, niet vanuit de intentie om daadwerkelijk te schieten.

De Belgische illegale vuurwapenmarkt is een gesloten markt, waar de juiste connecties en het vertrouwen tussen koper en verkoper van groot belang zijn. Dat betekent dat niet iedereen die actief is binnen het criminele milieu dezelfde toegang tot vuurwapens heeft op de illegale markt. Zo missen minder ervaren delinquenten vaak de nodige connecties om scherp schietende vuurwapens te verwerven, terwijl het voor criminelen met een langere staat van dienst en een ruim netwerk gemakkelijker is om aan echte en goede vuurwapens te komen. Oorlogswapens, zoals automatische aanvalsgeweren, maken slechts een kleine minderheid uit van de vuurwapens die beschikbaar zijn op de illegale vuurwapenmarkt in België, en zijn bovendien over het algemeen enkel toegankelijk voor het zware criminele milieu. Die vaststelling neemt niet weg dat de afgelopen jaren ook dergelijke vuurwapens zijn gebruikt bij verschillende gewapende overvallen, en zijn aangetroffen in het drugsmilieu en het milieu van de criminele motorbendes. Oorlogswapens zijn de afgelopen jaren ook door terroristische netwerken in België gebruikt. Het gaat vaak om vuurwapens afkomstig uit voormalige conflictgebieden, die reeds een lange levensloop achter de rug hebben, maar ook om vuurwapens die recent nog uit de legale naar de illegale vuurwapenmarkt zijn 'gelekt' (bijvoorbeeld gereactiveerde vuurwapens). Opvallend is verder dat criminele en terroristische netwerken in Europa zich ook op de vuurwapenmarkt van buurlanden bevoorraden.

Vuurwapens komen vooral op de Belgische illegale vuurwapenmarkt terecht door georganiseerde grensoverschrijdende smokkel en door de ombouw van niet-scherp schietende wapens en gedeactiveerde vuurwapens. Andere noemenswaardige manieren zijn zwartwassen (waarbij een papieren werkelijkheid wordt gecreëerd om wapens uit het legale circuit te laten verdwijnen) en diefstal (vooral maar niet uitsluitend bij particulieren).

De politie heeft de afgelopen jaren in het criminele milieu (vooral in het drugsmilieu en bij kleinere criminelen) steeds vaker alarmpistolen (vooral van Turkse makelij) aangetroffen die waren omgebouwd naar scherp schietende vuurwapens. Die wapens

worden op de illegale vuurwapenmarkt verkocht, zowel in omgebouwde staat als in de oorspronkelijke staat waarna de koper de wapens relatief makkelijk zelf kan ombouwen. Het reactiveren van gedeactiveerde vuurwapens wordt doorgaans als een stuk moeilijker beschouwd. Dat neemt niet weg dat de politie ook op dat vlak een toegenomen beschikbaarheid heeft vastgesteld. Het betreft vooral, maar niet uitsluitend, vuurwapens die in Slowakije in gedeactiveerde staat werden verkocht. In België zijn er, mede als gevolg van de lange traditie en de omvang van de legale vuurwapenproductie, personen aanwezig die voldoende kennis en expertise hebben om deze wapens (soms ook op grote schaal) te reactiveren en te verkopen aan onder andere het criminele milieu.

De vuurwapens die naar België worden gesmokkeld zijn momenteel vooral afkomstig uit de Balkan. Het gaat doorgaans om oudere vuurwapens (waaronder vaak ook automatische aanvalsgeweren) die in kleine hoeveelheden en verstopt in voertuigen langs de gekende smokkelroutes via de Europese buitengrenzen binnensijpelen en daarna vrij makkelijk circuleren binnen de Europese Unie. Deze smokkel vindt doorgaans plaats afgestemd op specifieke bestellingen vanuit het criminele milieu. Het is voor de politie, als gevolg van het gebrek aan betrouwbare en gedetailleerde gegevens, momenteel echter onmogelijk om een profiel te schetsen van de samenwerkingsverbanden tussen personen die deze vuurwapens smokkelen. Men vermoedt wel dat het losse structuren van opportunistische individuen betreft die doorgaans ook meer lucratieve producten smokkelen. Vanuit de politie wijst men verder op het gevaar dat ook vuurwapensmokkel uit Oekraïne en andere (voormalige) conflictgebieden op korte termijn een groot probleem kan worden voor de illegale vuurwapenmarkt in België in het algemeen, en voor de beschikbaarheid van oorlogswapens in het bijzonder.

De politie is daarnaast ook beducht voor het toenemende belang van het internet als middel voor zowel criminele netwerken als gewone burgers om op illegale wijze vuurwapens te verwerven. Vooral de moeilijkheid om dit effectief te monitoren en het feit dat het eenvoudiger wordt voor personen zonder criminele connecties om illegale vuurwapens te verwerven, baart de politie zorgen.

4

Pistes ter verbetering van de beeldvorming van de illegale vuurwapenmarkt in België

De afgelopen jaren zijn verschillende beleidsinitiatieven genomen ter bestrijding van de illegale vuurwapenmarkt in België. Het overzicht van die groeiende beleidsaandacht, zoals beschreven in hoofdstuk 1 van dit rapport, toont aan dat deze sterk aangestuurd wordt door gewelddadige incidenten die de publieke opinie beroeren. Te denken valt aan de schietpartijen van Hans Van Themsche (2006) en Nordine Amrani (2011), maar tevens aan de recente terroristische gewelddadigheden met vuurwapens in België en Frankrijk. In de nasleep van deze gewelddadigheden werd België meermaals – ten onrechte – *de draaischijf van illegale wapenhandel in Europa* genoemd.

De bestrijding van een complex criminaliteitsfenomeen zoals de illegale vuurwapenmarkt vereist een gelaagde aanpak, waarbij verschillende beleidsinstrumenten gebruikt moeten worden om de diverse aspecten van deze markt op een gedegen wijze te vatten. Een van de vaak geïdentificeerde problemen bij de efficiënte bestrijding van de illegale vuurwapenmarkt is dat de tactisch-strategische beeldvorming inzake dit criminaliteitsfenomeen momenteel ontoereikend is in België. De verschillende recente beleidsinitiatieven leggen dan ook vaak de nadruk op het verbeteren van de beeldvorming inzake illegale wapenhandel. Zo bevat het Nationaal Veiligheidsplan 2016-2019 meerdere doelstellingen die hierop gericht zijn, bijvoorbeeld door het registratiesysteem van in beslag genomen wapens te optimaliseren, een tactisch beeld te ontwikkelen van de dadergroepen die actief zijn in illegale wapentrafiëken en de informatie-uitwisseling en samenwerking te verbeteren tussen de verschillende Belgische politionele, gerechtelijke en administratieve actoren.

Dit rapport bevestigt dat er inzake de beeldvorming van de illegale vuurwapenmarkt in België nog veel ruimte voor verbetering is. Op dit moment is het onmogelijk om louter op basis van officiële gegevensbronnen een betrouwbaar en gedetailleerd beeld te schetsen van de illegale vuurwapenmarkt in ons land. De analyses in hoofdstuk 2 hebben aangetoond dat elk van deze gegevensbronnen gekenmerkt wordt door een aantal knelpunten die een gedegen kwantitatief aangestuurd beeldvorming in de weg staan. Om een beter zicht te krijgen op dit criminaliteitsfenomeen is een kwalitatieve onderzoeksbenadering voorlopig de enige optie. In hoofdstuk 3 van dit rapport hebben

we de belangrijkste kenmerken en dynamieken van de illegale vuurwapenmarkt in België geschetst, op basis van een erg intensief kwalitatief onderzoeksproces waarbij de een groot aantal diepte-interviews met verschillende sleutelactoren centraal stonden. Voor deze analyse bestaat er momenteel echter nauwelijks een kwantitatieve basis. Mede hierdoor is het vandaag onmogelijk om in te schatten hoe groot de illegale vuurwapenmarkt in België is, welke vuurwapenmodellen het vaakst worden gebruikt in de verschillende criminele milieus of wat het profiel is van de vuurwapenliefhebbers die hun wapens niet hebben geregulariseerd of ingeleverd na eerdere wetswijzigingen. Dit gebrek aan inzicht belemmert in belangrijke mate een effectieve en efficiënte bestrijding van de illegale vuurwapenmarkt.

Voor een significante verbetering van de tactisch-strategische beeldvorming bij de verschillende betrokken sleutelactoren op langere termijn schuiven we in dit afsluitend hoofdstuk een aantal pistes naar voren. Voorafgaand overlopen we eerst de belangrijkste geïdentificeerde knelpunten bij de officiële gegevensbronnen.

4.1 Knelpunten bij de officiële gegevensbronnen

Er bestaan in België verschillende gegevensbronnen die het potentieel hebben om bij te dragen aan een kwantitatief inzicht in de illegale vuurwapenmarkt in België, zoals het Centraal Wapenregister (CWR), de Algemene Nationale Gegevensbank (ANG) en de ballistische databank van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC). Elk van die gegevensbronnen wordt echter gekenmerkt door meerdere specifieke knelpunten. Algemeen genomen, kunnen die als volgt geclusterd worden: (1) de onvolledigheid van de gegevens, (2) de lage kwaliteit van de registraties en (3) de beperkte analytische mogelijkheden van de beschikbare databanken.

In de eerste plaats worden verschillende van de gegevensbronnen gekenmerkt door de onvolledigheid van de aanwezige data. Vooral gegevens over in beslag genomen vuurwapens zijn van groot belang voor het inschatten van de omvang, aard en evoluties van de illegale vuurwapenmarkt. Sinds 2010 worden in principe alle in beslag genomen vuurwapens door de politie geregistreerd in het CWR. Dat is een positieve ontwikkeling, aangezien het tal van mogelijkheden kan bieden voor verdere analyse. Ondanks deze verplichting stelden we echter vast dat niet alle politiezones elk in beslag genomen vuurwapen (kunnen) registreren in het CWR. Een gelijkaardig probleem treft de Algemene Nationale Gegevensbank waarin de informatie uit de aanvankelijke processen-verbaal van de politie wordt gevat: inbreuken op de Wapenwet, zoals het illegaal bezitten van vuurwapens, worden hier namelijk niet altijd opgenomen. Dat geldt in bijzonder wanneer dergelijke inbreuken gepaard gaan met zwaardere misdrijven, bijvoorbeeld een gewapende overval. Ook de in de NICC-databank opgenomen gegevens over ballistische analyses van schietincidenten zijn zeer partieel. Enerzijds omdat het gerecht vaak geen ballistisch onderzoek vordert, doorgaans wegens de hiermee gepaard gaande gerechtskosten. Anderzijds omdat deze ballistische onderzoeken ook door private experts kunnen worden uitgevoerd en zij de resultaten van hun onderzoeken niet delen met het NICC. Het is duidelijk dat deze lacunes een negatieve impact hebben op de betrouwbaarheid van die gegevensbronnen voor de analyse van verschillende

aspecten van de illegale vuurwapenproblematiek, zoals het illegaal wapenbezit, de illegale vuurwapenmarkt en vuurwapengeweld in onze samenleving.

Een tweede prangend probleem dat verschillende van de gegevensbronnen kenmerkt, heeft betrekking op de kwaliteit van de informatie die wél geregistreerd wordt. Aan de grondslag hiervan ligt een gebrek aan specifieke vuurwapenkennis bij inbeslagnemende politieambtenaren op het terrein en de lage prioriteit die sommige lokale politiezones geven aan een zorgvuldige registratie van dergelijke gegevens. Dat het Model 10 – het formulier dat als basis dient voor de voeding van het CWR in geval van een inbeslagname door de politie – handmatig en in bepaalde politiezones zelfs nog op papier moet worden ingevuld, vergroot bovendien de foutenmarge. Ook de ANG bevat enige informatie over vuurwapens gelinkt aan door de politie vastgestelde inbreuken. Echter, aangezien dezelfde politieambtenaren die verantwoordelijk zijn voor het opstellen van het Model 10 ook de inbreuken vastleggen in processen-verbaal, kampt de ANG eveneens met dit gebrek aan valide data. Doordat in dit geval niet in een tussenkomst door de lokale referentiepersoon wapens is voorzien noch door de Vuurproefbank, blijven dergelijke fouten ongecorrigeerd. De door de griffies geregistreeerde cijfers met betrekking tot vuurwapens als overtuigingsstuk worden eveneens door menige sleutelactor in twijfel getrokken. Ook hier kunnen de problemen worden toegeschreven aan het ontbreken van de nodige wapenspecifieke expertise bij degenen die verantwoordelijk zijn voor de registratie.

Ten derde stellen we vast dat de meeste gegevensbronnen niet ontwikkeld zijn vanuit een analytisch oogpunt. Basisstatistieken opvragen is mogelijk, meer diepgaande analyses doorgaans echter niet. Dat heeft voor een deel, maar niet volledig, te maken met beperkingen van de elektronische applicaties waarmee wordt gewerkt. Vooral het ontbreken van cruciale informatie, zoals de context waarin een vuurwapen in beslag is genomen, beperkt het analytisch potentieel. Het CWR, de NICC-databank en de gegevens van griffies en Vuurproefbank laten nauwelijks contextualisering toe. Dat is nochtans cruciaal in het licht van een gedegen beeldvorming over de illegale vuurwapenmarkt. Enkel de ANG biedt op dat vlak een aanzienlijke meerwaarde ten opzichte van de andere gegevensbronnen. Die databank kan immers gericht bevraagd worden naar de koppeling tussen (types) vuurwapens en de criminele feiten in het kader waarvan die wapens zijn aangetroffen. Maar de hierboven beschreven problemen inzake onvolledigheid en kwaliteit van de registraties, evenals uiteenlopende registratiepraktijken op het terrein en een gebrek aan capaciteit binnen de diensten verantwoordelijk voor dergelijke analyses verhinderen vooralsnog dat het potentieel van de ANG als kwantitatieve basis voor de beeldvorming inzake de illegale vuurwapenmarkt ten volle wordt benut.

De verschillende problemen op het vlak van registratie en analysemogelijkheden waarmee de bestaande officiële gegevensbronnen geconfronteerd worden, hebben tot gevolg dat ze momenteel slechts in beperkte mate kunnen worden aangewend voor betrouwbare kwantitatieve schattingen over en inzichten in de illegale vuurwapenmarkt in België. Voorgaande knelpunten komen duidelijk tot uiting wanneer we de cijfers inzake de in beslag genomen vuurwapens, vuurwapens als overtuigingsstukken, en de door de politie vastgestelde zaken van illegale wapenzwendel en het illegaal vuurwapenbezit met elkaar proberen te vergelijken. Dat alles heeft uiteraard ook een

impact op de informatiepositie van de gespecialiseerde politiediensten die belast zijn met onderzoek naar illegale wapenzwandel. Hun positie wordt bovendien verder verzwakt door een gebrek aan aandacht voor en informatiedoorstroming over dit fenomeen vanuit sommige andere, zowel lokale als federale politiediensten. Het gevolg is dat het beeld dat de gespecialiseerde diensten hebben van de omvang, kenmerken en evoluties van de illegale vuurwapenmarkt noodgedwongen partieel en voornamelijk dossiergebonden blijft.

4.2 Uitbouwen van kwantitatieve analysemogelijkheden

In de praktijk blijft de meerwaarde van de verschillende officiële gegevensbronnen voor de beeldvorming vandaag eerder gering als gevolg van de hierboven geschetste knelpunten. Een groot probleem is dat gedetailleerde informatie over in beslag genomen vuurwapens in de meeste gegevensbronnen niet kan worden gekoppeld aan de specifieke context van de inbeslagnames. Slechts één van de bestaande gegevensbronnen kan daartoe vandaag al enigszins worden aangewend, als de nodige capaciteit voor het uitvoeren van statistische analyses wordt vrijgemaakt: de ANG. Maar, zoals hierboven aangegeven, kent ook deze databank vooralsnog verschillende knelpunten inzake de betrouwbaarheid en validiteit van de vuurwapengerelateerde informatie.

Het volop in ontwikkeling zijnde PACOS-systeem kan hierop mogelijk een antwoord bieden – hoewel dat niet zijn prioritaire doelstelling is. Ten eerste vertrekt het niet vanuit het crimineel feit, zoals wel het geval is voor de ANG, maar vanuit het voorwerp. Dat biedt een belangrijke meerwaarde aangezien de focus op het vuurwapen ligt. Alle in beslag genomen vuurwapens en de verschillende kenmerken ervan (zoals type, merk, model en wettelijke classificatie) zullen dan ook in dit systeem geregistreerd moeten worden, volgens uniforme procedures. Bovendien kunnen deze vuurwapens gekoppeld worden aan eventueel aangetroffen munitie, en is er een automatische notificatie van de lokale referentiepersoon wapens bij de betrokken politiedienst. Dat laatste kan de validiteit van de gegevens aanzienlijk verhogen. Ten tweede bevat dit systeem bijkomende informatie over de context waarin de wapens in beslag zijn genomen, zoals – erg belangrijk – het motief voor de inbeslagname, maar ook bijkomende praktische details (zoals de precieze plek waar de wapens zijn aangetroffen en de eventuele aanwezigheid van andere illegale producten, bijvoorbeeld drugs). Die gegevens kunnen meer inzicht bieden in de modi operandi inzake illegale wapenzwandel en vuurwapengeweld. Ten derde beslaan de gegevens in PACOS idealiter de volledige justitiële keten, waardoor het ook mogelijk zal worden de gerechtelijke gevolgen die worden gegeven aan wapeninbreuken in kaart te brengen.

Van groot belang voor gedetailleerde analyses is dat het bovendien mogelijk zal zijn alle in PACOS aanwezige variabelen met elkaar in combinatie te brengen. Dat betekent dat het PACOS-systeem in de toekomst een unieke positie kan innemen als gegevensbron om de kwantitatieve beeldvorming inzake de illegale vuurwapenmarkt in België te verbeteren. Het voortbestaan van PACOS wordt momenteel echter gehypothekeerd doordat er geen gegarandeerde toewijzing van voldoende middelen is. Gezien de unieke

potentiële meerwaarde van PACOS voor de beeldvorming over onder andere de illegale vuurwapenmarkt, is het daarnaast belangrijk om nu al na te denken over de rijke analytische mogelijkheden van het systeem en dergelijke overwegingen mee te nemen bij de verdere praktische uitwerking ervan. Eenmaal geïmplementeerd, moet er bovendien blijvend over worden gewaakt dat de verschillende betrokken actoren het systeem ook effectief gebruiken.

4.3 Optimaliseren van de registraties

Het PACOS-systeem kan door volgehouden inspanningen op termijn uitgroeien tot een erg belangrijke gegevensbron voor de beeldvorming over de verschillende aspecten van de illegale vuurwapenmarkt in België. Het zou echter niet wenselijk zijn om, in afwachting van de volledige implementatie van PACOS, niet verder te investeren in de verbetering van de overige gegevensbronnen. Om al op relatief korte termijn een beter zicht te krijgen op het aantal in beslag genomen vuurwapens en de technische kenmerken ervan heeft het CWR, bijvoorbeeld, nood aan een systematische en zo correct mogelijke registratie van de in beslag genomen vuurwapens. Dat betekent dat de lokale politiezones blijvend gesensibiliseerd moeten worden over het belang van een goede registratie van de inbeslagnames in de strijd tegen de illegale vuurwapenmarkt. Het aanstellen van een referentiepersoon wapens binnen elke politiezone, zoals bepaald in de Kadernota Integrale Veiligheid 2016-2019, is op dat vlak alvast een meerwaarde gebleken. Het louter aanstellen van dergelijke referentiepersonen op zich is echter onvoldoende; hun rol moet ook goed worden ingevuld. Aangezien daarvoor een goede kennis van de complexe wapenwetgeving in België vereist is en specifieke technische expertise inzake vuurwapens, zou het een goede zaak zijn om die referentiepersonen verantwoordelijk te maken voor de volledige, correcte en tijdige registratie van in beslag genomen vuurwapens in het CWR. Het is ook aan te bevelen voldoende te investeren in de verdere opleiding van deze personen en in de opbouw van hun expertise.

Dergelijke ingrepen en investeringen met het oog op een goede registratie van in beslag genomen vuurwapens, zullen niet alleen op korte termijn een meerwaarde betekenen voor een goede beeldvorming, maar zullen ook op langere termijn hun vruchten afwerpen. Ook het PACOS-systeem staat of valt immers met een kwaliteitsvolle registratie aan de basis. Daarnaast is het aan te raden de resultaten van alle ballistische onderzoeken in België systematisch te verzamelen in een nationale ballistische gegevensbank. Dat biedt zowel een meerwaarde voor het linken en ophelderen van concrete dossiers, als voor het inzicht in de (technische kenmerken van) vuurwapens die gebruikt worden bij geweldsincidenten.

4.4 Inzetten op systematische en gelaagde beeldvorming

Kwaliteitsvolle statistische bronnen en optimale exploitatiemogelijkheden zijn evenwel niet de enige vereisten om de beeldvorming over de illegale vuurwapenmarkt in België te verbeteren. Vanuit tactische en strategische overwegingen moet het louter kwantitatief beeld namelijk ook verrijkt worden met kwalitatieve gegevens en analyses. Om de illegale vuurwapenmarkt gedegen te kunnen monitoren en evalueren, zoals bepaald in het Nationaal Veiligheidsplan 2016–2019, is meer nodig dan louter de registraties van relevante gegevens zoals in beslag genomen vuurwapens, te verbeteren.

Terwijl PACOS en, in zekere mate, de ANG beschouwd kunnen worden als de meest beloftevolle kwantitatieve gegevensbronnen, is DJSOC/Wapens binnen de federale politie potentieel de sleutel om de beschikbare data effectief te beschrijven, analyseren, verrijken en aanwenden. Deze afdeling van DJSOC biedt technische en onderzoeksmatige ondersteuning aan lokale en federale politiediensten in concrete dossiers. Ze is door haar centrale positie en specifieke vuurwapenexpertise echter ook de instantie bij uitstek om het dossiergebonden operationele beeld van de onderzoekers in de gespecialiseerde onderzoeksafdelingen van de federale politie te helpen overstijgen en in te staan voor meer tactisch–strategische analyses. Deze dienst is de afgelopen jaren echter stelselmatig afgebouwd en beschikt momenteel niet over voldoende mankracht om dergelijke nochtans noodzakelijke analyses uit te voeren. Voor een structurele verbetering van de beeldvorming over de illegale vuurwapenmarkt is het dus van groot belang om DJSOC/Wapens te versterken. Dat komt niet alleen de uitvoering van de technische ondersteuning bij concrete dossiers ten goede. Ook bevordert het de ontwikkeling van een tactisch en strategisch beeld van het fenomeen, het delen van de resultaten ervan met de verschillende nationale sleutelactoren, en het bijdragen aan internationale informatie–uitwisselingskanalen.

Ook wetenschappelijke instellingen en onderzoekers buiten de politie kunnen in dit verband een bijdrage leveren. Een ideaal beeldvormingsscenario is een combinatie van onder meer statistische analyses, studie van gerechtelijke dossiers, en diepte–interviews met sleutelactoren. Enkel op die manier kan bijvoorbeeld een gedegen beeld worden ontwikkeld van dadergroepen actief in wapentrafië, en kunnen evoluties op de illegale vuurwapenmarkt tijdig worden gedetecteerd. Met zo'n verbeterde beeldvorming is het mogelijk een continue druk te zetten op de illegale vuurwapenmarkt. Voor dit rapport konden we slechts terugvallen op de laatste methodiek (interviews). Een meer onderbouwd onderzoek vertrekt echter vanuit de eerste twee stappen en gebruikt de interviews om de gevonden resultaten uit de eerste twee stappen te valideren en te verrijken. We willen daarom, met het oog op het verbeteren van de beeldvorming op langere termijn en het ondersteunen van het beleid inzake illegale wapenzwandel, pleiten voor een structurele samenwerking tussen de federale politiediensten (die beschikken over vuurwapenexpertise en gegevensbronnen beheren), het openbaar ministerie (dat toegang heeft tot gerechtelijke gegevens en dossiers) en externe gespecialiseerde onderzoekers (die methodologische knowhow hebben). In een aantal van onze buurlanden, zoals in Nederland en het Verenigd Koninkrijk, bestaan er op dat

vlak *best practices* waardoor ook België zich kan laten inspireren. Op basis van dergelijke samenwerkingsverbanden, die garant staan voor een systematische analyse van de beschikbare kwantitatieve én kwalitatieve informatie, kunnen specifieke aandachtspunten inzake de aanpak van de illegale vuurwapenmarkt naar voren worden geschoven. Die kunnen strategisch en beleidsmatig aangewend worden, bijvoorbeeld met het oog op de volgende Kadernota's Integrale Veiligheid en Nationale Veiligheidsplannen.

Tot slot willen we erop wijzen dat er in het verleden in het beleid inzake de illegale vuurwapenmarkt in België nog te vaak louter reactief is opgetreden naar aanleiding van spectaculaire geweldsincidenten. Door dit onderzoek heen is gebleken dat de verschillende betrokken diensten te kampen hebben met structurele capaciteitsproblemen. Om de beeldvorming significant te verbeteren, is er nood aan continue aandacht voor en investeringen in zowel relevante gegevensbronnen en hun ondersteunende diensten als in de gespecialiseerde diensten die met deze gegevens aan de slag moeten. Aangezien verschillende actoren betrokken zijn in de strijd tegen de illegale vuurwapenmarkt is het verder van groot belang dat de resultaten van deze beeldvormingsoefeningen worden gedeeld met de verschillende relevante sleutelactoren. Samenwerking met wetenschappelijke experts kan daarnaast zorgen voor een meer strategisch inzicht in de dynamieken, evoluties en trends van de illegale vuurwapenmarkt. Een dergelijk inzicht vormt een noodzakelijk voorwaarde voor een proactief, weldoordacht en structureel beleid ten aanzien van dit criminaliteitsfenomeen. Uiteraard zal de illegale markt daardoor niet zomaar verdwijnen, maar een kwaliteitsvolle beeldvorming is wel cruciaal om de bestrijding ervan op een effectieve en efficiënte manier vorm te geven. Met dit onderzoek hopen we daar in elk geval toe bij te dragen.

Bijlagen

Bijlage 1: Voorgestelde maatregelen in het kader van de strijd tegen illegale wapenhandel in de Kadernota Integrale Veiligheid 2016-2019

Veiligheidsketen	Regie
1.1 Beeldvorming	
M1: Ondanks het vanzelfsprekende <i>dark number</i> bij dit fenomeen, kan de beeldvorming inzake illegale wapentrafiëk en inbeslagnames van illegale vuurwapens nog worden verbeterd op het stuk van de registratie en expertise, onder meer door informatie in te zamelen en te linken en door het aanduiden van referentiepersonen voor de wapenhandel in de verschillende politiezones en bij de griffies.	de geïntegreerde politie en het openbaar ministerie
1.2 Preventie	
M2: De aangifte en de registratie van in het Centraal Wapenregister van wapens die sinds de verstrengde wapenwet illegaal in het bezit van hun eigenaar zijn, alsnog mogelijk maken zonder dat dit aanleiding geeft tot vervolging. Een volledige registratie leidt tot meer mogelijkheden om wapens te volgen en te identificeren. De modaliteiten van een nieuwe aangifteperiode van het bezit van wapens zonder de vereiste machtiging, zoals voorzien in het regeerakkoord, worden bestudeerd.	Justitie
M3: optimale informatieverstrekking en sensibilisering van eigenaars van vuurwapens aangaande de verplichting om een ontvreemding door diefstal of verlies van een geregistreerd vuurwapen te melden.	Binnenlandse Zaken (de geïntegreerde politie) i.s.m. de gouverneurs
1.3 Repressie	
M4: Een versterkt opsporingsbeleid naar het bezit van illegale vuurwapens met hogere pakkans, door punctuele en structurele controles (bv. acties Voyager, gericht op internationale bustransporten), een cross-check van de in het Centraal Wapenregister geregistreerde wapens die niet geregulariseerd werden, en een nultolerantie bij het aantreffen van illegale vuurwapens.	de geïntegreerde politie en het openbaar ministerie (College van procureurs-generaal)
M5: Een versterkte en gecoördineerde aanpak van de illegale wapenhandel in België, door een betere informatie-uitwisseling en beleidsoverleg tussen alle betrokken administratieve en gerechtelijke diensten te organiseren in de schoot van het nieuw opgerichte interfederaal overlegcomité ter bestrijding van de illegale wapenproductie en -handel. De werking van dit nieuwe coördinatieorgaan wordt afgestemd op de reeds doorgevoerde regionalisering van de internationale wapenhandel.	betrokken departementen van de deelstaten, FOD Justitie
M6: Een streng vervolgingsbeleid ten aanzien van illegale wapenhandel en -trafiëk overeenkomstig de principes, vastgelegd in de vertrouwelijke COL 14/2012. De tenuitvoerlegging van deze richtlijn dient nauwgezet te worden opgevolgd, in functie van nodige bijstellingen en actualisaties.	minister van Justitie, het openbaar ministerie (College van procureurs-generaal)

M7: Een betere gerechtelijke opsporing mogelijk maken van illegale wapentrafiek en -handel, door de inbreuken op de wapenwet toe te voegen aan de lijst van misdrijven waarvoor een af luistermaatregel of bijzondere opsporingsmethode kan worden bevolen (aanpassen van art. 90ter, 16° Sv. met de bepalingen van de Wapenwet van 2006, zoals voorzien in het wetsontwerp betreffende bijkomende maatregelen in de strijd tegen het terrorisme).

minister van Justitie

M8: Een effectieve opsporing en vervolging van de trafiek en handel in illegale vuurwapens via het internet (Darknet, deepweb, ...). Dit veronderstelt nieuwe rechermogelijkheden op het internet als het aannemen van een fictieve identiteit, internetpatrouilles, ...). Ook wanneer strafbare bestellingen via het internet worden vastgesteld, moeten ook de pakjes- en postbedrijven die de levering (zouden) realiseren worden opgevolgd.

Justitie, Binnenlandse Zaken
(de geïntegreerde politie)

M9: een versterkte samenwerking en meer uniforme reglementering tussen de lidstaten van de Europese Unie door een herziening van de Europese Richtlijn 91/477/EEG, onder meer wat betreft:

Belgische
vertegenwoordiging in de
Europese Commissie

- het verstrengen van de regels voor online verwerving van vuurwapens, om te voorkomen dat vuurwapens, belangrijke onderdelen daarvan, of munitie via internet worden verworven;
- het uitvaardigen van gemeenschappelijke EU-regels over de markering van vuurwapens (en implementatie in de Belgische wetgeving), met het oog op een betere tracering van wapens;
- een betere informatie-uitwisseling tussen de lidstaten, bijvoorbeeld over een door een andere nationale instantie geweigerde vuurwapenvergunning, en de onderlinge koppeling van nationale wapenregisters;
- het bepalen van gemeenschappelijke criteria inzake alarmwapens (bv. noodvuurwerk en startpistolen), om te voorkomen dat die tot operationele vuurwapens worden omgebouwd;

1.4 Nazorg

M10: een effectieve verbeurdverklaring nastreven van de wapens die op illegale wijze in het bezit zijn en de illegaal verkregen vermogensvoordelen uit de verkoop van deze wapens

Justitie, de geïntegreerde
politie

Bijlage 2: Doelstellingen in het kader van de strijd tegen illegale wapenhandel in het Nationaal Veiligheidsplan 2016-2019

Strategische doelstelling 1: De geïntegreerde politie zal de aanpak van de illegale wapenhandel versterken

DOELSTELLING 1: Ter verruiming van de mogelijkheden om de wapens te volgen en te identificeren, bijdragen aan het verbeteren van de aangifte en de registratie in het Centraal Wapenregister van wapens die sinds de verstrengde wapenwet illegaal in het bezit van hun eigenaar zijn, zonder dat dit aanleiding geeft tot vervolging. [KIV, M2]

DOELSTELLING 2: Eigenaars van vuurwapens informeren en sensibiliseren aangaande de verplichting om een ontvreemding door diefstal of verlies van een geregistreerd vuurwapen te melden, in het kader van een overleg tussen de provinciegouverneurs en de componenten van de geïntegreerde politie. [KIV, M3]

DOELSTELLING 3: Bijdragen aan een versterkt opsporingsbeleid naar het bezit van illegale vuurwapens door: [KIV, M4]

- organiseren van punctuele en structurele controles (bv. acties Voyager, gericht op internationale transporten);
- zorgen voor een cross-check van de in het Centraal Wapenregister geregistreerde wapens die niet geregulariseerd werden;
- systematisch in beslag nemen van illegale vuurwapens.

DOELSTELLING 4: Versterken van de gecoördineerde aanpak van de illegale wapenhandel in België door een betere informatie-uitwisseling en beleidsoverleg tussen alle administratieve en gerechtelijke diensten te organiseren, met name via de steun van de politionele expertise in de schoot van het nieuw opgerichte interfederaal overlegcomité ter bestrijding van de illegale wapenproductie en -handel of door het expertennetwerk Wapens verder uit te bouwen binnen de geïntegreerde politie en haar componenten. [KIV, M5]

DOELSTELLING 5: Effectief opsporen van de trafiek en handel in illegale vuurwapens via het internet ('Darknet', 'deepweb', ...). Dit veronderstelt dat nieuwe rechermogelijkheden op het internet moeten bekeken worden. [KIV, M8 + transversaal thema 2]

DOELSTELLING 6: Doorgedreven opsporen van de illegale vuurwapenhandel om de bevoorrading van het criminele milieu te stoppen, door het verlenen van een kwaliteitsvolle steun in het kader van de opdrachten van de geïntegreerde politie inzake: [KIV, M6-M7]

- technische ondersteuning (identificatie, technische analyse/verslag, tracering ...);
- operationele ondersteuning (huiszoekingen, verhoren ...);
- tactische ondersteuning (de controles richten op de potentiële bronnen van het criminele milieu);
- en strategische ondersteuning (wetgevend advies, beleidsontwikkeling..).

Daartoe kunnen de politiediensten ook bijzondere opsporingsmethoden en af luistermaatregelen aanwenden om de gerechtelijke instanties in staat te stellen een streng vervolgingsbeleid te voeren, overeenkomstig de principes vastgelegd in de vertrouwelijke COL 14/2012 betreffende de gerechtelijke aanpak van de wapenhandel.

DOELSTELLING 7: Verkrijgen van een betere beeldvorming van zowel de legale als illegale wapenhandel, met name door een betere samenwerking en informatie-uitwisseling met de nationale partners zoals de gewesten, de provincies, de douane, FOD Justitie, de Proefbank van Luik en de privésector, ...

DOELSTELLING 8: De politionele aanpak aanpassen volgens de in het kader van de herziening van de Europese richtlijn 91/477/ EEG aangebrachte wijzigingen voor een meer uniforme reglementering, onder meer wat betreft: de nieuwe categorisering van bepaalde vuurwapens, de regels voor online verwerving van vuurwapens, onderdelen en munitie, het uitvaardigen van gemeenschappelijke EU-regels over de markering van vuurwapens met het oog op een betere tracering van wapens, de normen voor Europese neutralisering van vuurwapens, de informatie-uitwisseling tussen de lidstaten en de onderlinge koppeling van nationale wapenregisters, het bepalen van gemeenschappelijke criteria inzake alarmwapens, enz. [KIV, M9 + transversaal thema 5]

DOELSTELLING 9: De internationale samenwerking versterken, met name door: [KIV, transversaal thema 5]

- actief mee te werken aan het prioritaire Europese project EMPACT FIREARMS (vb. door met alle betrokken actoren de acties te implementeren waartoe België zich in het OAP heeft verbonden);
- bij te dragen tot de informatie-uitwisseling via de verschillende bestaande kanalen (SIENA, I-ARMS ...) en in het kader van internationale fora zoals de European Firearms Experts, Europol, Interpol, enz.;
- nauwer samen te werken met de voornaamste landen van herkomst of van bestemming van de illegale vuurwapenhandel waarbij sprake is van een link met België;
- het geïntegreerde beeld van de nationale en internationale illegale vuurwapenhandel te verbeteren;
- rekening te houden met de aanpak gericht op de destabilisatie van de criminele organisaties, met name door een aanpak van de dadergroepen.

DOELSTELLING 10: Naast de inbeslagname, bijdragen tot een maximale verbeurdverklaring van de bij criminele feiten betrokken wapens en de verbeurdverklaring van de illegaal verkregen vermogensvoordelen uit de verkoop van deze wapens. [KIV, M10 + transversaal thema 4]

Strategische doelstelling 2: De interne werking van de geïntegreerde politie inzake de aanpak van illegale wapenhandel verbeteren

DOELSTELLING 11: De beeldvorming inzake illegale wapentrafië en inbeslagnames van illegale vuurwapens verbeteren op het stuk van de registratie en expertise, onder meer door het systeem voor de registratie van de in beslag genomen vuurwapens binnen de geïntegreerde politie te optimaliseren, door informatie in te zamelen en te linken en door in de verschillende politiezones referentiepersonen voor de wapentrafië aan te duiden. [KIV, M1]

DOELSTELLING 12: Meewerken aan de monitoring en evaluatie van de illegale vuurwapenmarkt, met name door: [KIV, punt 4]

- het beeld van het aantal in beslag genomen illegale vuurwapens nauwgezet op te volgen;
- de resultaten van de cross-check met het Centraal wapenregister te analyseren;
- een tactisch beeld te ontwikkelen van de dadergroepen die actief zijn in de illegale invoer/uitvoer van wapens, alsook van de bevoorradingsbronnen.

DOELSTELLING 13: De expertise van de sleutelactoren in de strijd tegen illegale wapenhandel vergroten, onder meer via specifieke opleidingen en een uitwisseling van goede praktijken in het expertennetwerk Wapens van de geïntegreerde politie.

Bijlage 3: Model 10

MODEL NR 10

- o FORMULIER VAN INBESLAGNAME⁽¹⁾
- o VRIJWILLIGE AFSTAND⁽¹⁾
- o INBEWAARGEING VAN EEN VUURWAPEN⁽¹⁾

FORMULIER VAN INBESLAGNAME/ VRIJWILLIGE AFSTAND VAN EEN VUURWAPEN	FORMULIER VAN TIJDELIJKE INBEWAARGEING VAN EEN VUURWAPEN
GRIFFIE VAN: Referentie van de griffier:	
Politie-eenheid: Verbalisant: Nr. van proces-verbaal: Referentienummer parket: Notitienummer onderzoeksrechter:	

Inbeslagname:

Datum van inbeslagname:

Plaats van inbeslagname:

Inbreuk:

Kenmerken van het wapen:

Classificatie volgens wapenwet:

Merk:

Model:

Type of benaming:

Kaliber:

Serienummer:

Gekend CWR: JA / NEEN

Expertise Labo: JA / NEEN

Ballistische expertise: JA / NEEN

Bijzonderheden / Staat van het wapen:

Samengesteld wapen: JA / NEEN

Toebehoren:

Proefbankmerken: JA / NEEN

Identiteit van de beslagene / persoon die afstand doet van het wapen:

Naam en voornaam:

Geboorteplaats en -datum:

Nationaliteit:

Adres:

Rijksregisternummer:

Andere vergunningen CWR: JA / NEEN

Stempel van de politiedienst

Te

op

De Hoofdgriffier of de politiedienst

LATERE WIJZIGINGEN

Teruggave (na een inbeslagname of een tijdelijke bewaargeving) te.....op.....

Stempel van de griffier of van de politiedienst

De Hoofdgriffier of de politiedienst

Overbrenging van de griffier van.....op.....

Stempel van de griffier

De Hoofdgriffier,

Verbeurdverklaring bevolen door beslissing vanop.....

Stempel van de griffier

De Hoofdgriffier,

Overbrenging naar de proefbank voor vuurwapens (na een verbeurdverklaring of een vrijwillige afstand)

Stempel van de griffier

op.....

De Hoofdgriffier,

Andere.....

Stempel van de griffier of van de politiedienst

De Hoofdgriffier of de politiedienst

Bijlage 4: Indeling van types vuurwapens in categorieën bij de analyse van de politieke criminaliteitsstatistieken

Handvuurwapen
Wapen / munitie / springstoffen (old) / Pistool / revolver (old)
Wapen - Vuurwapen / luchtdrukwapen (old) / Pistool / revolver (old)
Wapen - Vuurwapen / Pistool/revolver (niet nader bepaald)
Wapen - Vuurwapen / Pistool/revolver (vuurwapen)
Geweer/karabijn/machinegeweer
Wapen / munitie / springstoffen (old) / Geweer / karabijn (old)
Wapen / munitie / springstoffen (old) / Machinepistool / -geweer (old)
Wapen - Vuurwapen / Geweer / karabijn (vuurwapen)
Wapen - Vuurwapen / Geweer / machinegeweer
Wapen - Vuurwapen / luchtdrukwapen (old) / Jachtwapen (old)
Wapen - Vuurwapen / luchtdrukwapen (old) / Karabijn (old)
Wapen - Vuurwapen / luchtdrukwapen (old) / Machinegeweer (old)
Wapen - Vuurwapen / luchtdrukwapen (old) / Oorlogsgeweer (old)
Wapen - Vuurwapen / luchtdrukwapen (old) / Riotgun (old)
Wapen - Vuurwapen / luchtdrukwapen (old) / Vuurwapen met afgezaagde loop (old)
Wapen - Vuurwapen / Pistool/machinepistool
Wapen - Vuurwapen / Riot-gun
Kunst/antiek - vuurwapen (voor jaartal 1886)
Kunstvoorwerpen / Kunst/antiek - vuurwapen (voor jaartal 1886)

Alarmwapen

Wapen / munitie / springstoffen (old) / Alarmpistool (old)

Wapen - Vuurwapen / Alarmgeweer / -karabijn

Wapen - Vuurwapen / Alarmpistool / -revolver

Wapen - Vuurwapen / luchtdrukwapen (old) / Alarmpistool (old)

Wapen - Vuurwapen / Signaalpistool

Wapen - Vuurwapen / Slachtschietwapen

Wapen - Vuurwapen / Verdovingsvuurwapen

Patronen/munitie

Patronen/munitie / Munitie exclusief voor militair gebruik

Patronen/munitie / Patronen/munities (andere)

Patronen/munitie / Submunitie

Wapen - Vuurwapen / luchtdrukwapen (old) / Jachtpatronen/patronen (old)

Wapen - Vuurwapen / luchtdrukwapen (old) / Munitie (voor vuurwapen) (old)

Onderdelen en toebehoren vuurwapens

Wapen - Onderdelen en toebehoren van wapens / Andere

Wapen - Onderdelen en toebehoren van wapens / Bascule

Wapen - Onderdelen en toebehoren van wapens / Geluïdsdemper

Wapen - Onderdelen en toebehoren van wapens / Karkas/handgreep

Wapen - Onderdelen en toebehoren van wapens / Kulas/schuif

Wapen - Onderdelen en toebehoren van wapens / Lader

Wapen - Onderdelen en toebehoren van wapens / Loop

Wapen - Onderdelen en toebehoren van wapens / Richtapparaat

Wapen - Onderdelen en toebehoren van wapens / Sluïftoestel / -schroef en grendeltoestel

Wapen - Onderdelen en toebehoren van wapens / Trekkersmechanisme

Wapen - Onderdelen en toebehoren van wapens / Trommel/cilinder

Eindnoten

- ¹ Wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, *BS* 9 juni 2006.
- ² Decreet van 15 juni 2012 betreffende de in-, uit-, doorvoer en overbrenging van defensiegerelateerde producten, ander voor militair gebruik dienstig materiaal, ordehandhavingsmateriaal, civiele vuurwapens, onderdelen en munitie, *BS* 4 juli 2012; Décret de 21 juin 2012 relatif à l'importation, à l'exportation, au transit et au transfert d'armes civiles et de produits liés à la défense, *BS* 5 juli 2012; Ordonnantie van 20 juni 2013 betreffende de in-, uit-, doorvoer en overbrenging van defensiegerelateerde producten, ander voor militair gebruik dienstig materiaal, ordehandhavingsmateriaal, civiele vuurwapens, onderdelen, toebehoren en munitie ervan, *BS* 21 juni 2013.
- ³ Voor een analyse van het regulerend kader voor vuurwapens in België en een overzicht van de verschillende betrokken actoren, zie Duquet, N. & Van Alstein, M. (2011), *Vuurwapens: Handel, bezit en gebruik*, Leuven: Acco.
- ⁴ Een creatief en solidair België. Regeringsverklaring en regeerakkoord, Juli 2003, www.mobielvlaanderen.be/pdf/beleidsnota-brieven/federaalregeerakkoord2003.pdf, p. 59.
- ⁵ Richtlijn van de Raad van de Europese Unie 91/477/EEG van 18 juni 1991 inzake de controle op de verwerving en het voorhanden hebben van wapens, *Publicatieblad nr. L 256*, 13 september 1991, p. 0051-0058.
- ⁶ Duquet, N. & Van Alstein, M. (2011), *Vuurwapens: Handel, bezit en gebruik*, Leuven: Acco.
- ⁷ Duquet, N. & Van Alstein, M. (2011), *Vuurwapens: Handel, bezit en gebruik*, Leuven: Acco, p. 19-37.
- ⁸ Art. 3, §1, 15° wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, *BS* 9 juni 2006.
- ⁹ Wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, *BS* 9 juni 2006.
- ¹⁰ Omz. 25 oktober 2011 over de toepassing van de wapenwetgeving, <https://justice.belgium.be/sites/default/files/downloads/Wapenwetgeving-Omzendbrief%20versie%20BS.pdf>, p. 22-23.
- ¹¹ Art. 3, §2 wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, *BS* 9 juni 2006.
- ¹² Art. 9 wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, *BS* 9 juni 2006.
- ¹³ Art. 3, §3 en 11, §1 wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, *BS* 9 juni 2006.
- ¹⁴ Wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, *BS* 9 juni 2006.
- ¹⁵ Omz. 25 oktober 2011 over de toepassing van de wapenwetgeving, <https://justice.belgium.be/sites/default/files/downloads/Wapenwetgeving-Omzendbrief%20versie%20BS.pdf>, p. 32.
- ¹⁶ Decreet van 15 juni 2012 betreffende de in-, uit-, doorvoer en overbrenging van defensiegerelateerde producten, ander voor militair gebruik dienstig materiaal, ordehandhavingsmateriaal, civiele vuurwapens, onderdelen en munitie, *BS* 4 juli 2012; Décret de 21 juin 2012 relatif à l'importation, à l'exportation, au transit et au transfert d'armes civiles et de produits liés à la défense, *BS* 5 juli 2012; Ordonnantie van 20 juni 2013 betreffende de in-, uit-, doorvoer en overbrenging van defensiegerelateerde producten, ander voor militair gebruik dienstig materiaal, ordehandhavingsmateriaal, civiele vuurwapens, onderdelen, toebehoren en munitie ervan, *BS* 21 juni 2013.
- ¹⁷ Politie wil staken vanaf 15 februari, *De Morgen*, 2 februari 2010.
- ¹⁸ Antwoord van de Minister van Binnenlandse Zaken op schriftelijke vraag 582 van 22 maart 2010 van D. Ducarme, *Bulletin van vragen en antwoorden, zittingsperiode 52 (2007-2010)*, Kamer van Volksvertegenwoordigers, 20 april 2010.
- ¹⁹ Gebruik oorlogswapens verdubbeld in België, *De Morgen*, 15 juni 2010.
- ²⁰ Council of the European Union, *European Action Plan to combat illegal trafficking in so called "heavy" firearms which could be used or are used in criminal activities*, 3051st Justice and Home Affairs Council meeting, Brussel, 2 en 3 december 2010.
- ²¹ De dader gebruikte bij deze schietpartij een automatisch aanvalsgeweer van het type FN FAL dat hij op illegale wijze had verworven. Nadien pleegde hij zelfmoord met een revolver van het type Smith & Wesson .41 Magnum dat twee jaar eerder werd gestolen bij een wapenwinkel en daarna in het criminele circuit circuleerde. Voor meer informatie hierover zie Duquet, N. (2016), *Gewapend om te doden: Een explorerende analyse van de gebruikte vuurwapens bij massaschietpartijen in Europa*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p. 16-18.
- ²² Vice-eerste minister, minister van binnenlandse zaken en gelijke kansen – Federale Overheidsdienst justitie, *Strijd tegen illegale wapenhandel en veelplegers wordt opgevoerd*, 1 maart 2012.
- ²³ Nationaal Veiligheidsplan 2012-2015: Samen zorgen voor een veilige en leefbare samenleving, www.politie.be/fed/nl/downloads/file/Brochures/NVP2012-2015.pdf, p. 15.
- ²⁴ Nationaal Veiligheidsplan 2012-2015: Samen zorgen voor een veilige en leefbare samenleving, www.politie.be/fed/nl/downloads/file/Brochures/NVP2012-2015.pdf, p. 27.
- ²⁵ Nationaal Veiligheidsplan 2012-2015: Samen zorgen voor een veilige en leefbare samenleving, www.politie.be/fed/nl/downloads/file/Brochures/NVP2012-2015.pdf, p. 27.
- ²⁶ Gemeenschappelijke omzendbrief COL 14/2012 van de minister van Justitie en het College van Procureurs-generaal van 22 oktober 2012 betreffende de gerechtelijke aanpak van de illegale wapentrafiëk.
- ²⁷ Nationaal Veiligheidsplan 2016-2019: Samen, naar de kern van de zaak, <http://www.politie.be/files/fed/files/ORG/INT/NVP2016-2019.pdf>, p. 65.

- ²⁸ Duquet, N. (2016), Gewapend om te doden: Een explorerende analyse van de gebruikte vuurwapens bij massaschietpartijen in Europa, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p. 19-21 en p. 23-25.
- ²⁹ Two killed in Belgium police anti-terror raid in Verviers, The Telegraph, 15 januari 2015, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/belgium/11349110/Casualties-in-Belgium-police-anti-terror-raid-in-Verviers.html>.
- ³⁰ Thalys: Koen Geens avance 4 points d'action pour lutter contre le trafic d'armes, RTBF, 23 augustus 2015, https://www.rtf.be/info/dossier/attentat-dejoue-dans-le-thalys/detail_thalys-koen-geens-veut-lutter-contre-le-traffic-d-armes-vers-la-belgique?id=9060193.
- ³¹ Minister van Binnenlandse Zaken Jambon, J., Kanaalplan werpt eerste vruchten af, 29 september 2016, <http://www.janjabon.be/nieuws/kanaalplan-werpt-eerste-vruchten-af>, geraadpleegd op 7 June 2017.
- ³² Wet van 27 april 2016 inzake aanvullende maatregelen ter bestrijding van terrorisme, BS 9 mei 2016.
- ³³ Koninklijk besluit van 29 oktober 2015 tot oprichting van een interfederaal overlegcomite ter bestrijding van de illegale wapenproductie en -handel, BS 9 november 2015.
- ³⁴ Mondelinge communicatie met de Federale wapendienst, 6 april 2017.
- ³⁵ Antwoord van de Minister van Justitie op schriftelijke vraag 579 van 1 oktober 2015 van N. Lijnen, Bulletin van vragen en antwoorden, zittingsperiode 54 (2014-2019), Kamer van Volksvertegenwoordigers, 28 december 2015.
- ³⁶ Kadernota Integrale Veiligheid 2016-2019, <https://www.besafe.be/criminaliteitspreventie/wetgeving/kadernota-integrale-veiligheid-2016-2019-en-nationaal-veiligheidsp>, p. 119-122.
- ³⁷ Nationaal Veiligheidsplan 2016-2019: Samen, naar de kern van de zaak, <http://www.politie.be/files/fed/files/ORG/INT/NVP2016-2019.pdf>, p. 65 e.v.
- ³⁸ Zie bijvoorbeeld Vanderveen, G., Pleysier, S. & Rodenhuis, W., Meten van onveiligheid, in: Stol, W. et al. (red.), Basisboek Integrale Veiligheid, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers, p. 92-93.
- ³⁹ Bockstaele, M. et al. (2009), De zoeking onderzocht, Antwerpen: Maklu-Uitgevers, p. 160-161
- ⁴⁰ Omz. 25 oktober 2011 over de toepassing van de wapenwetgeving, <https://justice.belgium.be/sites/default/files/downloads/Wapenwetgeving-Omzendbrief%20versie%20BS.pdf>, p. 155.
- ⁴¹ Art. 28, §2 wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, BS 9 juni 2006..
- ⁴² Mondelinge communicatie met de Provinciale wapendienst Antwerpen, 19 april 2017.
- ⁴³ Mondelinge communicatie met de Provinciale wapendienst Antwerpen, 19 april 2017.
- ⁴⁴ Omz. 25 oktober 2011 over de toepassing van de wapenwetgeving, <https://justice.belgium.be/sites/default/files/downloads/Wapenwetgeving-Omzendbrief%20versie%20BS.pdf>, p. 152.
- ⁴⁵ Art. 30 wet van 5 augustus 1992 op het politieambt, BS 22 december 1992.
- ⁴⁶ Omz. 25 oktober 2011 over de toepassing van de wapenwetgeving, <https://justice.belgium.be/sites/default/files/downloads/Wapenwetgeving-Omzendbrief%20versie%20BS.pdf>, p. 152.
- ⁴⁷ Omz. 25 oktober 2011 over de toepassing van de wapenwetgeving, <https://justice.belgium.be/sites/default/files/downloads/Wapenwetgeving-Omzendbrief%20versie%20BS.pdf>, p. 153.
- ⁴⁸ Het hiertoe te gebruiken standaardformulier is vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 16 oktober 2008 tot aanpassing aan de wapenwet van 8 juni 2006 van de modellen van verschillende formulieren en documenten, BS 10 oktober 2008.
- ⁴⁹ Omz. 25 oktober 2011 over de toepassing van de wapenwetgeving, <https://justice.belgium.be/sites/default/files/downloads/Wapenwetgeving-Omzendbrief%20versie%20BS.pdf>, p. 153.
- ⁵⁰ De Ceuster, J., Van den Meerschaut, E. en Chainiaux, P. (2009), Handboek: de Wapenwet, Brussel: Politeia, bijlage AH, p. 413-416.
- ⁵¹ Mondelinge communicatie met het Centraal Wapenregister, 24 maart 2017.
- ⁵² Omz. 25 oktober 2011 over de toepassing van de wapenwetgeving, <https://justice.belgium.be/sites/default/files/downloads/Wapenwetgeving-Omzendbrief%20versie%20BS.pdf>, p. 143.
- ⁵³ Mondelinge communicatie met het Centraal Wapenregister, 24 maart 2017.
- ⁵⁴ Mondelinge communicatie met de Vuurproefbank, 4 mei 2017.
- ⁵⁵ Omz. 25 oktober 2011 over de toepassing van de wapenwetgeving, <https://justice.belgium.be/sites/default/files/downloads/Wapenwetgeving-Omzendbrief%20versie%20BS.pdf>, p. 153.
- ⁵⁶ Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017; Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 25 april 2017.
- ⁵⁷ Mondelinge communicatie voormalig diensthoofd Federale wapendienst, 15 maart 2017.
- ⁵⁸ Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017; Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017.
- ⁵⁹ Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling terrorisme FGP Antwerpen, 24 mei 2017; Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017; Mondelinge communicatie met de Vuurproefbank, 4 mei 2017; Mondelinge communicatie voormalig diensthoofd Federale wapendienst, 15 maart 2017; Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017.
- ⁶⁰ Mondelinge communicatie met de Vuurproefbank, 4 mei 2017.

- ⁶¹ Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017.
- ⁶² Mondelinge communicatie met de Federale wapendienst, 6 april 2017.
- ⁶³ Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017.
- ⁶⁴ Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017.
- ⁶⁵ Mondelinge communicatie met de Vuurproefbank, 4 mei 2017.
- ⁶⁶ Mondelinge communicatie met de Vuurproefbank, 4 mei 2017.
- ⁶⁷ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ⁶⁸ Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 25 april 2017.
- ⁶⁹ Bockstaele, M. (2011), *Processen-verbaal*, Antwerpen: Maklu-Uitgevers, p. 79.
- ⁷⁰ Art. 35 Sv.
- ⁷¹ Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017; Mondelinge communicatie met DRI/BIPOL, 7 juni 2017.
- ⁷² Mondelinge communicatie met DRI/BIPOL, 7 juni 2017. Zie ook Bockstaele, M. (2011), *Processen-verbaal*, Antwerpen: Maklu-Uitgevers, p. 81.
- ⁷³ Federale Politie (2016), *Criminaliteitsstatistieken*, <http://www.stat.policefederale.be/criminaliteitsstatistieken/>, geraadpleegd op 9 juni 2017. Zie ook Bruggeman, W. (2004), *Politiestatistiek*, Antwerpen: Maklu-Uitgevers, p. 45-49.
- ⁷⁴ Federale politie (s.d.), *Methodologische nota politieke criminaliteitsstatistieken*, http://www.stat.policefederale.be/assets/pdf/methodologie/methodologische_nota_PCS_algemeen.pdf, p. 4, geraadpleegd op 6 juni 2017.
- ⁷⁵ Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017; Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017; Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017.
- ⁷⁶ Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017; Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017.
- ⁷⁷ Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017; Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ⁷⁸ Mondelinge communicatie met DRI/BIPOL, 7 juni 2017.
- ⁷⁹ Mondelinge communicatie met DRI/BIPOL, 7 juni 2017; Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017.
- ⁸⁰ Mondelinge communicatie met DRI/BIPOL, 7 juni 2017; Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017; Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling terrorisme FGP Antwerpen, 24 mei 2017.
- ⁸¹ Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017.
- ⁸² Mondelinge communicatie met DRI/BIPOL, 7 juni 2017.
- ⁸³ Mondelinge communicatie met DRI/BIPOL, 7 juni 2017.
- ⁸⁴ Bockstaele, M. et al. (2009), *De zoeking onderzocht*, Antwerpen: Maklu-Uitgevers, p. 182.
- ⁸⁵ Bockstaele, M. et al. (2009), *De zoeking onderzocht*, Antwerpen: Maklu-Uitgevers, p. 184.
- ⁸⁶ Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017; Mondelinge communicatie met de Provinciale wapendienst Antwerpen, 19 april 2017.
- ⁸⁷ Zie Hoven en Rechtbanken van België, *Statistiek*, <https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/rechterlijke-orde/beheer-en-ondersteuning/college-van-hoven-en-rechtbanken/statistiek>, geraadpleegd op 7 juni 2017.
- ⁸⁸ De directeur van de Proefbank kan, met toestemming van de minister van Justitie, beslissen om bepaalde wapens niet te vernietigen omwille van historische, wetenschappelijke of didactische redenen. In dat geval worden de betrokken wapens geschonken aan een door de minister aangeduid museum van publiek recht, een wetenschappelijke instelling of een politiedienst (Omz. 25 oktober 2011 over de toepassing van de wapenwetgeving, <https://justice.belgium.be/sites/default/files/downloads/Wapenwetgeving-Omzendbrief%20versie%20BS.pdf>, p. 155).
- ⁸⁹ Omz. 25 oktober 2011 over de toepassing van de wapenwetgeving, <https://justice.belgium.be/sites/default/files/downloads/Wapenwetgeving-Omzendbrief%20versie%20BS.pdf>, p. 155.
- ⁹⁰ Mondelinge communicatie met de Vuurproefbank, 4 mei 2017.
- ⁹¹ Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017; Mondelinge communicatie voormalig diensthoofd Federale wapendienst, 15 maart 2017.
- ⁹² Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017.
- ⁹³ Mondelinge communicatie met de Vuurproefbank, 4 mei 2017.
- ⁹⁴ Mondelinge communicatie met de Provinciale wapendienst Antwerpen, 19 april 2017; Mondelinge communicatie met de Federale wapendienst, 6 april 2017.
- ⁹⁵ Mondelinge communicatie met de Federale wapendienst, 6 april 2017; Mondelinge communicatie met de Vuurproefbank, 4 mei 2017.

- ⁹⁶ Le directeur du banc d'épreuves des armes de Liège placé sous mandat d'arrêt, *La Libre Belgique*, 1 november 2016, <http://www.lalibre.be/regions/liege/le-directeur-du-banc-d-epreuves-des-armes-de-liege-place-sous-mandat-d-arret-5818cc63cd70fb896a6353a2>; Détournement au banc d'épreuves de Liège: Jean-Luc Stassen, le directeur, reste en détention pour un mois, *La Meuse*, 17 november 2016, <http://www.lameuse.be/1720927/article/2016-11-17/detournement-au-banc-d-epreuves-de-liege-jean-luc-stassen-le-directeur-reste-en>; Directeur du banc d'épreuves libéré !, *La Dernière Heure*, 8 december 2016 <http://www.dhnet.be/actu/faits/directeur-du-banc-d-epreuves-libere-584948dacad709a48787c4026>.
- ⁹⁷ Mondelinge communicatie met de Federale wapendienst, 6 april 2017. Zie ook Antwoord van de Minister van Justitie op schriftelijke vraag 1743 van 20 februari 2017 van K. Degroote, *Bulletin van vragen en antwoorden, zittingsperiode 54 (2014-2019)*, Kamer van Volksvertegenwoordigers, 6 april 2017.
- ⁹⁸ Mondelinge communicatie met de Vuurproefbank, 4 mei 2017.
- ⁹⁹ Mondelinge communicatie met de Vuurproefbank, 4 mei 2017.
- ¹⁰⁰ Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 25 april 2017.
- ¹⁰¹ Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 25 april 2017.
- ¹⁰² Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 25 april 2017; Mondelinge communicatie met verantwoordelijke PACOS-project, 16 mei 2017.
- ¹⁰³ Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 25 april 2017; Mondelinge communicatie met verantwoordelijke PACOS-project, 16 mei 2017.
- ¹⁰⁴ Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling terrorisme FGP Antwerpen, 24 mei 2017.
- ¹⁰⁵ Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 25 april 2017; Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017.
- ¹⁰⁶ Mondelinge communicatie met de Federale wapendienst, 6 april 2017; Mondelinge communicatie met de Provinciale wapendienst Antwerpen, 19 april 2017; Mondelinge communicatie met verantwoordelijke PACOS-project, 16 mei 2017.
- ¹⁰⁷ Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 25 april 2017.
- ¹⁰⁸ Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 25 april 2017.
- ¹⁰⁹ Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling terrorisme FGP Antwerpen, 24 mei 2017; Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 25 april 2017.
- ¹¹⁰ Mondelinge communicatie NICC, 24 februari 2017.
- ¹¹¹ NICC (s.d.), Gewapend voor efficiënter ballistisch onderzoek, *NICC/INCC Magazine*, 2, https://nicc.fgov.be/upload/files/OverhetNICC/NICC_minimagazine2_NL_LR%5B2%5D.pdf, p. 2.
- ¹¹² NICC (s.d.), Gewapend voor efficiënter ballistisch onderzoek, *NICC/INCC Magazine*, 2, https://nicc.fgov.be/upload/files/OverhetNICC/NICC_minimagazine2_NL_LR%5B2%5D.pdf, p. 2.
- ¹¹³ NICC (s.d.), Gewapend voor efficiënter ballistisch onderzoek, *NICC/INCC Magazine*, 2, https://nicc.fgov.be/upload/files/OverhetNICC/NICC_minimagazine2_NL_LR%5B2%5D.pdf, p. 2.
- ¹¹⁴ Cijfers opgevraagd bij NICC.
- ¹¹⁵ Mondelinge communicatie NICC, 24 februari 2017.
- ¹¹⁶ Mondelinge communicatie NICC, 24 februari 2017.
- ¹¹⁷ Mondelinge communicatie NICC, 24 februari 2017; Mondelinge communicatie voormalig diensthoofd Federale wapendienst, 15 maart 2017; Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling terrorisme FGP Antwerpen, 24 mei 2017.
- ¹¹⁸ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017; Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling terrorisme FGP Antwerpen, 24 mei 2017; Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017.
- ¹¹⁹ Duquet, N. & Van Alstein, M. (2016), *Guns for sale: The Belgian illicit gun market in a European perspective*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p. 13-14.
- ¹²⁰ Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017; Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling terrorisme FGP Antwerpen, 24 mei 2017.
- ¹²¹ Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017.
- ¹²² Terreur vreet politie op, *De Standaard*, 21 januari 2017.
- ¹²³ Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017.
- ¹²⁴ Mondelinge communicatie NICC, 24 februari 2017.
- ¹²⁵ Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017.
- ¹²⁶ Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017.
- ¹²⁷ Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017.
- ¹²⁸ Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017.
- ¹²⁹ Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017.
- ¹³⁰ Bockstaele, M. et al. (2009), *De zoeking onderzocht*, Antwerpen: Maklu-Uitgevers, p. 316-317.

- ¹³¹ Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017; Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017; Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017.
- ¹³² Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017; Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling terrorisme FGP Antwerpen, 24 mei 2017; Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017; Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ¹³³ Resolutie 70/1 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (25 september 2015), Transforming our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development, *UN Doc. A/RES/70/1* (2015).
- ¹³⁴ Zie bijvoorbeeld: Paris attacks: Belgium's arms bazaar, *Financial Times*, 19 november 2015, <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/33a2d592-8dde-11e5-a549-b89a1dfedegb.html#axzz3u1VQ13fg>; Kalachnikov, Glock et Beretta à la demande: la filière belge, *l'Obs*, 15 november 2015, <http://tempsreel.nouvelobs.com/attentats-terroristes-a-paris/20151112.OBS9315/kalachnikov-glock-et-beretta-a-la-demande-la-filiere-belge.html>.
- ¹³⁵ Tekenend in dat verband zijn bijvoorbeeld de persberichten van de federale ministerraad van 4 maart, 3 juni en 9 december 2005.
- ¹³⁶ Duquet, N. & Van Alstein, M. (2016), De illegale wapenhandel, in E. De Baene (red.), *Wapens. Economische en individuele activiteiten*, Heule: Inni, 15-1 tot en met 15-19.
- ¹³⁷ Duquet, N. & Van Alstein, M. (2014), Vuurwapen te koop. Het profiel van de legale en illegale markt voor vuurwapens in België, in Baum, T., Depauw, S. & Duquet, N. (red.), *Belgische wapenhandel: Een politiek, economisch en ethisch hangijzer*, Leuven: Acco, p. 121-144.
- ¹³⁸ Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017; Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017; Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017.
- ¹³⁹ Federale politie (2017), *Politie criminaliteitsstatistieken België 2000 – kwartaal 3 2016*, http://www.stat.policefederale.be/assets/pdf/crimestat/nationaal/rapport_2016_trim3_nat_belgie_nl.pdf.
- ¹⁴⁰ Jonge boefjes met kalasjnikovs, *Het Laatste Nieuws*, 2 februari 2010.
- ¹⁴¹ Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017.
- ¹⁴² Wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, *BS* 9 juni 2006.
- ¹⁴³ Duquet, N. & Van Alstein, M. (2011), *Vuurwapens: handel, bezit en gebruik*, Leuven: Acco, p. 145-161.
- ¹⁴⁴ Federale politie (2017), *Politie criminaliteitsstatistieken België 2000 – kwartaal 3 2016*, http://www.stat.policefederale.be/assets/pdf/crimestat/nationaal/rapport_2016_trim3_nat_belgie_nl.pdf.
- ¹⁴⁵ Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017; Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017; Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017.
- ¹⁴⁶ Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017.
- ¹⁴⁷ College van de hoven en rechtbanken (2016), *De jaarlijkse statistieken van de hoven en de rechtbanken – gegevens 2015: Rechtbanken van eerste aanleg, correctionele zaken*, Brussel: FOD Justitie, p. 35.
- ¹⁴⁸ Mondelinge communicatie voormalig diensthoofd Federale wapendienst, 15 maart 2017; Mondelinge communicatie met de Vuurproefbank, 4 mei 2017; Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017; Mondelinge communicatie met vertegenwoordigers van diverse diensten binnen de Federale politie, 28 maart 2017.
- ¹⁴⁹ Antwoord van de Minister van Justitie op schriftelijke vraag 1760 van 28 februari 2017 van K. Degroote, *Bulletin van vragen en antwoorden, zittingsperiode 54 (2014-2019)*, Kamer van Volksvertegenwoordigers, 6 april 2017.
- ¹⁵⁰ Antwoord van de Minister van Justitie op schriftelijke vraag 1743 van 20 februari 2017 van K. Degroote, *Bulletin van vragen en antwoorden, zittingsperiode 54 (2014-2019)*, Kamer van Volksvertegenwoordigers, 6 april 2017.
- ¹⁵¹ Statistieken Centraal Wapenregister.
- ¹⁵² Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017; Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017.
- ¹⁵³ Bruinsma, M.Y. & Moors, J.A. (2005). *Illegale vuurwapens: Gebruik, bezit en handel in Nederland 2001-2003*. Tilburg: WODC, IVA Tilburg, p. 69.
- ¹⁵⁴ Bruinsma, M.Y. & Moors, J.A. (2005). *Illegale vuurwapens: Gebruik, bezit en handel in Nederland 2001-2003*. Tilburg: WODC, IVA Tilburg.
- ¹⁵⁵ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ¹⁵⁶ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction and Europol (2016), *EU Drug Markets Report: In-Depth Analysis*, Luxembourg: EMCDDA–Europol Joint publications, Publications Office of the European Union.
- ¹⁵⁷ Decorte, T. & Paoli, L. (2014), *Canabis production in Belgium: assessment of the nature and harms, and implications for priority setting (CANMARKT) – Summary*, Brussel: Federaal Wetenschapsbeleid, http://www.belspo.be/belspo/organisation/publ/pub_ostc/Drug/rDR63summ_en.pdf, geraadpleegd op 15 juni 2017.
- ¹⁵⁸ Plettinckx, E. et al (2014). *Belgisch Nationaal drugsreport 2014, Nieuwe Ontwikkelingen en Trends*, Brussel: WIV-ISP, p. 165-90.
- ¹⁵⁹ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction and Europol (2016), *EU Drug Markets Report: In-Depth Analysis*, Luxembourg: EMCDDA–Europol Joint publications, Publications Office of the European Union, p. 126; Nooit zoveel drugslabs opgerold als in 2016: "Het zijn allemaal professionele installaties", *Het Laatste Nieuws*, 17 februari 2017.

<http://www.hln.be/hln/nl/957/Binnenland/article/detail/3082589/2017/02/17/Nooit-zoveel-drugslabs-opgerold-als-in-2016-Het-zijn-allemaal-professionele-installaties.dhtml>; Smet, V. et al. (2013), *SUPMAP - Het aanbod van illegale drugs in België: wat weten we? Een haalbaarheidsstudie van betrouwbare indicatoren voor het drugsaanbod*, Gent: Academia Press, http://www.belspo.be/belspo/organisation/publ/pub_ostc/Drug/rDR62_nl.pdf.

- 160 Europol (2017), *SOCTA 2017. Serious and organised crime threat assessment: Crime in the age of technology*, Den Haag: Europol, p. 37.
- 161 Plettinckx, E. et al. (2014). *Belgisch Nationaal drugsreport 2014, Nieuwe Ontwikkelingen en Trends*, Brussel: WIV-ISP, p. 165-190; Smet, V. et al. (2013), *SUPMAP - Het aanbod van illegale drugs in België: wat weten we? Een haalbaarheidsstudie van betrouwbare indicatoren voor het drugsaanbod*, Gent: Academia Press, http://www.belspo.be/belspo/organisation/publ/pub_ostc/Drug/rDR62_nl.pdf.
- 162 Sauviller, R. (2017), *Borgerokko Maffia: Marokkaanse drugsmisdaad in Antwerpen*, Antwerpen: Overamstel.
- 163 Afrekening in drugsmilieu eist dode, *Het Laatste Nieuws*, 3 november 2014, <http://www.hln.be/regio/nieuws-uit-antwerpen/afrekening-in-drugsmilieu-eist-dode-a2109317/>; Twintig jaar cel voor fatale schietpartij in drugsmilieu, *De Standaard*, 5 december 2016, http://www.standaard.be/cnt/dmf20161205_02608756; Silvio Aquino door het hoofd geschoten, ook liquidatie in Roermond, *HLN*, 27 augustus 2015, <http://www.hln.be/hln/nl/34622/Dossier-Aquino/article/detail/2437063/2015/08/27/Silvio-Aquino-door-het-hoofd-geschoten-ook-liquidatie-in-Roermond.dhtml>; "Drugsdealer greep plots pistool", *HLN*, 19 augustus 2016, <http://www.hln.be/hln/nl/957/Binnenland/article/detail/2834248/2016/08/19/Drugsdealer-greep-plots-pistool.dhtml>; Moordwapen executie Dadizele gevonden, *HLN*, 31 augustus 2016, <http://www.hln.be/hln/nl/957/Binnenland/article/detail/2844721/2016/08/31/Moordwapen-executie-Dadizele-gevonden.dhtml>.
- 164 Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- 165 Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- 166 Nederlands drugsnetwerk reikt tot diep in Vlaanderen, *De Standaard*, 5 april 2016.
- 167 Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- 168 Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- 169 Overvallers Zaventem waren vermoed als politiemannen, *De Morgen*, 19 februari 2013, <http://www.demorgen.be/binnenland/overvallers-zaventem-waren-vermoed-als-politiemannen-b4c760f9/>; Brazen Jewel Robbery at Brussels Airport Nets \$50 Million in Diamonds, *The New York Times*, 19 februari 2013, http://www.nytimes.com/2013/02/20/world/europe/thieves-steal-millions-in-diamonds-at-brussels-airport.html?_r=0&pagewanted=all; Diamond heist at Brussels airport nets gang up to £30m in gems, *The Guardian*, 19 februari 2013, <https://www.theguardian.com/world/2013/feb/19/diamond-robbery-brussels-airport-plane>.
- 170 Belgian shopping centre evacuated after robbery by men armed with Kalashnikovs in Chatelineau, *Independent*, 22 oktober 2016, <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/belgian-supermarket-evacuated-armed-man-police-latest-belgium-a7374991.html>; Drie overvallers met kalasjnikovs geklist na achtervolging in Brussel, *Het Laatste Nieuws*, 21 maart 2015, <http://www.hln.be/hln/nl/957/Binnenland/article/detail/2260256/2015/03/21/Drie-overvallers-met-kalasjnikovs-geklis-na-achtervolging-in-Brussel.dhtml>; Vijf Luikenaren langer in cel voor overval op Tongerse dancinguitbater, *Het Laatste Nieuws*, 20 mei 2011, <http://www.hln.be/regio/nieuws-uit-brussel/mannen-met-maskers-overvallen-postkantoor-a2485360/>; Mannen met maskers overvallen postkantoor, *HLN*, 10 oktober 2015, <http://m.hln.be/nieuws/binnenland/vijf-luikenaren-langer-in-cel-voor-overval-op-tongerse-dancinguitbater-a21d1a18/>.
- 171 Europol (2017), *Outlaw motorcycle gangs*, <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/outlaw-motorcycle-gangs>, geraadpleegd op 6 juni 2017; Nederlandse politie (2014), *Outlawbikers in Nederland*, <https://www.politie.nl/binaries/content/assets/politie/documenten-algemeen/publicaties-archief/outlawbikers-in-nederland.pdf>.
- 172 De bende van de brave bikers, *Knack*, 10 juni 2015, <http://www.knack.be/nieuws/belgie/bendeoorlog-verwacht-in-belgie/article-normal-577537.html>.
- 173 4 jaar cel voor wiettelende vader, zoon en schoondochter, *Het Laatste Nieuws*, 9 januari 2017, <http://www.hln.be/hln/nl/957/Binnenland/article/detail/3050443/2017/01/09/4-jaar-cel-voor-wiettelende-vader-zoon-en-schoondochter.dhtml>; Cannabisplantage van Outlaws opgerold, *Persinfo.org*, 3 september 2010, <http://www.persinfo.org/nl/nieuws/artikel/cannabisplantage-van-outlaws-opgerold/25251>.
- 174 Belgische tip bracht groot onderzoek naar Bandidos in Nederland op gang, *Het Laatste Nieuws*, 31 juli 2015, <http://www.hln.be/hln/nl/957/Binnenland/article/detail/2409356/2015/07/31/Belgische-tip-bracht-groot-onderzoek-naar-Bandidos-in-Nederland-op-gang.dhtml>.
- 175 Arsenaal wapens gevonden na huiszoeking bij drugsdealer, *Het Nieuwsblad*, 30 mei 2015, http://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20150529_01705960.
- 176 De bende van de brave bikers, *Knack*, 10 juni 2015, <http://www.knack.be/nieuws/belgie/bendeoorlog-verwacht-in-belgie/article-normal-577537.html>.
- 177 De bende van de brave bikers, *Knack*, 10 juni 2015, <http://www.knack.be/nieuws/belgie/bendeoorlog-verwacht-in-belgie/article-normal-577537.html>.
- 178 Arsenaal wapens gevonden na huiszoeking bij drugsdealer, *Het Nieuwsblad*, 30 mei 2015, http://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20150529_01705960; Drugs en wapens bij motorbendelid, *VTM*, 30 mei 2015,

- <https://nieuws.vtm.be/binnenland/143481-drugs-en-wapens-bij-motorbendelid>; De bende van de brave bikers, *Knack*, 10 juni 2015, <http://www.knack.be/nieuws/belgie/bendeoorlog-verwacht-in-belgie/article-normal-577537.html>.
- 179 34 mensen opgepakt en zware wapens aangetroffen bij huiszoekingen No Surrender, *Het Laatste Nieuws*, 7 maart 2017, <http://www.hln.be/hln/nl/957/Binnenland/article/detail/3098460/2017/03/07/34-mensen-opgepakt-en-zware-wapens-aangetroffen-bij-huiszoekingen-No-Surrender.dhtml>.
- 180 'Bendeoorlog verwacht in België', *Knack*, 10 juni 2015, <http://www.knack.be/nieuws/belgie/bendeoorlog-verwacht-in-belgie/article-normal-577537.html>.
- 181 De Outlaws-moorden: de feiten, *Het Laatste Nieuws*, 9 september 2012, <http://www.hln.be/hln/nl/957/Binnenland/article/detail/1498066/2012/09/09/De-Outlaws-moorden-de-feiten.dhtml>.
- 182 Europol (2017), *Outlaw motorcycle gangs*, <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/outlaw-motorcycle-gangs>, geraadpleegd op 6 juni 2017; Fear of turf war between Outlaw Motorcycle Gangs in Europe, *Europol press release*, 31 december 2012, <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/fear-of-turf-war-between-outlaw-motorcycle-gangs-in-europe>.
- 183 Europol (2017), *Outlaw motorcycle gangs*, <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/outlaw-motorcycle-gangs>, geraadpleegd op 6 juni 2017; Fear of turf war between Outlaw Motorcycle Gangs in Europe, *Europol press release*, 31 december 2012, <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/fear-of-turf-war-between-outlaw-motorcycle-gangs-in-europe>.
- 184 Kempense verdachte van wapensmokkel gelinkt aan motorbende No Surrender, *Gazet van Antwerpen*, 16 januari 2015, http://www.gva.be/cnf/dmf20150115_01476579/kempense-verdachte-van-wapensmokkel-gelinkt-aan-motorbende-no-surrender.
- 185 Mondelinge communicatie met DJSOC/Terro, 22 maart 2017.
- 186 Mondelinge communicatie met OCAD, 18 april 2017.
- 187 Duquet, N. (2016), *Gewapend om te doden: Een explorerende analyse van de gebruikte vuurwapens bij massaschietpartijen in Europa*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut.
- 188 'Iedereen is verbrand. Er zijn foto's van ons in omloop', *De Standaard*, 11 maart 2017.
- 189 Quand al Qaeda recrutait à Bruxelles, *La Libre Belgique*, 3 mei 2011.
- 190 Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017.
- 191 Mondelinge communicatie met OCAD, 18 april 2017.
- 192 Vrienden Abdeslam en Abaaoud opgepakt voor drugshandel, *De Standaard*, 22 april 2017.
- 193 Mondelinge communicatie met DJSOC/Terro, 22 maart 2017.
- 194 Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017.
- 195 Mondelinge communicatie met DJSOC/Terro, 22 maart 2017.
- 196 Mondelinge communicatie met OCAD, 18 april 2017.
- 197 Mondelinge communicatie met DJSOC/Terro, 22 maart 2017.
- 198 Duquet, N. (2016), Duquet, N. (2016), *Gewapend om te doden: Een explorerende analyse van de gebruikte vuurwapens bij massaschietpartijen in Europa*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut.
- 199 Twee arrestaties in België voor wapenlevering aan Parijse terrorist, *Het Laatste Nieuws*, 28 april 2017; French police question 10 over January 2015 Paris attacks, *Reuters*, 26 april 2017, <http://www.reuters.com/article/us-france-attacks-idUSKBN17S0TU>
- 200 Zie onder meer Basra R., Neumann, P.R. & Brunner, C. (2016), *Criminal pasts, terrorist futures: European Jihadists and the new crime-terror nexus*, Londen: ICSR.
- 201 Duquet, N. (2016), *Gewapend om te doden: Een explorerende analyse van de gebruikte vuurwapens bij massaschietpartijen in Europa*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p. 19-21; Broers El Bakraoui: van zware gangsters tot zelfmoordterroristen, *De Morgen*, 23 maart 2016, <http://www.demorgen.be/binnenland/broers-el-bakraoui-van-zware-gangsters-tot-zelfmoordterroristen-b808eebo/>; Het parcours van Ibrahim El Bakraoui, *Het Belang van Limburg*, 25 maart 2016; 'Ja, er zijn blunders gemaakt', *De Morgen*, 26 maart 2016.
- 2016; 'Parijs was een waarschuwing, Brussel een herinnering', *De Standaard*, 14 april 2016.
- 202 Mondelinge communicatie met DJSOC/Terro, 22 maart 2017.
- 203 De broers El bakraoui: van kalasjnikovcriminelen tot islamgangsters, *Humo*, 29 maart 2016.
- 204 Aanslagen - Een jaar later - Wapen- en documentenleveranciers terroristen al veroordeeld, *Belga*, 15 maart 2016.
- 205 Bruxelles: les présumés fournisseurs d'armes de Khalid El Bakraoui plaident l'acquittement, *La Capitale*, 27 oktober 2016, <http://www.lacapitale.be/1705407/article/2016-10-27/bruxelles-les-presumes-fournisseurs-d-armes-de-khalid-el-bakraoui-plaident-l-acq>.
- 206 Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017.
- 207 Aanslagen - Een jaar later - Wapen- en documentenleveranciers terroristen al veroordeeld, *Belga*, 15 maart 2016.
- 208 Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017.
- 209 Nemmouche reconnaît le vol d'armes, pas la tuerie antisémite, *La Dernière Heure*, 4 juni 2014, <http://www.dhnet.be/actu/faits/nemmouche-reconnait-le-vol-d-armes-pas-la-tuerie-antisemite-538ec86c3570900304a2b2b1>; Mehdi Nemmouche zwijgt ook in België, *De Standaard*, 30 juli 2014.

- 210 Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017.
- 211 Nemmouche est venu à Marseille un mois avant la tuerie de Bruxelles, *France 3*, 14 januari 2015, <http://france3-regions.francetvinfo.fr/provence-alpes-cote-d-azur/2015/01/14/nemmouche-est-venu-marseille-un-mois-avant-la-tuerie-de-bruxelles-632926.html>; Le 3e suspect avait rencontré Nemmouche à Marseille, *7sur7*, 28 september 2015, <http://france3-regions.francetvinfo.fr/provence-alpes-cote-d-azur/2015/01/14/nemmouche-est-venu-marseille-un-mois-avant-la-tuerie-de-bruxelles-632926.html>; Belgque/musée juif: un complice de nemmouche remis en liberté conditionnelle, *i24News*, 22 november 2016, <https://www.i24news.tv/fr/actu/international/europe/130824-161122-belgique-musee-juif-un-complice-de-nemmouche-remis-en-liberte-conditionnelle>.
- 212 Zie bijvoorbeeld: 12 verdachten opgepakt die in Brussel aanslag planden tijdens Rode Duivels-match, *Newsmonkey*, 18 juni 2016, <http://newsmonkey.be/article/68334>; Arrestaties bij huiszoekingen vanwege terrorisme in Brussel, *NOS*, 12 augustus 2016, <http://nos.nl/artikel/2124998-arrestaties-bij-huiszoekingen-vanwege-terrorisme-in-brussel.html>; Terreuronderzoek: vier huiszoekingen in Molenbeek, *deredactie.be*, 14 januari 2017, <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/regio/brussel/1.2866037>; Elf personen opgepakt bij negen huiszoekingen in Brusselse en Liedekerke, *Het Laatste Nieuws*, 8 februari 2017, <http://www.hln.be/hln/nl/32616/Terreurdreiging-in-Belgie/article/detail/3075719/2017/02/08/Elf-persoon-opgepakt-bij-negen-huiszoekingen-in-Brusselse-en-Liedekerke.dhtml>; Huiszoekingen in Brussel en Waals-Brabant in terrorisme-onderzoek, *Het Laatste Nieuws*, 6 maart 2017, <http://www.hln.be/hln/nl/32616/Terreurdreiging-in-Belgie/article/detail/3097369/2017/03/06/Huiszoekingen-in-Brussel-en-Waals-Brabant-in-terrorisme-onderzoek.dhtml>.
- 213 Mondelinge communicatie met DJSOC/Terro, 22 maart 2017.
- 214 Mondelinge communicatie met OCAD, 18 april 2017; Mondelinge communicatie met DJSOC/Terro, 22 maart 2017.
- 215 Mondelinge communicatie met OCAD, 18 april 2017; Federaal procureur vraagt gemeenschappen terreurverdachten beter op te volgen, *De Standaard*, 22 augustus 2016.
- 216 Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017.
- 217 Mondelinge communicatie met DJSOC/Terro, 22 maart 2017.
- 218 Mondelinge communicatie met DJSOC/Terro, 22 maart 2017.
- 219 Mondelinge communicatie met OCAD, 18 april 2017.
- 220 * Van Themsche bezocht sites van Blood&Honour en BBET", *Gazet van Antwerpen*, 12 september 2006, <http://www.gva.be/cnt/oid420633/archief-van-themsche-bezocht-sites-van-blood-honour-en-bbet>.
- 221 17 extreem-rechtse verdachten opgepakt, *De Standaard*, 7 september 2006, http://www.standaard.be/cnt/dmf07092006_031; Hoofdverdachte Bloed, Bodem, Eer en Trouw riskeert acht jaar cel, *De Morgen*, 13 september 2011.
- 222 17 extreem-rechtse verdachten opgepakt, *De Standaard*, 7 september 2006, http://www.standaard.be/cnt/dmf07092006_031.
- 223 Nieuwe huiszoekingen en arrestaties bij extreem-rechts, *Gazet van Antwerpen*, 8 september 2006, <http://www.gva.be/cnt/oid420011/archief-nieuwe-huiszoekingen-en-arrestaties-bij-extreemrechts>.
- 224 Wapenhandel moest terreur financieren, *De Standaard*, 11 september 2006.
- 225 Wapenhandel moest terreur financieren, *De Standaard*, 11 september 2006.
- 226 'We zijn géén getrainde privé militie', *Knack*, 3 augustus 2016.
- 227 Tot 5 jaar cel voor Bloed Bodem Eer en Trouw-kopstukken, *deredactie.be*, 7 februari 2014, <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.1865391>.
- 228 Mondelinge communicatie met DJSOC/Terro, 22 maart 2017.
- 229 Belgisch leger: 50 extremisten in eigen rangen, *De Morgen*, 4 augustus 2016.
- 230 Ulfhednar-wapenzaak: zwaarste straf geëist voor Belg, *Blog van het Anti-Fascistisch Front (AFF)*, 26 maart 2014, <http://aff.skynetblogs.be/archive/2014/03/25/ulfhednar-wapenzaak-zwaarste-straf-geest-voor-belg.html>; BBET-leider Tomas Boutens ook in Nederland veroordeeld, *Blog van het Anti-Fascistisch Front (AFF)*, 8 april 2014, <http://aff.skynetblogs.be/archive/2014/04/07/bbet-leider-tomas-boutens-ook-in-nederland-veroordeeld.html>; Belg als enige de cel in voor bezit van zware vuurwapens, *De Morgen*, 7 april 2014, <http://www.demorgen.be/buitenland/belg-als-enige-de-cel-in-voor-bezit-van-zware-vuurwapens-b7bc61cc/>; Vuurwapens gevonden bij aanhouding rechtsextremisten, *EenVandaag*, 17 november 2011, <http://www.eenvandaag.nl/justitie/39088/vuurwapens-gevonden-bij-aanhouding-rechtsextremisten?autoplay=1>; Leden Ulfhednar voor rechter voor wapenbezit, *EenVandaag*, 22 juli 2013, <http://www.eenvandaag.nl/justitie/46601/leden-ulfhednar-voor-rechter-voor-wapenbezit>; BBET-kopstuk Tomas Boutens staat terecht in Nederland voor wapenbezit, *Het Laatste Nieuws*, 23 juli 2013, <http://www.hln.be/hln/nl/960/Buitenland/article/detail/1673733/2013/07/23/BBET-kopstuk-Tomas-Boutens-staat-terecht-in-Nederland-voor-wapenbezit.dhtml>.
- 231 Duquet, N. & Van Alstein, M. (2011), *Vuurwapens: handel, bezit en gebruik*, Leuven: Acco, p. 74-76.
- 232 Duquet, N. & Van Alstein, M. (2011), *Vuurwapens: handel, bezit en gebruik*, Leuven: Acco, p. 74-76.
- 233 Zeker 117.000 wapens nog steeds "verdwenen" in België, *Belga*, 7 maart 2016, <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.2593687>.

- ²³⁴ Duquet, N. & Van Alstein, M. (2016), De illegale wapenhandel, in E. De Baene (red.), *Wapens. Economische en individuele activiteiten*, Heule: Inni, 15-1 tot en met 15-19.
- ²³⁵ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ²³⁶ Procedure tegen afschaffing HFD lijst - eerste slag is gewonnen, *Wapenunie online*, 19 februari 2015, <http://www.wapenunie.be/nieuws/2015/procedure-tegen-afschaffing-hfd-lijst-eerste-slag-gewonnen>.
- ²³⁷ Voorontwerp van wet tot wijziging van de wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens; FOD Kanselarij van de Eerste Minister – Algemene Directie Externe Communicatie, *Regeling van economische en individuele activiteiten met wapens*, 21 april 2017, <http://www.presscenter.be/nl/pressrelease/20170421/regeling-van-economische-en-individuele-activiteiten-met-wapens>.
- ²³⁸ Mondelinge communicatie met de Federale wapendienst, 6 april 2017.
- ²³⁹ Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017.
- ²⁴⁰ Duquet, N. & Van Alstein, M. (2016), De illegale wapenhandel, in E. De Baene (red.), *Wapens. Economische en individuele activiteiten*, Heule: Inni, 15-1 tot en met 15-19.
- ²⁴¹ Europol (2011), *OCTA 2011 – EU organsied crime threat assessment*, Den Haag: Europol, p. 38.
- ²⁴² Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017.
- ²⁴³ Dhondt, C. (2017), 'Illegale wapenzwandel vanuit het voormalige Oostblok', presentatie op de studiedag 'Illegaal wapenbezit in België', 16 maart 2017, Gent.
- ²⁴⁴ 'Wapens komen in kleine leveringen', *Knack*, 11 augustus 2010.
- ²⁴⁵ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ²⁴⁶ Dhondt, C. (2017), 'Illegale wapenzwandel vanuit het voormalige Oostblok', presentatie op de studiedag 'Illegaal wapenbezit in België', 16 maart 2017, Gent.
- ²⁴⁷ Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017; Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017.
- ²⁴⁸ Dhondt, C. (2017), 'Illegale wapenzwandel vanuit het voormalige Oostblok', presentatie op de studiedag 'Illegaal wapenbezit in België', 16 maart 2017, Gent.
- ²⁴⁹ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ²⁵⁰ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ²⁵¹ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017; Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017; Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017.
- ²⁵² Duquet, N. & Van Alstein, M. (2016), *Guns for sale: The Belgian illicit gun market in a European perspective*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p. 9.
- ²⁵³ Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017.
- ²⁵⁴ Dhondt, C. (2017), 'Illegale wapenzwandel vanuit het voormalige Oostblok', presentatie op de studiedag 'Illegaal wapenbezit in België', 16 maart 2017, Gent.
- ²⁵⁵ Europol (2015), *Exploring tomorrow's organised crime*, Den Haag: Europol, p. 41.
- ²⁵⁶ Europol (2017), *SOCTA - Serious and organised crime threat assessment: Crime in the Age of technology*, Den Haag: Europol, p. 54.
- ²⁵⁷ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017; Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017; Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017.
- ²⁵⁸ Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017; Mondelinge communicatie voormalig diensthoofd Federale wapendienst, 15 maart 2017; Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017; Mondelinge communicatie met DJSOC/Terro, 22 maart 2017.
- ²⁵⁹ Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017.
- ²⁶⁰ Spapens, A.C.M. (2008), De logistiek en aanpak van illegale vuurwapenhandel binnen de EU-landen, *Justitiële verkenningen*, 34, 64-75.
- ²⁶¹ Dhondt, C. (2017), 'Illegale wapenzwandel vanuit het voormalige Oostblok', presentatie op de studiedag 'Illegaal wapenbezit in België', 16 maart 2017, Gent.
- ²⁶² Europol (2015), *Exploring tomorrow's organised crime*, Den Haag: Europol, p. 41.
- ²⁶³ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ²⁶⁴ Duquet, N. & Van Alstein, M. (2016), *Guns for sale: The Belgian illicit gun market in a European perspective*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut.
- ²⁶⁵ Europol (2017), *SOCTA - Serious and organised crime threat assessment: Crime in the Age of technology*, Den Haag: Europol, p. 54.
- ²⁶⁶ Antwoord van de Minister van Justitie op schriftelijke vraag 5-9929 van 24 september 2013 van P. De Groote, *Schriftelijke vragen en antwoorden*, Belgische Senaat, 12 maart 2014.

- ²⁶⁷ Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017.
- ²⁶⁸ Dhondt, C. (2017), 'Illegale wapenzwandel vanuit het voormalige Oostblok', presentatie op de studiedag "Illegaal wapenbezit in België", 16 maart 2017, Gent.
- ²⁶⁹ Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017.
- ²⁷⁰ Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017; Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017.
- ²⁷¹ Huge firearms depot seized during Operation Portu now revealed, *Europol press release*, 14 maart 2017.
<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/huge-firearms-depot-seized-during-operation-portu-now-revealed>.
- ²⁷² Mondelinge communicatie met Parket-generaal Gent, 3 maart 2017.
- ²⁷³ Gerechtelijke politie van Brussel legt wapenhandel bloot, *Het Laatste Nieuws*, 28 oktober 2011,
<http://www.hln.be/hln/nl/957/Binnenland/article/detail/1340645/2011/10/28/Gerechtelijke-politie-van-Brussel-legt-wapenhandel-bloot.dhtml>.
- ²⁷⁴ Enorm wapenarsenaal gevonden in Schelle: "Vooral oorlogswapens baren ons grote zorgen", *Het Laatste Nieuws*, 30 september 2015, <http://www.hln.be/hln/nl/957/Binnenland/article/detail/2473829/2015/09/30/Enorm-wapenarsenaal-gevonden-in-Schelle-Vooral-oorlogswapens-baren-ons-grote-zorgen.dhtml>
- ²⁷⁵ Mondelinge communicatie met Parket-generaal Gent, 3 maart 2017.
- ²⁷⁶ Notre enquête: l'Este arme les terroristes de l'Ouest, *Le Soir*, 19 maart 2016; The Path to Death: How EU Failures Helped Paris Terrorists Obtain Weapons, *Spiegel Online*, 24 Maart 2016, <http://www.spiegel.de/international/europe/following-the-path-of-the-paris-terror-weapons-a-1083461.html>.
- ²⁷⁷ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ²⁷⁸ Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017; Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017.
- ²⁷⁹ Mondelinge communicatie met Parket-generaal Gent, 3 maart 2017.
- ²⁸⁰ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ²⁸¹ Duquet, N. (2016), *Gewapend om te doden: Een explorerende analyse van de gebruikte vuurwapens bij massaschietpartijen in Europa*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p. 17.
- ²⁸² Politie vindt 250 wapens in loods, *Het Laatste Nieuws*, 22 april 2014, <http://www.hln.be/regio/nieuws-uit-sint-genesus-rode/politie-vindt-250-wapens-in-loods-a2294799/>.
- ²⁸³ Oorlogstuig voor heel leger, *Het Nieuwsblad*, 2 oktober 2010, <http://www.nieuwsblad.be/cnt/vh3087d1>; Gevaarlijke wapenhandelaar blijkt uiteindelijk verzamelaar, *De Morgen*, 4 augustus 2005, <http://www.demorgen.be/plus/gevaarlijke-wapenhandelaar-blijkt-uiteindelijk-verzamelaar-b-1412181237680/>; 'Elk wapen heeft zijn eigen ziel', *Het Nieuwsblad*, 20 maart 2010, <http://www.nieuwsblad.be/cnt/gvq2nq750>.
- ²⁸⁴ Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017.
- ²⁸⁵ Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017.
- ²⁸⁶ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ²⁸⁷ Duquet, N. & Van Alstein, M. (2016), De illegale wapenhandel, in E. De Baene (red.), *Wapens. Economische en individuele activiteiten*, Heule: Inni, 15-1 tot en met 15-19.
- ²⁸⁸ Ex-werknemers van wapenfabriek verdacht van illegale handel, *Belga*, 1 juni 2015,
http://www.standaard.be/cnt/dmf20150601_01708214; <http://www.rtl.be/info/regions/liege/quatre-papys-retraites-de-la-fn-herstal-impliques-dans-un-vaste-traffic-d-armes-ils-planquaient-des-grenades-et-fusils-dans-de-faux-plafonds-727953.aspx>.
- ²⁸⁹ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ²⁹⁰ Un impressionnant trafic d'armes démantelé à Charleroi: ils imitaient la signature de Magnette, *RTL*, 30 juli 2015,
<http://www.rtl.be/info/regions/hainaut/un-impressionnant-traffic-d-armes-demantele-a-charleroi-ils-imitaient-la-signature-de-magnette-742588.aspx>.
- ²⁹¹ Federale politie (2017), *Politie criminaliteitsstatistiek België 2000 – kwartaal 3 2016*,
http://www.stat.policefederale.be/assets/pdf/crimestat/nationaal/rapport_2016_trim3_nat_belgie_nl.pdf.
- ²⁹² Mondelinge communicatie met Parket-generaal Gent, 3 maart 2017; Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017.
- ²⁹³ Handelaar verkoopt wapens illegaal "om uit de schulden te komen", *Het Laatste Nieuws*, 3 oktober 2006; Zware straf voor wapenhandelaar, *Het Laatste Nieuws*, 25 oktober 2006; Illegale wapenhandelaar moet 3 jaar de cel in, *De Gazet van Antwerpen*, 24 januari 2008.
- ²⁹⁴ Un armurier et patron de club de tir arrêté pour trafic d'armes, *La Dernière Heure*, 3 mei 2017,
<http://www.dhnet.be/actu/faits/un-armurier-et-patron-de-club-de-tir-arrete-pour-traffic-d-armes-5908b700cd70022542957dee>.
- ²⁹⁵ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017; Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017.
- ²⁹⁶ Le directeur du banc d'épreuves des armes de Liège placé sous mandat d'arrêt, *La Libre Belgique*, 1 november 2016,
<http://www.lalibre.be/regions/liege/le-directeur-du-banc-d-epreuves-des-armes-de-liege-place-sous-mandat-d-arret->

- [5818cc63cd70fb896a6353a2](http://www.lameuse.be/1720927/article/2016-11-17/detournement-au-banc-d-epreuves-de-liege-jean-luc-stassen-le-directeur-reste-en); Détournement au banc d'épreuves de Liège: Jean-Luc Stassen, le directeur, reste en détention pour un mois, *La Meuse*, 17 november 2016, <http://www.lameuse.be/1720927/article/2016-11-17/detournement-au-banc-d-epreuves-de-liege-jean-luc-stassen-le-directeur-reste-en>; Directeur du banc d'épreuves libéré !, *La Dernière Heure*, 8 december 2016 <http://www.dhnet.be/actu/faits/directeur-du-banc-d-epreuves-libere-584948d4cd709a48787c4026>.
- ²⁹⁷ Federale politie (2017), *Politie criminaliteitsstatistieken België 2000 – kwartaal 3 2016*, http://www.stat.policefederale.be/assets/pdf/crimestat/nationaal/rapport_2016_trim3_nat_belgie_nl.pdf.
- ²⁹⁸ Zie bijvoorbeeld: Wapendieven moeten maanden de cel in Mechelen, *Gazet van Antwerpen*, 21 april 2012.
- ²⁹⁹ Duquet, N. & Van Alstein, M. (2016), De illegale wapenhandel, in E. De Baene (red.), *Wapens. Economische en individuele activiteiten*, Heule: Inni, 15-1 tot en met 15-19.
- ³⁰⁰ Mondelinge communicatie met de cel wapens van de Federale Gerechtelijke Politie Brussel, 10 mei 2017.
- ³⁰¹ Wapendieven botsen op driedubbele muur, *Krant van West-Vlaanderen*, 21 oktober 2016.
- ³⁰² Rechter veroordeelt wapendieven tot 4 jaar cel, *Het Belang van Limburg*, 2 augustus 2007; Tot vier jaar cel voor Limburgse wapenhandelaars, 2 augustus 2007.
- ³⁰³ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017; Mondelinge communicatie met Parket-generaal Gent, 3 maart 2017.
- ³⁰⁴ Veertiger met massa gestolen militaire wapens aangehouden, *Het Laatste Nieuws*, 1 maart 2016; Verdachte FN-diefstal met enkelband naar huis, *Het Belang van Limburg*, 4 maart 2016.
- ³⁰⁵ Federale Gerechtelijke Politie, *Picture Armes 2008*.
- ³⁰⁶ Zestig politiewapens gestolen in Mortsel, *Gazet van Antwerpen*, 29 augustus 2013, <http://www.gva.be/cnt/aid1443630/zestig-politiewapens-gestolen-in-mortsel>; Opvallende verdwijning bij de politie in Mortsel, *deredactie.be*, 28 augustus 2013, <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/regio/antwerpen/1.1714850>; Zestig politiewapens gestolen in Mortsel, *Het Belang van Limburg*, 29 augustus 2013.
- ³⁰⁷ Zie bijvoorbeeld: Gangsters roven legerkazerne leeg, *De Morgen*, 23 mei 2002; Defensie kan wapendiefstallen in kazernes niet verhinderen, *Het Laatste Nieuws*, 26 januari 2004; Militairen verdacht van munitiediefstal, *De Standaard*, 4 juni 2010.
- ³⁰⁸ Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017.
- ³⁰⁹ Wapendieven botsen op driedubbele muur, *Krant van West-Vlaanderen*, 21 oktober 2016.
- ³¹⁰ Gerechtelijke politie van Brussel legt wapenhandel bloot, *Het Laatste Nieuws*, 28 oktober 2011, <http://www.hln.be/hln/nl/957/Binnenland/article/detail/1340645/2011/10/28/Gerechtelijke-politie-van-Brussel-legt-wapenhandel-bloot.dhtml>.
- ³¹¹ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ³¹² Duquet, N. & Van Alstein, M. (2011), *Vuurwapens: handel, bezit en gebruik*, Leuven: Acco, p. 45.
- ³¹³ Boerman, F. & Bruinsma, M. (2012), *De illegale handel in vuurwapens en explosieven. Verslag van een onderzoek voor het Nationaal dreigingsbeeld 2012*, Zoetermeer: Dienst Nationale Recherche Informatie, p. 22, 23 en 27.
- ³¹⁴ Duquet, N. & Van Alstein, M. (2014), Vuurwapen te koop. Het profiel van de legale en illegale markt voor vuurwapens in België, in Baum, T., Depauw, S. & Duquet, N. (red.), *Belgische wapenhandel: Een politiek, economisch en ethisch hangijzer*, Leuven: Acco, p. 121-144.
- ³¹⁵ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ³¹⁶ Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017.
- ³¹⁷ Jonge boefjes met kalasjnikovs, *Het Laatste Nieuws*, 2 februari 2010.
- ³¹⁸ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017; Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017.
- ³¹⁹ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ³²⁰ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017; Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017.
- ³²¹ Mondelinge communicatie met de wapendienst van een lokale politiezone, 8 mei 2017.
- ³²² Mondelinge communicatie met de Onderzoeksafdeling illegale wapenzwandel FGP Brussel, 10 mei 2017.
- ³²³ Europol (2017), *SOCTA - Serious and organised crime threat assessment: Crime in the Age of technology*, Den Haag: Europol, p. 54.
- ³²⁴ Mondelinge communicatie met het Federaal parket, 25 april 2017.
- ³²⁵ Zware wapens ook in België online verkrijgbaar, *Knack*, 24 juli 2012, <http://www.knack.be/nieuws/technologie/zware-wapens-ook-in-belgie-online-verkrijgbaar/article-normal-61943.html>.
- ³²⁶ Mondelinge communicatie met DJSOC/Wapens, 5 april 2017.
- ³²⁷ "Die AK-47 is om mijn gezin te beschermen tegen IS", *Het Laatste Nieuws*, 28 september 2016.